

LOEIZ HERRIEU

de hortoz

kreisnoz

FILAJAD EN NÉDELEG

Skeudennet

get

E. er X. V. HAAS; X. de LANGLAIS

R. PERRIN hag en OBEROUR

EN ORIENT
MOLLADENNEU « DIHUNAMB »

1942

DE HORTOZ KREISNOZ

LOEIZ HERRIEU

de hortoz

kreisnoz

FILAJAD EN NÉDELEG

Skeudennet

get

E. er X. V. HAAS; X. de LANGLAIS

R. PERRIN hag en OBEROUR

EN ORIENT

MOLLADENNEU « DIHUNAMB »

1942

TENNET ZO BET AG EL LÉVR-MA :

5 LÉVR AR BAPÉR RITENNET, LIU BLEU-LANN,
SINET GET EN OBÉROUR, HA MERKET ADAL 4
BETAG E.

30 LÉVR AR BAPÉR RITENNET BREIZ, NIVÉREN-
NET ADAL 1 BETA 30.

150 LÉVR AR BAPÉR RITENNET CALLOCH MIRET
AVEIT ER RAKPRÉNERION.

HAG EL LÉVREU ARAL AR BAPÉR DISTER.

Pep guir miret get en obérour

*D'er ré ol en en des genein heuliet er Stéren hag
e gred é ma Kreisnoz treuzeu en Dé.*

L. H.

KENT ER FILAJ

Un daolen liùet, ne uélér mat hé braùité nameit pe bellér azohti hag é kemérér hent er gouleu.

Én hon amzér a groèdur éh es eùé taolenneu ha ne uélamb er vraùité hag en doustér anehè nameit a pen domb oeit pel ar hent er vuhé ha ma sellamb dohtè dré houleu hor houn.

Divourus é kohat, heb arvar. Neoah, digollet vè en dén, ag é vléieu treménet, get er hened e daolant ag ou bé, ar dreu n'hor bè ket eùeheit kalz, liés mat, én hor iouankiz.

A geteh ma kerhamb trema goubañnùel hor buhé, é huélamb, dré hor sonj, taolenneu hor bléieu ketan éh iouankat endro ha doh en em-zispleg, ker biù ha ker fresk, èl a pe vehent a zéh.

Émesk en taolenneu-sé, peh Breihad, deit ar en oed, n'en des ket dalhet sonj a zé kent en Nédeleg, ag

é lideu, ag é gustumeu, ker stank hoah én hor bro, bout zo hantér kant vlé benak ?

En noz-sé ne vezè ket dariüet koén : iun en Nedeleg e oè. Béh ma vezè groeit krampoeh, én un ti benak, aveit er suhuniad de zonet. Dèbrein anehè ne hellèt ket, nameit é ién é vehè bet.

Get bara e vezè koéniet liésan; bara « bonimal » groeit a geteh kaer aveit en Nédeleg, get bled guenih hag e lakèt abarh añniz ha tokennet er greuen anehon get Leah trenk, pilet un ui geton. Na braù e vezè en dorh-sé ! Na frond huek e saùè anehi, a pe vezè boulhet !

Kentih ma tè en tioél, éh é er mestr ag en ti de glask d'er hardi, ur skod benak pé un tam paùkah kalet, goarnet én aior, de lakat én oèled en noz-sé. Ur vréhad brinsad séh étalton, pemp pé huéh tam koed korden ar ou saù doh er hostéieu anehon ha chetu prest « Etèu en Nedeleg ».

Nezé é vezè diskarget ur bannig deur béniget en un asiet pri, ha, get ur bar, béniget de sul el Loré, mestr en ti e strimpè deur santél, é kroéz, ar en oèledad koed, araok lakat en tan abarh.

Émbér é splannè en ti abéh get er gohad tan, hag é hoariè flam er selam é koèdaj koéret er glustraj ha, dreistol, é pastellenneu luhus en armenérieu.

Nezé é kemère er vestréz er goutel-vara krom, marellet hé zroed get stén, é verkè ur groéz ar en dorh get beg er goutel, èl ma oè déléet, hag é trohè tammeu aveit en ol.

Ha peb unan de gemér é lod get jourdoul ha de

dostat d'er gohad-tan, aveit el lakat de grazein. Rak bara krazet hor bezè en noz-sé.

A pe vezè melénet mat get er ouréz, doh en deu du liés, é lakèt arnehon un trohad amonen pé mél, hag e drezè aben, dré gant toul er bara, aveit donet de dapennein ar en dorn. Hag é huélèt peb unan é lipat é vizied get selleu ingoulek.

Arlerh er goén skanù-sé, é vezè laret er beden.

Nezé é kemère er merhed ou brochennereh hag er oazed un tam labour dorn benak : ruskenneu, tokeu, treid benüeger, h. h.

É meur a di, épad er filaj, éh oér akoursset de gañnal ha de laret sorbienneu peb eil guéh.

Én hon ti-ni, me zad (Doué r'er pardono !) hag e oè un tad-kañnou, e larè demb unan pé diù ag en Noelenneu hir-sé e gavèt él lévr Cantiqueu Spirituel koh.

Unan anehè e blijè bras dein, d'er hours-sé, rak ne oè ket tam erbet èl er réral : Dialoc er vugulion, hag e vezè ret d'em zad hakein aveit hé laret :

.... Dein ne vein er recehuein
En e di eid' el logein.
Ah ! tud cri, cri, cri,
Ah ! tud bar, bar, bar,
Ah ! tud cri, ah ! tud bar,
A ! tud cri, barbaret,
Ne loeant Salvér er bet !....

É kalz a gornadeu, en noz-sé é tegoéhé eùé er baré kañnerion hag e hrè troiad Guerzen en Nedeleg. Gozik

bepred é vezent en hevelep tud get kañnerion Guerzen en Énan hag er Basion.

Derhel e hrè er filaj bet ken e tè er hours de vonet de Gerhun, pé d'en em-uiskein aveit en overen a greisnoz.

En overen a greisnoz, get er han, er gouleu, er Hañnedigeh, e oè, aveidomb-ni bugalé, ur burhud. Pèl araok en Nédeleg é houlennen get me mam pegours é vehè bet arriù; pèl goudé é komzemb ag en nozeh-sé : ag hor baléaden én tioélded, én àùél ién pé didan er glaù, baléaden hag e ziboukè, ker braù, én un iliz choul, splann èl ar greiz en dé, karget a doñnieu skanù pé don en orglézeu, a houlenneu er han, dirak brageriseu kaer en aotér hag er beleg hag e luhè èl a pe vehent bet goleit a stired. Er Hañnedigeh hor souéhè er muian; tost mat e vezemb d'hé hemér aveit un dra guir !

Amzér a groèdur, amzér béniget ! Amzér n'ankoé-hér ket kaer en dé en dén kohat...

Ha koheit em es.

Hag er ré em es karet, hag e oè nezé é pen me ziegeh, oeit int get ou hent trema Doué. Hag é ma deit me zro de gemér ou léh étal « Etèu en Nédeleg ».

Aséet em es en derhel biù, Étèu er ré-gent, get kustumeu kaer hor bro em boè disket get me zud. Goarnet em es el lévr kañnenneu e chervijè d'em zad de gañnal demb, hag e oè deit dehon a me mam-goh. Kañnet em es eùè d'em bugalé en Noellenneu, er gañnenneu e gañnè ean, ha Kañnamb Noël ne gañner ket mui. Laret

em es dehè é sorbienneu.

Hag er sonj e zo deit dein e téléen, el er Ré goh guéharal, « seùel » d'em zro treu neùè de laret épad filaj hir en Nédeleg, de hortoz kreisnoz.

De hortoz Kreisnoz ! Eur er Burhud; eur er Hañnedigeh. Eur el leuiné aveit Breihiz kristén.

Rechomo pèl aveitè en noz-sé, noz ur hañnedigeh neùè; en noz ma ta endro er Hroèdur-Doué ar en doar, get ol er gounageu diougañnet : en Amzérieu neùè hag e hrei dehè ankoéhat ou sklavaj; er Splannér hag e zistrèho en tioélded lakeit ar ou spered get en Estren...

Peurkeih Kelted dispak ha haodet mah omb ! Chetu pelzo ma hirvoudamb arlerh kreisnoz hon Nédeleg, er hreisnoz-sé man dé délé d'un Arhur burhudus, en em-lakat én hent aveit donet d'hon tennein ag hor stad izélek.

Kreisnoz !

Termen en Tioelded brasan, en ankén ponéran; met eùé er pred ma tiskén ul luheden gounag é kalon er prizonour, ha nen dé ket én arvar é ma en dé é hañnein : dé er Frankiz marsé ?

Kreisnoz !

Ha ne gleuet ket hui en hent é tassonnein didan hoarneu marh digampen Arhur, é tonet d'er pear zroed, de dorrein ranjenneu er Gelted ?...

Kreisnoz !

En eur man dé gañnet hor Salvér ha ma tosta, d'é Hoannedigeh ol gelloudek, Brehed er verh iouank

VI

N'hé des na fri, na deulagad,
Na divréh eit sekour erhat.

Brehed !

*Ha ne vehè hi aroué Breih, hor bro-ni, er verh
iouank mahagnet-sé ?*

*Breih, lammet geti hé flér, aveit parrat ne ouio pe-
tra zo fal ha petra zo mat aveiti !*

*Breih, fariet é minotenneu distro ha tarhet hé deu-
lagad aveit ne uélo kén en hent e heuliè er Ré dre-
ménét !*

*Breih, dinerhet ha diskalonekeit aveit ma kredo ne
hel ket biùein hep bout pasket get ur vro aral !*

*Met haval doh Brehed en Noelen, chom e hra
Breih, mem bro, lan a garanté doh er geih, douget de
garout vad d'er ré zo én diovér; féal d'un Doué kuhet
ardran er vrasan peuranté hag e zakoro dehi neoah hé
fren, hé deulagad, hé dehorn aveit ma hello obér el
labour miret get er Mestr aveit hor Gouen. Er hleued
eùé, avejt ma tastumo, a veg en É1, er homzeu deit ag
en Né de leuinat hé halon ha d'hé digol, én héh inéan,
ag héh ankén treménet; er homzeu ne gleu ket, ne hel
ket kleuet, er Stadeu goaskour, foèuour ha sklouf :*

Er garanté zo guel eit tan;
En évreu mat guel aveit gloan...

Ur ouleuen é kreiz en noz

Ur ouleuen é kreiz en noz

LÉNNOUR ker, deit genein. Éh an d'hou kas ardran, a spered, pèl kent ne oeh gañnet, nag hou mam, nag hou mam-goh.

Éh omb ér blé 1625, d'er seih a viz Meurh. Unek eur noz é. É penhér Kerloguen, én ur gérig e hrér Keranna anehi, ar zoar parréz Plunered, éh es un tiad tud é filaj, én dro de zeu pé tri tam paù-kah derù é loskein ar en oèled. Én ur hantolér gouleu-bré govellet, é splann, didan ul lostad moged du, ur ouleuen hag e griz en ur skopet, dré bep diù uéh, hé zapenneu rousin, a glei hag a zeheu.

Anaùout e hran éno mestréz en tiegeh, Guillemet er Rouz. É ma é néein, ar ur rod, e uélér é troein, splanndér en tan é punein én dro de uerhedi koéret

er rod vras. Ar ur vrich é ma hé breur : kampen e hra drein d'obér ruskad. Ar er vrich aral, meùel en ti e gänden un tok plouz neùé, aveit en hañù zo é tostet. Étal er vestréz, ur vuguléz e saù krañeu ul lor. Hag épad ma tro er rod ha ma fich bizied en ol, é kerh eùé en teadeu.

Léh e zo de gomz ! Guillemet, en ur seùel, er mitin-man, en des kavet, ar daol en ti-tan, tri pilériad péhieu argant, péhieu a gart-skoued, sord ne vè ket guélet én hé zi-hi.

Mechal a veban é ma deit en argant-sé, na penaos é mant deit én ti, a pe oè cherret klos dor ha fenestr ? Bout e zo azé ur burhud tré de lakat er speredu de labourat...

Met er mestr, émen é ma ean ?

Er mestr, Iouann Nikolazig, e zo én tu-ral, ér gambr. Oeit é d'hé uélé. Nen dé ket en doè hoant kousket, met treboulet é é spered ha klask e hra bout é unan aveit gellout sonjal ar en treu souéhus e zegoéh geton a oudé deu vlé-zo.

Hénoah é karehè laret é chapeled, d'hortoz er housked; rak kousket n'hel ket mui. Pedein e hra; met, kaer en des diaol, ne hel ket parrat doh é spered a redek. Guir é alkent eùé en en des léh d'obér sonjeu. N'en des dén ar en doar hag e zegoéh geton péh e zegoéh geton ean. Meur a uéh é ma bet tost de gredein éh oè en diaol ar é dro, é klask hoari en dal dehon. Guélet e hra treu ! Ur ouleuen, en tan énni, dalhet get un dorn, hep korv dén; ur voéz, guisket èl er santézed e vè én ilizieu, hag e oulen geton obér treu ha

ne gred ket éh es tu dehon de zisoh getè.

Un dé, mah oè é troein doar, én ur park e hrér er Bosenneu anehon, é ma arrestet é éhen, doh kosté er hleu, léh mah es ur ioh vein ha koh gouriad lann. Na dré vraù, na dré vil, n'en des gellet lakat é loñned d'obér ur paz oñpen. Un dé aral en des torret é denneu én hevelep tachad, hep rézon erbet; rak kaer en des bet touleïn, dirak beg é glèu, n'en des kavet na maen na gourien.

Trouz e gleu de noz, trouz tud é kerhet a vostat, én hent e dremen dirak é benhér; hag, a pe za de sellet più int, ne uél nitra...

Un noz, en des er « Voéz » laret dehon :

« Ne spontet ket, Iouann : Anna, mam Mari onnmé »...

Met penaos é kredehè ean é tehè mam-goh hor Salvér de gomz doh ur haeh labourér-doh èlton-ean, a pe zo kement a dud disket, meneh, béléan, eskobed ér vro ?

Oeit é bet neoah de laret ol en treu-sé de véléan é barréz; rak ne oè ket és é spered. Fal gouchet é bet, er peurkaeh ! Béh eroalh ma n'en des ket é berson diskoeit dehon en tachad léh m'en des fariet er masonér...

Petra hrei ean ? Teneïn ardran n'hel ket neoah, pen dé guir é talh er Santéz-sé ar é dro.

Gouiet en des geti èlkent, reih ha splann, petra é hé hoant : Ur chapél e garehè ma vehè saùet dehi, léh ma hellehè obér vad d'er Vretoned ha bout inouret getè.

Ne vehè ket èlkent en diaol e zehè de oulen seùel elsé ur chapél ! Ohpen kement-sé, guélet en des burhudeu hag e laka ésoh é spered ar en tu-sé, met hep rein dehon neoah er gelloud de zonet de ben ag er péh e oulen er santéz geton.

É ma ol er sonjeu-sé é torimellat én é ben, épad ma lar ataù é zivéz komzeu en *Ave Maria*, a pe uél, en un taol, ar gorn en daol, ur ouleuen alumet, haval doh en hani en des guélet liés. Hag, étalti, chetu er Santéz !

« Saùet, Iouann, emé-hi ; keméret amezegion genoh « ha heuliet er ouleuen-man hag houh ambrougo betag « en tachad léh m'é ma kuhet men delùen. »

Ha kentih, chetu dianadet er Santéz. Ne chom na-meit er ouleuen ar gorn en daol, é loskein ar hé goarigeu.

Guiskein e hra Iouann é zillad, én ur obér kant sonj, hag éh a ér méz, hep laret gir de zén.

É ma er pilet en é raok, ar hent er fetan. Hag ean ar é lerh. Met en un taol, deit sonj dehon é teli kemér geton amezegion. Distroein e hra d'er gér, de oulen get é vreur-kaer donet geton : « Kaset ur strep genoh, emé ean, marsé hor bo dobér anehon ».

Hag ind de glah amezegion aral a gér : Jako Lukaz, Franséz er Bloenneg, Iehann Tangi ha Julian Lézulid.

Embér é mant guisket ha prest. É ma er pilet doh ou gortoz, é kreiz en hent.

« Émen é ma er ouleuen ? » emé unan ag er beizanted

— Chè hé azé, emé Iouann.

— Ne uélamb-ni nitra, e lar deu anehè.

— Damb ataù, e respont Iouann, betag en tachad mah omb galùet de vonet get en Eutru Doué hag en Intron santéz Anna béniget. »

Gouiet e oè devéhatoh perak ne hellent ket guélet er ouleuen : ne oè ket dibéh ou inéan.

Kerhet e hra bepred er pilet, pemzek paz benak en ou raok, tri troeted benak doh en doar, betag en toul-kar e ia é park er Bosenneu. Diù drojen késtén e zo a dreuz ar en toul, aveit parrat doh el loñned a vonet ér park ; met oeit é er ouleuen én tural, adreist en trojad. Iouann e zegoéh ketan get en toul hag e ziskar en diù drojen, aveit obér hent d'é gansorted. Hag ind én ur sted, dré un nant, arlerh er pilet. Skoein e hra stankoh pep kalon ; rak é mant én arvar ag er péh e uéleint. Monet e hra er pilet get er segaleg, beta kosté er ioh vein léh m'en doè bourdet avé Iouann. Just adreist en tachad-sé, chetu er ouleuen é seùel hag é tisken tèt guéh dohtu, én ér ag en amzér, hag éh obér èl plantein én doar, émesk er segal tenér, e uélér en tapenneu goulih anehè é splannein gèt er ouleuen é teval.

Iouann e red, e laka é droed ar en tachad léh ma kav geton é ma oeit. É mant just étal er ioh vein hont léh ma huélér, é touéh mein dispak deit ag en doar, bénaj bet guéharal éh obér ur vagoér-ti benak. Én tachad-sé é ma bet ret d'Iouann obér beskelleu, a pe n'hellè kas é erù de ben.

« Kronizet aman, e lar Iouann d'é vreur-kaer ».

Goudé bout reit pemp pé huéh taol strep én doar,

é kleuant èl trouz mouget er strep é skoein doh un tam koed benak.

Met ken tioél é ma ne uélant ket forh kaer er péh e hrant.

« Kerhet, emé Iouann de Iehann Tangi, de glask ur pilet, béniget dé Gouil Maria, ha degaset genoh ur skod tan aveit en alum, ma uélamb petra hrab amañ.»

Embér é ta Iehann endro. Doh er gouleu é talhant de skarhein doar.

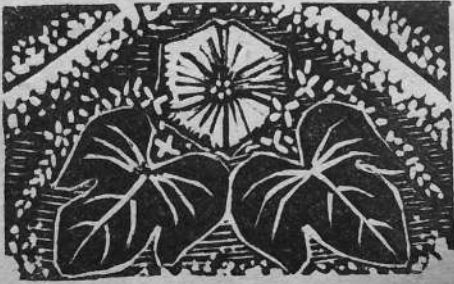
Embér é tizolant ur hoh tam koed, débret rah d'en doar ha d'er prenùed. É lemel en doar staget dohton, é huélant é ma un delùen goh é. Hoah é ma anat arne-

hon dillad ur voéz hag ur verhig; ou fri, ou deulagad, lod ag ou fennadeu blèu...

Kavet en des Iouann Nikolazig delùen goh santéz Anna, deit ag ur chapél saùet én tachad-sé, ha diskaret chetu naù hant v'lé-zo.

Ur vagadel eahus

II

Ur vagadel eahus

UN AHOÉ a viz Gourhelen; é grien ur gaoleg. Disohet dein ag ur sted kaol-seud e oen é rahein, chetu-mé chomet un herradig de ziskuih, harpet ar droed me fal, é rein « bronn » dehi, èl ma larér.

Tefourek é en amzér, blaoah. Tammeu koumoul brih-du, argantet er biùenneu anehè, en em-zispen adreist me fen, ar ou goarigeu, èl a pe vehè bizied, ne uélér ket, doh ou dilibourein. Met, étrézè, é pok en héol ar glopen en dén, èl ur voul a pe goéh ar er « mestr ». Haval é genein éh es ur sam ar men diskoé, ker ponnér èl ma pouiz er houréz arnehè.

Diragonn, trema en Henbont, é huélan er vureh ag en doar é seùel get en tuemdér hag é krénein én ér ag en amzér, adreist er Blaùeh, èl a pe vehè ur gohad

tan didan er oah doh hé lakat de verù. Seblantein e hra ha rah é fichèhè tour iliz en Intron Varia én èhen-sé e grap trema en né heb arsaù.

En un taol, é teval me selleu ar er hrien étaldonn, hag é huélan un naer doh kosté er hleu, astennet é dishéol ur radennen. Étal hé beg, éh es ur pikol toseg. Ne fichant ket nag en eil nag é gilé. Dré sellet, éh eùehan é ma oeit paù deheu ardran en toseg é beg en naer, hag é vorhed, ha lod ag é ben ardran. Dré bep diù uéh, é huélan goug en naer é foèuein, èl ur vegin e den aùél geti. Ar un dro, éh a en toseg un tammig doñnoh ér voellen hirisus-sé e zei devout charké biù é vuhé ean, aben un herradig hepken.

Divarhet é deulagad en toseg ha dihostal e hra stank. É ma goask er marù arnehon, ha haval-é-é santhè pegen spontus-é é stad.

Chom e hran un herradig de sellet doh en daolen divalau-sé.

Liés eroalh em boè kleuet er rè goh é laret penaos é lonkè en naeron toseged; met er uéh getan é dein guélet kementral. Ha chom e hran beziùet.

N'em es ket vennet neoah lezel en amprehon de beurlonkein en toseg. A bazeu skanù é tostan dehè ha, heb obér trouz, get barùen me fâl, mé monet ha skoein un taol start ar goug en naer, ihuélkoh eget paù en toseg. Distaget em es hé fen azohti ag en hetan taol.

N'en des ket gorteit muioh en toseg aveit pellat doh en ihuern-sé e iè d'el lonkein é biù. Hag ean arak, a bazeu bras, krugennet é gein, ramblet é bedèr gar geton.

Hag é kav genein lénn, én é zeulagad beunek ha dous, trugèré ur Vuhé diskrapet doh er Marù, a pe n'hé boé mui gounag erbet.

Ar er hlazen, pen en naer, ataù buhé ha kounar énon, e zalh de voutein é dead fourchellek ér méz ag é heneu. Pellikoh, é talh eùé el lost de louègein ha de zilouègein, èl a pe vehè é klah en em-seutein endro doh er pen en des kollet.

Éh oen ataù é kompren me loñned, a pe zegoéh éno er boufam Térèz hag e vè dré-man, gozik bamdé, épad en hañù, é keneta hé gouiañiad koed séh.

Ma mé diskoein dehi me labour.

« Sellet, mam-bèron Térèz ! Chetu groeit dein deu lon get unan.

— Emen ?

— Azé, émesk er raden. Ne uélet ket ? »

Hag hi de dennein ardran, tréhiet.

« O ne spontet ket, emé-mé dehi, ne hrei ket mui droug erbet deoh.

— Erbat é, me fillor, kriùoh é en eun egedonn. N'hellan ket guélet un naer, zoken lahet, hep hirisein ha tennin ardran. Ha nen dé ket ardeu e vè genein, kredet mat. A pe vehè bet degoéhet genoh péh zo arriù genein-mé, un dé, me respont deoh n'hou pehè ket hoant de vonet de hoari ar ou zro.

— Me gred eroalh, memé; met petra 'ta oè degoéhet genoh ?

— Petra ? Cheleuet. »

Hag hi ha devalein ar en doar hé béhig koed, ariet get ul liam benal guéet, ha chouket arnehon, hé selleu ataù ar deu dam en naer ha ne vennent ket merùel deusto d'ou disparti.

Goudé bout groeit ur ranj d'hé blèu guen, didan hé hapot ruet d'en amzér, ha torchet en huiz ag hé zal get korn hé dantér, hi monet ha laret :

« Met ia, kaeh dénig (hé fropez e oè henneh) é Lokmaria éh oen é chom d'er prantad-sé. De viz Est éh oé, deu zé kent gouil Maria. Sonj em es ag en dé èl pe vehè déh e vehè, kaeh dénig. Pouk e oè en amzér : fasipl èl hiziù. Gran aùél erbet. Amzér lahus, chetu.

Arlerh méren, em boè en em-dennet didan er gué aval e oè doh pen er hovel; rak go e oè mem dén (Doué r'er pardono !) Bronn e vennen rein d'em merhig vihan. Tri miz en doè me flahig d'er hours-sé.

Uisant, men dén, e oè doh en añné, é kampen hoar-neu-ronsed aveit hon ostizion.

Flutet em boè-mé ar er hlazen, doh troed un avalen, me hroèdur étré men divréh. Rekin e oè, en andellig ! Er ouréz péchanj e hrè dehi bout diranj elsé. Tro en noz n'em boè cherret lagad erbet geti.

Èl ma tegoéh liés get en dén, a pe vè elsé lahet d'en hoant kousket, ha pouk en amzér, ne oen ket, kaeh dénig, aveit dihuen dohton. Mé monet enta ha hetein ar er géot, aveit obér un hunig, épad ma vehè bet me merh é predein.

Ne oen ket bet pèl é hortoz er housked : kentih oeit ar me hosté, kentih kousket. Ne oè ket mui a harz, kaeh dénig !

Pegethet en doè padet me hun ? Ne ouhen el laret deoh. Berrig amzér, e chonjen, en ur zihun, pen dé guir é kleuen ataù me merhig é chéch dohein; haval e oè genein ataù.

Digor e hran men deulagad, kaeh dénig, ha petra uélan-mé ? Santéz Anna béniget ! un naer, ur pikol unan, èl honneh e zo azé, kousket étré me hroèdur ha mé, astennet hé horv miliget ar mem bréh klei, hé fen staget doh me halon.

Hi é e gleuen é ténein dohein.

A pe za dein sonjal !...

Hiriset en doè me horv abéh; dinerhet e oen; hag en huchadenneu e aséen lezel, aveit gerùel men goaz, ol éh arrestent ém goug, mouget. Sel mui ma klasken huchal ha n'hellen ket, sel mui é tréhien get er spont. Me sonjè monet de vout fol !

Sklasein e hrè men goed doh iéndér, el lon miliget, e santen ar me hrohen, èl a pe vehè bet ur riolen deur

sklaset é redek heb arsaù arnehi.

Fichal n'hellen ket; ha, nag é vehè bet é dalh genein obér, n'em behè ket groeit, get eun a uélet en naer é flemmein me hroèdurig peur.

En un taol, donet sonj dein a santéz Anna. O n'em boè ket laret peden erbet : ne oen ket mui aveit distill ur gomz. Sekour e oulennen geti ataù. Ha, hep gout dein, chetu men goug é lezel de dremen ur geltad spontus, kén 'meit unan. Ha mé nezé ha vatein.

Petra oè bet goudé ? Ne vehen ket aveit el laret deoh, kaeh dénig, a me fet-mé ataù. Goudé bout deit endro, em boè gouiet get Uisant, en en doè kleuet men garm hag éh oè deit de uélet petra oè.

A p'en doè tosteit ha guélet, en doè hiriset ean eùé, èl m'hou pehè groeit én é léh, kaeh dénig. Petra e uélas ean ? Mé, vatet, hag er plahig é parein kein en naer get hé biziedigeu flour, èl ma hra er vugalé de galon ou mam.

Arlerh en hirisaden getan, neoah, é tas d'em dén kompreh. Monet e hras d'er hovel ha degas e hras geton, én é hultan, unan ag en hoarneu ru e oè én tan. Deit oè sonj dehon penaos el loñned fal e dâl bepred d'en nep e hra droug dehè.

Ha Uisant ha pozein en hoarn ar lost en naer, én tachad ne oè ket tu dehon d'obér droug de hañni ahanomb hon diù. Kentih en naer, doh er sant ag er poahadur, e zistag grons azoh me halon, aveit pennen doh Uisant. Durhein e hras dehon en ur huitellat, saüet hé fen geti, prest de fardein arnehon. Men goaz e den ardran ur paz benak ha, get é hultan, a ol é nerh,

e zahaù deu pé tri zaol arnehi. Embér é ma deudammet, èl mei honneh azé.

Dré forh obér ar me zro : golhein me zal, lakat guinègr doh me fri, é tan endro, é tivatan, ur uéh benak. Pèl e oen bet, e larér. Béh ma oè deit me skiend vat dein, ma tarhas un huizen arnonn. En em lakat e hrezan de ouil, én ur grénein, ken ne darhè me dent ém fen : trillet e oen grons, kaeh dénig.

N'em boè droug erbet neoah, na me merhig naket. Erhat é ! Kriùoh e oè en eah egedonn. N'em boè ket gellet, goudé, lezel me hroèdur de grog ken ém halon. En despèt dein, sel guéh mah è de zénein, é tè sonj dein ag el lon divalaù hont; ur heltaden e saùè d'em divéz ha daù vezè dein hé distag grons hag hé fellat azohonn. Krénein e hren, kén 'meit mar dè dehi touch hé divézigeu peur, ker flour neoah, doh pen er vron. Haval e vezè genein kleuet hoah en naer é tennein dohein. Hé biziedigeu e zegasè sonj dein a iéndér en naer ar me halon. Santéz Anna beniget ! vatet em behè, merhat. Hirisein e hran hoah, hiziù en dé, kén nameit é komz ag en dra-sé.

Nen don ket bet-mé guélet, goudé, é vonet de gousket ér méz d'en hañù !

Hama, kaeh dénig, hui me kredo pé ne hreet, huéh a vugalé en des reit Doué dein goudé, hag ataù é mant biù ha iah, trugèré Dehon, ha sellet : biskoah n'em es gellet magein hañni anehè. Sel guéh ma klasken ou bronna, é tè sonj el lon vil-sé d'en em-lakat étré ou divéz flour ha kalon ou ram. »

Memé Fanchon

III

Memé Fanchon

NANAUET ket Memé Fanchon ? Hama, nezé ne talv ket deoh anaùout memé erbet; rak memé Fanchon n'hé des ket hé faréz ar zoar Breih-Izél abéh. Cheleuet kentoh.

Èr Bod-Haleg, é parréz Plouvarhin, é ma gañnet, hañni ne oui pegours, ha hi héh unan ne hel el laret deoh. Un dra e oui : bléad bras guenihtu e oè bet er blé m'é ma gañnet, ur bléad sord n'en des ket guélet a oudé. Ncn dé ket hi, èl rézon, en en des sonj a gement-sé : met kleuet hé des hé mam é laret.

Goudé hé homunion éh oè kaset de ounid hé zam kreu. Buguléz e oè bet de getan, é ti Per Konan, ha, goudé, matéh vihan ha matéh vras. Ne hrè ket vad dehi kleuet komz a chanj léh : bourein e hrè ag hé

mistr hag er ré-man n'ou doè ket hantér anehi. Traoalh aveit lakat étrézè ur garanté ker sonn èl a pe vehent bet kar.

Matèh vras e oè é ti Per Konan a pe zas de voézh hennen merùel, goudé gañnedigeh hé mab Iehannig. Fanchon en doè chervijet de vam d'er hroèdur hag en desaùet guel marsé eget n'hé dehè desaùet hé hani.

Per, é huélet é vateh ker soursiapl ar dro é groèdur hag é dreu, e ras dehi mestroni é diegeh, ha n'en doè ket bet ké; rak, a pe ias, ean, dek vlé devéhatoh de zerhel mad d'é bried d'er vèred, éh oè ahoèl dinéh é spered a fet é groèdur.

Deusto dehon bout kollet é dud ken abret, Iehannig ne oè ket bet goaleurus get Fanchon. Fermet e oè bet en dachen de réral, ha Fanchon hag hé « mabig » e ias de chom tost d'er vorh, en un ti ne oè dohton nameit magadur ur vuoh. Traoalh aveiti. Speredet e oè Iehannig; diskein e hrè mat ér skol, fur e oè. En ur gir, ne oè nameit mad de laret anehon hag obér e hrè leuiné é « vageréz ».

Person er barréz en doè diforhet fonapl er hroèdur. Goulèn e hras get Fanchon el lezel ar é garg, aveit respont en overen ha diskein el latin.

Ul leuiné e oè bet kement-sé aveit Fanchon. Guélet e hrè aben « héh Iehannig », èl ma hrè anehon, person én ur barréz, ha hi mestréz a diegeh geton, é kreiz hé flijadur aveit obér hé salvedigeh. El leuiné ér bed-man, de hortoz leuiné er bed-aral.

Labourat e hrè Iehannig get gred hag un herrad arlerh éh è d'er hloér-di-bihan.

Sonjeu Iehann neoah ne oent ket sonjeu Fanchon.

Ean uelè ean duhont, pèl, pèl, én tu-ral d'er mor bras, ur vro groeit get limajenneu el lévreu e lennè, tud du ha goué abarh ha ne anaüent ket er guir Doué. D'éno, d'en dezerheu-sé, de doueh en dud goué-sé, kri ha digalon, é vennè ean monet de viüein ha de bredeg karanté en Eutru Doué.

A geteh mah é doñnoh get é studi, é tè er sonj-sé de vout sonnoh pé sonn. Un dé é tas Iehannig de laret de Fanchon éh ezè de gloér-di er Misioneu a véz-vro.

Un tarh-kalon e oè bet en doéré aveit er gaeh Fanchon ha kredein mat e hrè n'hi dehè ket biüet kén, a pe vehè bet oeit Iehannig ker pèl azohti.

Guir é é souras en ankén arnehi, a geteh ma tosté d'en dé ma vehè bet béleget Iehannig. A pe zas hennen de laret kenevo dehi : « Kenevo aveit mad merhat, en doè ean laret, betag en Néan », nezé n'hé doè ket gellet, erhat, derhel ar hé dareu. N'hellè mui na débrein, na kousket.

A bad en dé ne hrè nameit pedein ha gouélein, ha kaer en doè er Person gourdrourz geti ha deviz dehi ne oè ket mat kemér kement a hlahar; ne oè ket en dra-sé revé Doué hag e chom er mestr de gemér aveiton é vugalé e blij dehon, er beurkaeh Fanchon e zalhè de skuill dareu noz ha dé ha de bedein dé ha noz. Deu vlé éh oè bet elsé hag un dristé e oè hé guélet é kohat, hag é kol kement leuiné.

Er Person e geméré poén geti d'é du; rak ur verh vat e oè.

Un dé, é tizolas, én ul lihér de Iehannig, é pè stad

ankénus éh oè koéhet é « vam », a oudé en disparti.

Pel e oè bet el lihér é vonet betag en Aostrali, léh ma oè er misionér. Hennen, a pe lennas lihér er Person n'en doè ket gellet derhel ar é zareu. Karout e hrè er gaeh Fanchon, èl é vam, ha goaskein e hrè é galon é houiet é pe sord stad éh oè koéhet, un tammig ar é hoal.

Éh oè er misionér en dé-sé é ti deu bastor huge-naod genedik a Vro-Kembré. Ou darempredein e hrè, deusto ne oent ket ag en hevelep relijion; rak, liés, ou doè reit dorn d'er misionér, a oudé ma oè duhont.

É huélet ankén Iehannig, monet ur pastor ha goulen geton petra e hoalè dohton.

Hag er misionér ha displeg é vuhégeh d'en deu Gembréad. Kavet ou doè ker braù karanté vras Fanchon aveit « héh Iehannig » ha hani er misionér aveit en hani en doè chervijet de vam dehon, ma oè tenéreit ou halon.

« Met, emé unan anehè, nen dé ket diés kalonekat endro hou « mamaeth » : n'en des nameit skriù dehi donet du-man ?

— Donet du-man, kaeh Eutru, emé er misionér; ne sonjet ket ! Na get petra ? N'hé des blank erbet ha ne oui nameit brehoneg.

— Ama, mar karet, éh an mé d'obér ur gest é toueh me henvredér, a dro ha tro, aveit péein hé béaj dehi betag aman ? N'en dé ket er brehoneg é barrei dohti a zonet. Kavet e vo sur en tu d'hé lakat én hent. »

Er blijadur e barras doh Iehannig a respont ar en tach. Met komprennet en doè er pastor petra e oè é

kalon er misioner, é huélet en dareu é tapennein ar é vougenneu.

Kent pèl arlerh éh oè tolpet traoalh a argant aveit péein béaj Fanchon. Kentih éh oent reit de Iehannig aveit bout kaset de berson er barréz. Ul lihér e larè dehon petra obér getè.

Kas Fanchon d'en Aostrali ! Hi ha ne ouiè na galleg, na sazoneg ! Hi ha n'hé doè biskoah kuiteit doar Breih-Izél ! Er pellan éh oè bet get en trén e oè é Santéz-Anna Guened...

A pe zegoéhas el lihér-sé get er person éh oè bet treboulet mat. Penaos obér ? Ésoh e vehè bet dehon, suroalh, kas ur varikad chistr d'er misionér eget er gaeh Fanchon...

Met ur varikad chistr, penaos éh iehè hi ? Staget e vehè un tam papér arnehi, get el léh ma teli monet. A pe vehè groeit ur sord doh Fanchon ?

Hag er person de bredérein ha de gampen é dreu. Nezé éh a de uélet Fanchon ha de gas en doéré dehi.

És é gout get pé sord leuiné éh oè bet degeméret en neüeted get er gaeh plah. Er uéh getan e oè d'er person hé guélet é hoarhet a oudé ma oè ocit Iehannig kuit. Ne gomprennè ket anehi pé sord hent hir hé dehè d'obér, ar en doar, ar en mor; pegement a ziéze-manteu e oè doh hé gortoz. Èl ur hroèdur, ne uélè nameit er pal, groñnet get plijadur hé degoéh duhont, étal hé « mab Iehannig » karet.

Ne arsaùè ket a gomz, hag a laret hé leuiné d'er person « Met, me haeh Fanchon, penaos é hreet hui

aveit monet ker pèl. Hent-hoarn hir de redek; mor bras de drezein. É pen-er-bed é ma er vro-sé !

— O ne vern, Eutru Person. Bet on bet é Santéz Anna én trén, hag é Groé, ur uéh, ér vag. Gout e hran petra é béajein. N'em es ket eun, adal ma huélein endro mé Iehannig. »

Tinérat e hra kalon er person é huélet jourdoul didro er gaeh Fanchon, ha ne hel ket parrat a hoantat bout é hé léh; rak, ean eùé, en doè en em-staget doh é skoliad iouank...

« Hama, Fanchon, mar dé elsé-é, aben er hetan lestr trezvor e iei kuit a Varseill, é helleet monet. »

É hello monet! Braù é laret kement-sé; met penaos é hrei hi aveit trézein Bro-Frans héh unan, hi ha ne oui tam galleg erbet ? Breman pen dé héh unan én hé ziig, é vrochennat ar un lor de Iehann, en em-laka de sonjal. Treu zo n'hé doè ket komprennet araok. Nag hé buoh, petra vo anehi ? Nag hé hah ? Nag hé zreui-geu ?

En Eutru Person, dén a ben, en doè pléneit pep tra, én hé léh. Ur vatéh goh ag er porh e hrezè é léh Fanchon ar dro pep tra de hortoz ma vehè kavet saù dehè.

Aveit Fanchon, chetu péh en doè ijinet. Kemér e hras ur vouist kartons ha trohein e hras en dan anehi. Ar en tu guen é skriùas, get lettrad bras un tammig, er girieu-man :

Prière de donner, à cette personne, toutes indications utiles pour se rendre à Marseille où elle doit prendre le paquebot à destination de Sydney.

En tam kartons-sé, get ur stagel, e oè lakeit a skour ar galon Fanchon. Devizet en doè mat er Person dehi : « Sel guéh mah arresto en trén, diskoeit en tam papérman d'en dud e vo én dro deoh. Dioallet enta ag er hol. Dioallet eùé a gol er ré-man, emé ean, en ul lakat én hé dorn, er ialhad argant aveit en hent. »

Ha, d'en dé lakeit, chetu Fanchon én hent, ur pakad treu geti, hé gloan, hé brochennereh; rak kol amzér ne vennè ket.

Ér gar vihan tostan e keméras Fanchon en trén aveit monet de gavet el linen vras. Beta breman éh oè oeit forh és en treu geti. Brehoneg e gomzè hoah en dud, ha paotred en hent-hoarn, ou unan, e oè eùé ag er vro.

Ar el linen vras ne vehè ket ur sord. Ér gar éh oè bet ret dehi diskoein hé skritel, aveit bout chervijet, ha lakat héh ialhad adal d'er hargiad, kuhet ardran un norikel, hag e rè er billetenneu. Oeit e oè ur ioh argant geton, e gavè Fanchon, aveit er bihan a bapér e oè reit dehi !

Ha hi én trén, en doè diskoeit dehi ur hargiad goapus, ar un dro get un nebed tudchentil, nameit galleg

getè, hag e zalhè de sellet dohti, èl a pe n'ou behè bis-koah guélet Bretonéz erbet. Kement-sé neoah, ne oè ket aveit spontein Fanchon. Azéet e hras étal er fenestr hag épad un herrad é sellas dré er uéren, doh er mézeu hag er gué é redek a dro adal dehi. Kemér e hras plijadur un herradig aral é kleuet rodeu hé vagon éh obér *draou*, *draou* ar en disparti lézet étre banneu el linen...

N'hé doè ket kavet hir héh amzér. Guélet e hrè mézeu ha ne oent ket tam erbet èl ré Breih-Izél, tiér dishaval eùé. Ha neoah, aben en noz, éh oè hernet hé horv ar er vrìch-sé.

Guélet hé doè Pariz, ha Pariz n'en doè ket hé bamet kement èl m'hé dehè kredet. « En tiér, e larè hi goudé, én ur riotal, e zo ou cheminalieu a blom d'el lué, èl ré Plouvarhin hag en dud ou fen fourchellek d'en dias èldomb-ni eùé ! »

Diù uéh éh oè bet ret dehi chanj trén; met arlerh Pariz hé doè gellet pakein un hun hag e hras kant vad dehi.

Degoéh e hras é Marseill hep bout fariet tam, hé skritel hag héh ialh é chervij de dead dehi.

Ar el lestr, é Marseill, éh oè bet guel hé zreu. Unan ag er geginerion e oè Breihad. Er réral, éleih anehè e oè a Vreih-Veur. Er uéh-man en doè gellet alkent Fanchon, dilui un tammig hé zead.

« Pen dehè padet hoah er veaj, e larè hi, em behè ankoéheit komz ! »

Ne oè ket bet pel anehi éh obér anaüedigeh get tud er gegin, hag abrest eùé, é tas dehi bout karet get en ol.

Sekour e hrè, a gement ma hellè. Hé flijadur e gavè dreistol é rein dorn d'er geginerion, de ziaozein pé de gampen el légumaj; de skaotein en treu; de cholhein el lestri kegin.

Gourdrouz e hrè ha rah, guéhavé, get er baotred iouank-sé, a pe gavè geti ne hrent ket ou labour èl ma oè délé. Un dé ataù é saüas béh étrezi hag ur meùel-keginour, én arben ma tiglorè hennen rè diù en avaleu-doar. Ha Fanchon de gemér hé houtel goh met luemmet mat, ha de ziglor tenaù-tenaù èl ur follen papér, aveit diskoein dehon penaos e teliè bout groeit aveit armerh en avaleu-doar. Chomel e hra bamet er baotred d'hé labour hag e hrè fonaploh eget hañni anehè ind.

Dré forh biùein get tud hag e gomzè saozoneg, é tas de ben a ziskein paot mat a hirieu getè. Ne oè ket hoah eih té ar el lestr, ma hellè dija laret meur a dra. Souéhein e hrè en ol, dreistol en dud skoliétéit, é huélet Fanchon, ha n'hé doè tam studi, é tiskein, é ker berrik amzér, er péh e oent bet ind tri pé pear blé arnehon. A pe zè dehè laret ou zouéh, Fanchon e stagè tammeu dohtë : « Ne ouiet ket, e larè hi, perak é tiskan mé ker buan ? Hama, pe oè en Eutru Doué é rein spered d'en dud, ean en doè chervijet ketan er ré beur : er ré binüik n'en des chomet getè nameit er restajeu ! »

Ur véaj bourus e oè bet hennéh aveit Fanchon. Kaer oè bet en amzér, pen-der-ben, ha hantér ne oè ket ag er Vreihadéz ar el lestr. Biskoah, én hé zam buhé, ne oè bet groeit kement a stad anehi; biskoah n'en em gavas ken eurus. Na plijadur hé doè é huélet bamdé

broieu ha morieu dishaval, groñnet en ur splandér ha ne anaùer ket é Breih; tud a bep sord liùaj hag a bep sord guiskemant; é kleuet iehou ha ne oè haval hañni anehè doh en hani e gomzè hi. É guirioné, éh oè Fanchon é tizolein er bed, get ol é gened groeit a zishavalded.

Met chetu el lestr dirak Sydney. Chomel e hra Fanchon hé beg digor adal d'er pleg-mor ker frank, ker choul ha ker kaer en em-led didan hé selleu. Tiér guen kër e splann duhont, gourséet ér pelleu, en héol é hoari én ou guér.

Tostat e hra el lestr ar é hoar. Fanchon ne lam ket mui hé deulagad diar er porh léh ma spurmant breman ur ioh tud, ar er hé, é hortoz el lestr. Embér é ma én é léh, é porh Darling, hag é tiskennér er ponteu-guintér.

Anaùet en des en Tad Misionér é « vam » ar bont el lestr, doh hé houif guen. Monet e hra én héh arben...

Nag ul leuiné aveitè ou deu ! Aveiti dreistol. Met kement a dreu hé des de laret d'héh Iehannig, ma ne oui forh kaer dré beh pen komans. Hag ataù mougein e hra hé homzeu én hé goug get el leuiné.

Kargein e hrér neoah pakad Fanchon ér har skanù e zo deit get er misioner, hag é krapant ou deu abarh, a skoéans épad ma kerh stank er jaoig du lost hir e zo doh ou stléjal.

Dirakzè é ma stread Pyrmont hag e ia trema hent Parramatta, léh m'é ma en Tad é chom. Biskoah n'en des Fanchon guélet ur ru ker hir ha ker éañin : ohpen un hantér lèu hé des a hed, e lar en Tad.

Èl m'ou des hoar, é laka Iehannig é jao de gemér

pont Pyrmont aveit diskoein ur horn a gér d'é « vam ». Ur haer a gér é Sydney; saùet braù, get tiér kenùerh ag er ré kaeran, ha lan a dud ér ruieu.

A nebedigeu é ta er gomz de Fanchon.

« Ker braù é aman bamdé, èl er péh em es guélet é Marseill hag é Pariz, e lar Fanchon. »

Goudé ur beden én ur chapél katolik e gavant én ou zroiad, e kemérant hent Parramatta, én ur gomz a Vreih. Iehann e hra vad dehon kleuet brehoneg ag é vro, doéré ag é vestr koh, ag en dud e anaù duhont.

D'hé zu, Fanchon e gargè gouiet ma nen dé ket goaleurus er misioner dré-man; ma ne vank nitra dehon; ma n'en des ket hoah en dud goué klasket en débrein ! Rak kleuet hé des laret éh oè ataù én Aostrali tud goué hag e gargè d'er hig kristén...

Bourd en des en Tad get goulenneu Fanchon, ha dré pep diù uéh é tarh de hoarhet. Ha Fanchon d'obér èlton ! Bourapl é getè...

Goudé ur pennad hent, é mant dirak Park Victoria, ker glas é géot ha ken ihuél é hué. Met er gué e zo aman ne gomzant ket doh Fanchon, èl er ré e oè é Plouvarhin. Kaer hé des divarhein hé deulagad de sellet dohtè, n'ou anaù ket. A glei hag a zeheu en em-led verjéieu, get gué fréh stedet ha kampennet braù, én ou mesk kalz a hué oranj hag e zo, d'er hours-man, get ou avaleu, èl a pe vehent goleit a bikol bokedeu melén, prest de zigor.

Araok koén é mant é Parramatta, ur gérig vihan léh m'en des kenùerherion pinùik Sydney saùet tiér kaer, aveit donet de ziskuih, goudé ou labour.

« Éleih a dreu em bo de ziskoein deoh, emé en Tad, de Fanchon, met devéhatoh e vo. Hiziù neoah éh amb de dremen dré bark bras kër, léh ma huéleet gué èl é Breih, gué derù. »

Hag éh ant ér Park, didan derùenneu tiù souéhus hag éañ. Diés e vehè, é guirioné, kavet kaeroh ege-tè. « Deu gant vlé e larér ou des, emé Iehannig ».

Daù é de Fanchon diskar hé fen ardran hé hein aveit guélet er blein anehè.

Un herradig goudé éh oè azéet Fanchon doh taol hé « mab », ur meùel du doh ou chervij. Donjér en des Fanchon de getan doh en dén du-sé, ha ne hel ket anehi parrat a sellet ma ne chom ket léh é ved du ar viùen en asiéteu e zegas ar en daol !

Èn un ti distér, met frank ha splann, é ma er misionér. Fur é é dreu ha pep tra en é léh. A pe zisko en Tad hé hambr de Fanchon, é vouchoarh honnen get er joé : biskoah nen dé bet lojet ker kaer ha get ur guélé ker blot. « Diés e vo gounid er Baradouiz aman, me faotr. Rè a ézemant ! Rè a ézemant ! emé hi ».

Chetu hé enta én hé léh, é ti er misioner. A nebedigeu é kemér karg ag en tiegeh, ag en doar. Ha ne gav ket hir héh amzér, ampart èl men dé. En em akoursat e hra eùé doh er meùel « bizied du » ha doh en deùherion aral e za de labourat en doar.

Meur a uéh é ta er pastored a Gembré de uélet Iehann ha de gas dehon éleih a dreuigeu e vehè ret dehon kenevé-sé, diovér anehè, én arben ag é beuranté. Souéhet é, en taol ketan, er vemé Fanchon, d'en darrempred-sé get hugenaodé; met a pe oui é ma en deu

bastor en en des kestet aveit hé degas duman, hag é mant largantéus aveit Iehann, é ta de vout karadek dohtè. Doh ou zu, é mant lan a respet aveiti, hag ohpen ur uéh éh a Fanchon, ar un dro get hé « mab » de gemér en té d'ou zi.

En Tad misionér en des disket és eroalh komz ou brehoneg, ha deit int de ben, ind eùé, a ziskein traoalh a vrehoneg aveit komz get Iehann.

Fanchon hi eùé ne oè ket bet pel é tiskein un nebed frazenneu kumun hag e larè d'en deu Gembréad a pe gavè en tu, èl : *Bore da i chwi* (dé mat deoh hui); *eisteddwch* (azéet); *fe ddaw gwlaw* (donet e hrei glaù). Disket hé doè ha rah, ag er suhuniéu ketan, er Pater é kembréeeg.

Ur blé arlerh ma oè degoéhet é Sydney, é komzè getè forh és. Tèr ieh e ouiè enta er vemé nezé : get hé « mab » ha hi ne vezè nameit brehoneg; get er pastored éh è ar er hembreég; hag a pe iè d'obér hé marhad é traillè koh saozoneg e gomprennè neoah er varhadizion.

Ia, met ol en treu-sé, hag en eurusted hé gron e duem un nebed de ben Fanchon : donet e hra de vout rondonus én hé hohoni !

Ne gav ket mui braù eroalh kouifeu plén ar er pamdé : ré dantel e fal dehi, mar plij genoh ! Hag é ma ret d'er misionér skriù ul lihér de Berson Plouvarhin, de oulen geton lakat obér un dousén kouifeu braù aveit er vemé. Aveit ou disten é ma ret eùé ou has de Vreih a hantér dousén.

Er misioner neoah, n'en des ket léh d'en em-glem

ag é « vam ». Guelleit en des é vould; kampennetoh e vè é zillad ha loreu mat en dè, dreistol.

Un dra aral en des piket é galon. Un dé, ma oè éh obér un droiad én é zoareu, é ta dehon guélet ur planchad doar, troeit a neùé-zo, hag e zo é tonet er méz anehon ur blanten ha n'en des ket hoah guélet ér vro-man. Distroein e hra treman en ti, a her, hag é huch d'er vemé, dré er fenestr :

« Guenihtu e hues hadet duhont, mam ?

— Ia, me faotr, guenihtu deit a Vreih genein.

— Nag ur sonj !

— N'em boè ket ankoéheit é kareh bras er hrampoeh. Kaset em boè genein ém fakad, ur pen pochadig had d'obér un asé ér vro-man. Mar dant de vad, a pe veint estet, me hrei krampoeh deoh. »

Sonj karantéus er vemé e dennas en dar-de zeulagad er misioner. Distroein e hra, en adùeh, de uélet er plantennigeu-sé, plom ar ou zroed tinér didan ou diù zélen ketan, hag e oè èl ul lodennig biù ag é vro, trezet er mor-bras dehè aveit donet de duemmet d'é galon.

A pe oè deit er bleu énnè, er misioner e vourè donet de laret é vreüier dedaltè. Plijout e hrè d'é zifren er frond huek e saùè diarnehè, a pe vezent luskellet get er guénén é vélata. Met brasoh plijadur en doè bet hoah a pe oè malet ag er gran, ha m'en doè Fanchon gellet obér dehon krampoeh diar er baelon vihan; rak siouah ! paeloneu vras ne oè ket ér vro-man.

Un dé, é vennas d'é dro er misioner obér plijadur d'é « vam ». Bourein bras e hrè Fanchon guélet bro. Hé has e hras geton én é gar de gavet ur boblad tud, hantér goué e viùè pellik mat doh ou hornad. Éh oè é klask ou gounid d'en Aviél.

Karet bras e oè Iehann éno ha sellet èl er brasan « sorsér » e fehè bout, én arben dehon bout guelleit de roué er boblad, bet klañù de varù er bléieu kent. Sorserion er boblad n'ou doè ket gellet ésat d'en hani klañù, get ou diskontereh. Er misioner, ean, get lezeu a di en apotikér, e zas de ben ag er hlenüed. A oudé, éh oè istimet bras get er Roué. Dré bep diù uéh éh è en Tad d'er guélet ha deit e oè de ben d'el lakat de gompren en dehè groeit mat donet de vout kristén. Diskein e hrè katekiz, ha penneu bras aral er boblad, é huélet ou roué é troein trema relijion er « Sorsér kristén » èl ma larent, en doè, ind eùé, en em-lakeit d'obér sonjeu.

Get bihan boén é sonjè er misioner gounid ol er boblad d'er Uirioné.

Trézein e hrezant, aveit monet d'er hornad-bro-sé, malézadeu karget a verjéieu oranj é bleu hag e daolè ur houst ken huek én ér ag en amzér; krapein e hre-

zant doh tostenneu goleit a uiniégi dru; kavet e hrezant koèdeu souéhus gué « eucalyptus », ken ihuél, ma seblantent bout gourienneu ar un dro, én doar hag én néan; raden bras, èl gué Breih, e zisplégè ou dél dantellet ar viüen en hent. Haval e oè get er gach Fanchon hunvréal.

A pe zegoéhè Iehann ér boblad, é vezè groeit inour bras dehon ha nen dè ket kuit hep ne vezè karget é gar a fréh hag a jibér. Er vugalé, dreistol, e gargè dehon, rak bepred en dezè aveitè limajeu, mendalenneu, tammeu danùé a liù ha miloérieu bihan e blijè bras d'er merhedigeu.

Er uéh-man, a pen dé guélet é tonet, é ma soñnet en taboulin ha galüet en dud de dostat. Bamet mat é Fanchon é huélet er merhed, groñnet a vugalé, é tonet de gemenérein én dro d'er misioner, beb a bimp ber getè én ou beg, é vutummat èl goazed.

Displeg e hra en Tad dehè più é Fanchon ha petra hé des groeit aveiton, ha kentih é kleu en ol é tarhal ou zead doh ou stañù, èl m'é ma er mod duhont de laret é kavér braù un dra benak.

Nezé éh a ur vateh d'er roué de glah ur bimp neùé, brikemardet rah, get butum abarh, de gennig de Fanchon. Met Fanchon n'en doè biskoah tennet ar ur horn : én hé fri é lakè hi er butum. Daù oè bet neoah dehi asantein lakat en tan arnehi hag obér d'er moged donet seih kuéh er méz ag hé beg, aveit diskoein, d'en dud vat-sé, pegen inouret e oè d'ou degemér.

Epad m'é mant éno, é houlén er misioner get un nebed paotred iouank hoari « boumerang ». Er bou-

merang e zo un tam koed sklat, groeit èl diren ur hléan, krom é kreiz, hag en dè ar dro tri troetad a hirded ha tri medad a ledanded.

En hani e hoari geton, er hemér dré ur pen hag er quint éañn hag éañn treman ur post-koed e chervij de « vestr ». En ur stokein doh er post, é saù én ér ag en amzér, é hra un hantér tro hag é ta endro de gavet er quintour. Ret é bout duah ha dornet mat aveit lakat en tam koed-sé d'obér é dro hep divarchein.

Un anderüiad bourus e oè bet hennèh aveit Fanchon. Guélet hé doè hoah treu n'hé doè biskoah kleuet komz anehè.

É tonet endro de Barramatta, é treménant dré un hent aral hag e heuli ur blénennad doar hep harz erbet d'en deulagad. Geot dru e oè arnehi, ha deved, ker stank èl ma vè er bokedeu d'en neùé-hañù é pradeuiér Breih-Izél.

Souéhein e hra arré Fanchon.

« Dré-man, emé Iehann d'é « vam » é huélér beta 25.000 pendeved én hevelep tachen ha 300 éjon. Ur vro pinüik é. Eur ha rah e gavér abarh, ha komz e hrér hoah ag ur bugul hag en doè kavet, un dé, ur maen-eur hag e bouizè 100 livr. Kant mil lur en doè ean guerhet.

— Kant mil lur ! emé Fanchon, guerh ur vraüig a dachen. »

Araok degoéh é Parramatta, é trezant hoah ur hoed. El é kement koed ag er vro-man, éh oè tostik tra er gué unan d'en aral. Én arben a gement-sé é tant ker plom ha ker éañn ar un dro. Met moén e vent eùé, ker moén, ma 'n em-oulenne Fanchon penaos é talhent ar

ou saù.

Éh oent tost de dâl er hoed, a pe arrestas er misioner é jao. Kleuet en doè ur pokér-koed goapour é huitellat arnehon. Komzet en doè liés de Fanchon ag en én-sé. Hiziù é kavè en tu d'en diskoein dehi. Tostat e hra en én, ar vareu er gué, hag é huélant el lon kurius-sé, ha divalaù ar un dro, get é lostig ber a nitra hag é ben difèson.

Derhel e hra Iehann de gomz, ha, sel komz, é kleuér en én doh en dambrézein ar en tach. A pe respont Fanchon, é hra ur voéh èl hé hani, aveit obér goap anehi. N'hellant na pasat, na hoarhet, hep ne za d'er pousin obér eltè, goapus bepred.

Skuihein e hra fonapl memé Fanchon get ardeu en én. « Lézamb en tad-goapour-sé get é ardeu, emé-hi, ha pellamb ! »

Er vemé ne vourè ket kalz bout grachennet.

De Sydney éh è eùé, ur ueh benak en amzér, er misioner hag é « vam ». Un dé ataù éh oè degoéhet dehè monet én arben ag un Diskoéhaden vras.

Kantréet ou doè étré er stedeu treu kaer ha mikanigeu souéhus tolpet éno, a pe zegoéhas dehè arrest dirak ur mikanig de vrochennat. Fanchon n'en doè ket hoah biskoah guélet ur sord tra. Épad ma vrochennè hi ar hé lor, kraù arlerh kraù, é huélè er pen lor, e oè ar er mikanig, é hirat, é hirat, ker fonapl èl a pe n'en dehè groeit nameit tremen abarh.

Ret mat e oè dehi anzaù é labourè fonaploh egeti. Met a pe oè groeit el lor ha reit dehi de dastornat, ne oè ket bet pèl é huélet ne talvè ket el labour e hrè

hi get hé bizied. Frostoh e oè er gloan brochennet; dalhedigeh erbet n'en doè el lor hag anat e oè de uélet n'en dehè ket padet pèl én implé.

« Guel labour e hran-mé get mem brochenneu eget en tam mikanig-sé, emé Fanchon; é eih dé e vo toul er lor-man ha me ré-mé e hues bléad anehè. »

Epad mah oent é kompren er stal é tas justeroalh de varnerion en Diskoéhaden de dremen, aveit kennig er primeu. A pe uél en dudchentil Fanchon get hé brochennereh é chomant de sellet dohti há d'hé kompren, get kement a souéh ma sellè hi tuchantig doh er vrochennereh. Rak duhont, pelzo ne vezè ket mui brochennet get en dorn.

En ur berrig amzér é ma groñnet er vemé d'er sellerion hag e garrè guélet hé labour, hag er varnerion, deusto ne oè ket Fanchon émesk en diskoéhation, e vennas rein dehi un testoni ag ou istim. Rein e hrezant dehi ur prim, « ér méz a gevérereh », ur vedalen eur vras. Ha me respont deoh éh oè fier er vemé get hé frim !

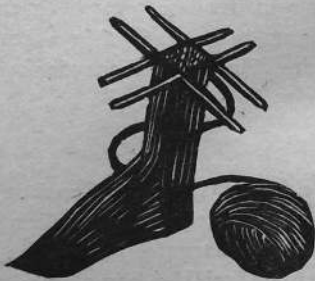
Ugent vlé e dreménas memé Fanchon én Aostrali, é chervij hé « mabig » Iehann, er guellan ma hellè, get ol hé nerh hag ol hé haranté. Met kohat e hrè; fallat e hrè hé « rodeu » e larè hi é komz ag hé diùhar, deusto d'er « hastol » bout iah ataù.

Er misioner, ean eùé, nen dè ket ar uellat. Laret en doè é védesinour éh oè goal val dehon monet de ziskuih d'é vro, un herrad mat. Hag un dé, chetu en

Tad misioner hag é « vam » é tistroein treman ou bro genedik; hiraeh dehè d'hé guélet, met ké dehè, ar un dro, lan ou halon, é kuitat ou bro neùé, ker kun ha ker souéhus, hag en dud vat ou doè kavet énni.

A pe uélezant aodeu en Aostrali é tiken aveit mad, ardran linen en dremùel, en Tad Misioner, en un dorchein get pen é viz en dar e strimpè é korn é lagad, n'hellas ket parrat a laret d'é « vam » :

« Elsé é ma, ér bed-man : n'en des plijadur erbet ne stléj ar é lerh un displijadur benak. Ér bed aral hepken éh anaùeemb er blijadur digéj. »

Chistr Kervignag

Chistr Kervignag

DÉ PARDON sant Eflam é. Achiù é er gospéreu. Étal er chapél, Pier Konan, ag el Lannig, e zo didan laret monet d'er gér, a pe uél é tostet dehon, Job er Halvé, tavarnour én Oriant. En anaùout e hra a uerso, aveit bout bet liés eroalh é kennig chistr dehon, hep gellout disoh, ur uéh hepken, get ur marhad.

Istim erbet n'en des Job aveit chistr Kervignag. Kant si e gav dehon : liù n'en dè ket, goann e vè, rè é vé deureit ha kant sorhen aral e lakér de redek diar chistr er barréz-man, léh ma kavér, èl ér parrézieu ag en dro, chistr mat ha huek a pe vè groeit erhat dohton.

Ret é laret nen dé ket Job er Halvé a Gervignag. Ag el leinieusé é ma, ag er vro Pourlet, ha peb unan

e den d'é vro, e larér. A hendaral dén mat, foèuour un nebed, met foèuour get treu er réral kentoh, pen dé guir nen dé ket ean e hra er chistr e uerhér én é di. Ar en ol, en dibab ag en davarnizion.

Liés en doè Pier er pedet de zonet de dañoat é chistr. Nen dé ket bet beta breman. De gosté Ploué éh a, kentoh, de dañoat chistr, hag azoh duhont é ta é hani dehon.

Er uéh-man, é ma sonjet mat Pier d'er has geton betag é di .

« Ne gleuet ket, emé ean de Job, hiziù é teet elkent de dañoat me chistr.

— Afé dam ! doh m'é vo en treu, e respont Job. Mar dé hou kër ar me hent, é hellein obér un arrest; met, mar dé daù dein pellat, é vo taol-chans dein monet genoh hoah hiziù. Groeit em es hent ha hoah em es kementral d'obér. Nen don ket é klask en hirat.

— Dré beh hent éh et hui d'er gér ?

— Dré bont er Boulom.

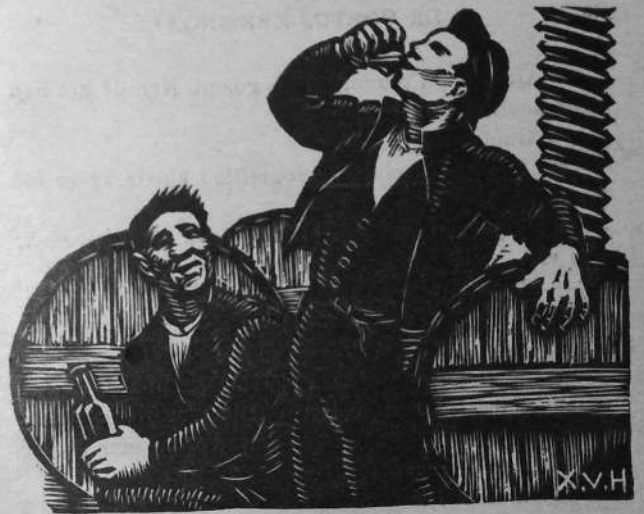
— Biskoah braùoh; ar en tu-sé éh on mé é chom justeroalh.

— Hama, damb nezé ! »

Ha chetu ind oeit, a dréz dré en doareuiér, en ul laret kaer.

Ar en chistr é ma koéhet buan er parland. (A betra kén é hel komz un tavarnour hag ur peizant ?) Ha plijadur e gav Job é hoapat chistr « korden » Kervignag, èl ma hrè anehon.

Ha Pier de duein geton, aveit en dastum ha kampen en dro éh oè pelzo sonjet de hoari dehon.

Monet Pier ha laret :

« Er blé-man, Job, é vo un tammig goann er chistr. Rè a hlaù e zo bet; rè a hlaù ha bihan a duemder. Nerh e vanko dehon. Ha neoah, é ma huek ha liüet braù en hani ketan em es groeit. »

Embér éh oent ou deu doh tâl un donad a ziù hantér, én ti chistr, peb a uéren getè hag ur sont get Pier.

« Chetu aman un donad groeit get avaleu abret : *Bakon Ru, Dous Eskob* ha *Huerù Bras*, emé Pier. »

Hag ean de lezel de goéh, é tas Job, ur sontad chistr mélén ha skumennek.

Job, goudé bout ean tañoeit :

« Nen dé ket fal ! Nen dé ket fal ! Met goann, k'aper, goann ! Pet bouteillad sord get hennen e rekehò en dén aveit bout sanson, èl ma laret hui dré-man ?

— Guir é, un tammig é ma goann. Nen dé ket hep deur anehon eùé.

— Guélet e vè !... »

Ha Pier de dapout ur vouteillad chistr ag er blé kent.

« Hennen marsé e blijo guel deoh. *Margeit-Koh*; deu vlé.

— Hep deur ?

— Pas er péh e iehè ém lagad ! »

Ha Job dehon.

« Ia guèl é, guel ur bochad; met goann ataù. Haval e vehè é ma guir er vrud : n'hellér ket obér chistr « pur jus » é Kervignag hep lakat, d'er bihanan, peder seillad deur ér varikad.

— Farsour ! »

Goudé ma oè skarhet er vouteillad dehè, Pier e lar :

« Marsé breman éh iehè ur begad bara segal genoh, cher tañoat ur sord chistr aral ?

— Get plijadur, chè Pier. Én Oriant-sé ne dañoamb ket forh liés bara segal èl m'hou pè hui ar er mézeu. »

Hag en deu zén d'en ti-tan.

« Kleuet 'ta, emé Job, mar hues chistr *Guilleuig*, reit dein de dañoat anehon. Chetu pelzo é kleuan komz ag er chistr-sé ha biskoah n'em es kavet en tu d'ivet anehon.

— Bout em es hani deu vlé, é bouteilleu, didan er guélé azé. Met poén em es é kredein é plijo deoh.

— Guélamb. »

Ha Pier monet dré dal en oeled, didan er rankad glustraj hag e guhè trezol er mestr : bouteilladeu chistr ag er bléieu kent.

Goudé bout trohet ur skogn bara segal hag el lardet get un tam mat a gig moh dalhet didan é ved, chetu Job éh ivet ul lonkad ag er chistr *Guilleuig* taolet en é uéren.

« Mat é, ha dous hag amiapl; met goann ataù; goannoh hoah, kredan, eget er réral. Nag ul liù truhék ! Leah ribot, komper; leah ribot ha deur, me lar deoh.

— Dam, emé Pier, nen dé ket marsé ken nerhet èl er « pur jus » *Dous Rous bras* em boè ivet én hou ti er sadorn aral...

— Ha ia ! Chetu chistr azé, kansort ! Ag en Ignél é tè dein. Get diù vouteillad, unan aveit pep gar, chetu hui azéet !... »

— Me larehè eroalh. »

Mat e oè er bara segal hag er hig e oè sal. En halen e den de séhed hag er sched e den de ivet. Hag ivet e hrè men dén.

Ha Pier de rein lusk dehon :

« Ivet hardih, Job, hennen ne hrei ket poén deoh. Chistr « merhed » e hramb-ni anehon, én arben men dé dous hag és de ivet. Chistrigeu suroalh; met d'er merhed e plij éleih.

— É guirioné, huek é ha skanù. Laret vehè « Cham-pagn ». »

Arlerh ur begad, ul lom; arlerh ul lom, ur bégad. Ha doéréieu dré bep diù uéh. Tremmen e hrè en amzér hep eùehat de Job.

Tostat e hrè d'en noz hag éh oè ataù doh taol, é ti-kri é chistr de Bier, deusto ma pokè mat arnehon. Ha sel mui ma tébrè, sél mui é tè sched dehon. Hag er

séhed e den de ivet...

Alumet e oè er gouleu hag ataù ne zisternè ket.

Aben en taol devéhan neoah, monet en dén ha seùel.

« Arsa, emé ean, merhat é vo mâl dein-mé eùé sonjal ag en em-droein. Hent em es d'obér ha tostat e hra en tioél, kredan.

— Bè ! hoar eroalh e hues Job. D'er hours-man é komansér lakat en noz de hantein en dé. Araok arhoah vitin é veet ér gér ataù. Un tasad hoah, Job.

— En devéhan nezé. »

Hag ean ha skarhein é uéren en un tén ha monet trema en nor, en ul laret :

« Traoalh breman ! Éh an de ziblas elkent. Ber em es kavet me anderüiad genoh. Nozeh vat deoh, kanderù, trugaré ha kenevo bet ken nen deet eùé de dañoat me hani.

— Met gorteit, Job, emé Pier dehon, m'éh an de ziskoein deoh ur vinoten a dréz hag hou kaso d'en hent-pras. »

Hag en deu zén ér méz. Chernosat mat e hrè. Doh pen en ti, é kemérant ur vinoten e gas d'el lanneg vras e zo étré kér hag en hent e ia de bont er Boulom.

« Ne hues nameit monet get er vinoten-man, emé Pier dehon, ha trézein el lanneg e gaveet én tu-ral. Nozeh vat deoh, komper, béaj vat, ha betag er uéh aral. »

Ha Job én hent, un tammig skosellek é tonet ag er gouleu. Ne ziforhè ket forh kaer er vinoten. A dastorn éh è kentoh, en ur strebaotein stank doh er sko-deu lann ha benal, chomet arlerh er strepour. Marsé

eùé éh oè ponéreit un tammig é ziùhar de chistr skanù Pier Konan ?

En dé arlerh vitin, Pier kavet é amezeg ag er penhér lein :

« Lezeueit hou poè houh ostiz déh d'en noz, me gred.

— Perak ?

— Perak ! El léeuaj-ni e oè chomet ér méz, devéhat, en nihour, hag éh oemb doh ou dastum a pe oè saùet el loér. Naù eur hantér benak e oè nezé merhat. É kreiz el lann, kavet demb un dén, é dok geton én é zorn, ha béh arnehon é monet. « A pe blijehè genoh, emé ean dein, laret dein émen éma hent pont er Boulom dré-man ?

— Hent pont er Boulom, met chetu ean étaldoh, en tu-ral d'er foz:l-sé. Met petra hret hui é tastornat dré-man d'er pred-man ag en noz ?

— Met geou, ér pardon éh on bet, mem dén mat, hag em es kavet duhont er handerù Pier Konan hag en des me fédet de dañoat é chistr.

— Ha ia, me gompren...

— O ! nen dé ket er péh em es ivet. Met tioél e oè èl én ur forn ha nen don ket aveit monet ér méz ag en diaol a lanneg-man, kaer em es troein drézi. Ne uélan hent erbet; ne gavan na toul ha tarh ér hleuiou.

— Nen dé ket hui é er hetan hag en des fariet énni. Guélet e zo bet ré é chomel de droein abarh bet tarh en dé.

— Ur sord e vehè arriù genein merhat, pe ne vehéh degoéhet aman.

— Ar ur fal lezeuen e hues kerhet merhat ?

— Péchanj ! Pèl on azoh ti Pier ? Chetu mé é kerhet a oudé diù eur zo.

— Pel ! Pemp kant paz benak, marsé.

— Ur souéh !... Hama, trugèré deoh, men dén mat, ha nozeh vat.

— Ha deoh eùé. »

« Ha men dén araok, en ur strebaotein muioh mui. Branskellat e hrè un nebed. É trezein er fozel, eit monet ar en hent pras, chetu ean koéhet ar bouéz ur hlin.

« Ha m'er hleuè é taranat dohton é unan : « Gast a chistr Kervignag ! Chistr merhed eroalh, met treiset on mé dehon ataù... Na pegours é vein-mé ér gér ? Chistr ha deur ! Chistr ha deur ! Ia, laret !... »

Eih té goudé é tegoéhè get Pier Konan, ag el Lan-nig, ul lihér hag e larè dehon goarn diù varikad chistr *Guilleuig* de Job er Halvé, tavarnour én Orient.

Anat e oè bet en tañoad !

Minouréz er Boderù

Minouréz er Boderù

ER BODERU Guidél é chomè ré en Digoadeg. Diù dachen e oè é kër, hag én ur manér koh, én amén, d'en tachenneu, é viùent, magadur peder buoh getè.

Manér er Boderù ne oè ket ur hastel, eit laret mat. Ur haer a di kentoh, get un estaj, saùet d'er 17^{et} kantved, get unan a dud koh en Digoadeg. Groeit e oè get mein ag er vro, bénet perùeh ha labouret én dro d'en nor dal ha d'er fenestri diañneu. Get en deu vaen-kib korn, doh tu en tal, en doè groeit er masonér deu ben lon hirisus, ou zead hir getè, ér méz ag ou beg.

Ne oè nameit ur hroèdur én ti, ur verh, Iouanned hé hanù. Met hé zud ne hrent nameit Vonick anehi; rak tost dehè, én ur gér aral, éh oè ur voéz goh hag e hrèt Iouanned anehi; abalamor eùé m'ou doè kleuet

obér elsé doh merhedigeu tudchentil a gér.

Pitaoded mat e oè rè en Digoadeg. Er Boderù abéh e oè dehè. En Digoadeg en doè bet hoah ohpen un dachen é Kèùen, ag ur iondr dehon, marù hep bugalé.

Get en tèr tachen en doè er vestréz d'hé zu, ar zoar Plañoer hé farréz gènedik, en dra-sé e lakezè ou merh, un dé benak, é pen huéh tachen vraù hag ur manér.

Ur hroèdur e vennent; kén nameit unan, aveit ma vehè bet pinùik, ha m'hé dehè trohet ar er bitaoded aral ag er hornad.

Get eun a fari, goudé gañnedigeh ou merh, ur blé benak arlerh ou eured, ou doè èl en em-zispartiet, peb unan én é gambr.

Er verhig ne oè ket hantér anchi, és é gout, ha chetu perak, a vihannik, é lakè liésòh hé zad hag hé mam de blégein dehi, eget ne blégè hi dehè.

A pe oè deit gres eroalh aveit gellout obér, ar droed, en hent d'er vorh, éh as d'er skol parréz. Met goudé hé homunioneu, é kavas jaojaploh hé zud hé lakat é « pansion », èl merhed er bitaoded aral.

Elsé éh ézant, un dé a viz Guengolo, get ou har skanù rodeu kaoutchoug, de gas er vinouréz, d'ur gérig ag en dro, brudet aveit hé fansion, dalhet get léañnezi.

Estroh eget bugalé ré binùik e zarempredè er skol-sé neoah; bout e vezè eùé bugalé meiterion ha labou-rizion; met hep bout én ul lod. Diù loden e oè groeit ag er vugalé : loden er ré binùik, hanùet er *Sélection* hag el loden aral e hrè mestréz er Boderù el *Leuigaj* anehè.

Kiroh éleih e goustè bout ér *Sélection*, és é gout,

ha kement-sé ne hrè nameit rein lusk d'en neb e garè er roufl hag er foèuaj, de lakat é vugalé èl loden-sé.

Darempred erbet ne vezè étre en diù loden, ha dihuennet grons e oè doh pep rumad a gomz doh er rumad aral. Bout e oè merhedigeu ér *Sélection* hag e sellè èl ur péhed komz doh unan ag en eil loden, hag a pe ient de govèsat, stank é tè d'en alézonour kleuet ur plahig beunek é laret dehon : « *J'ai causé de contre une de la petite cours.* » Rak ér porh bihannan é hoarié er « leuigaj ».

Ret é laret é vezè dakoret liés d'er ré « dibabet » en disprizans e horent aveit ou hansortezed peuroh. Meur a uéh é kleuent ur plahig benak teadet mat, ag er porh diañneu é turel get unan ag er porh d'el lein, bégadeu èl : « *Sapré grimacière ! Qu'est'que vous êtes mieux que les autres, vous ?...* »

Deit e oè fonapl Vonick de vout eùé rondonus, èl hé hansortézed, é kevér er ré beur. Ardigeu, orbidigeu e ziskè get kèriz. A hendaral éh oè mat a zisk ha bepred é vezè é touch er ré getan ag hé hlas.

Alijet get er réneréz, asantet en doè hé zud hé dehè keméret kentélieu piano ha saozoneg. Prénet e oè zoken ur piano dehi én Oriant, hag, a pen dè d'er gér, é vamè hé zud doh hé hleuet é hoari, hep papér, tammeu muzik klasel, hi doè labouret ér skol hir amzér arnehè.

É saozoneg, ma ne gomprennè ket mat tud é komz, é hellè neoah, get ur giriadur, troein sorbienneu ésan Dickens.

Disket hé doè enta ur ioh treu ha ne chervijant ket de galz a dra ér vuhé, nameit de foèuein sah àùél er ré

e zo douget de bohonein.

Met kuhet mat e oè bet dohti éh oè Breihadéz hag éh es, aveit er Vretonézed, un hent aral jaojaploh ha dishaval doh en hani e oè disket dehi heuli. Ankoéheit en doè ohpen hé mestrézed laret dehi penaos hé madeu hag hé studi, é léh bout abeg de rouff ha de vrazoni, ne oent bet nameit prestet dehi get Doué, aveit mad er ré-sé justeroalh e oè disket de zisprizout.

Elsé ataù éh oè bet desaùet ha nen dé ket hé zud hé distroezè ag un hent e blijè kement dehè ind eùé.

Achiù hé skolaj dehi, el léañezi e zalhas kement ar hé zud hag arnehi ma chomas ur bléad ohpen de heuli er skol « ménagère », e oér é tonet a zigor. Er mod e oè, ha d'er mod é ma daù plégein.

Disket hé doè elsé obér katèu mat; met dariù souben ne ouiè ket, nag obér krampoeh naket. Gouriat distérajeu, hep talvedigeh, e hrè; met lakat ur varlen é lavreg hé zad n'hé dehè ket gellet.

Lakeit e oè bet eùé d'obér dillad bugaléigeu, get un nadoé moén-moén ha ned moénoh hoah; dillad hag e zè de gir bras, a pe gavér kerklous eltè, groeit prest, get kalz bihanoh a zispign. Guisket hé doè ha rah ha diuisket, pouponelleu bougenneu foèuet ha koveu karèu; met klanù mat e vehè bet eit bouchennein erhat ur hroèdur biù.

Ret é laret eùé penaos en diù gaeh léañéz iouank karget de rein er hentélieu-sé ne oent ket forh duah doh er péh e glaskent diskein d'er réral. Ul lévr bras e vezè getè, en hevelep e chervijè én ol skolieu a Frans, hag énonn é lennent d'ou skolaerézed, kentél

en dé, diar er fèson d'obér bouid, de zesaù bugalé, pé de drohein dillad, ha hoah é chanjent liù, ohpen ur uéh, a pe vezè ret dehè komz ag er « rèr » lavreg pé a « dalikon » ur hroèdur bihan !

A pe zas Vonick d'er gér, éh oè én hé zrihuéh vlé. Ur goanten e oè.

Oed en hunvréieu burhudus é trihuéh vlé ! Ha hunvréal e hrè doh sour. Hoanteu e gelidè bamdé, ha hep arsaù, én hé halon denér hag embér, en em-silas, én ou mesk, er sonj de ziméin. Iouankoh egeti e zimèè, merhat ! e sonjè hi. Met chetu, aveit diméin é ma ret bout deu. Ha kaer dehi balé a spered dré er barréz hag ér parrézieu tro ha tro, ne uélè hañni hag e gouchè dohti. O geou, èl danùé. Bout e oè ré binùikoh egeti suroalh; met rè beizant, ré « blouk » e oent e larè hi, a pe zè komz anehè.

Rak dibeizantet e oè hi agren, a spered, a zillad. Ne oè hañni modkéroh egeti é parréz Guidel abéh, pas hepken en dudchentil ag er manérieu aral.

Galleg moén e vourè komz, marellet get ur ioh « n'est-ce pas » èl ma kleuè hé hansortézed a gér é laret.

Goahan zo, Vonick, deusto dehi bout chomet karantéus eroalh é kevéer hé zud, en doè neoah pelleit azohtë a spered, dré viuein pel azohtë a gorv. Kompren e hras fonapl ne oè ket mui ar en hevelep pazen getè. En em-uélet e hrè adreisté dré hé studi, dré héh orbideu, hé dillad, e sellè hi èl treu dreist ré hé zud. Ha bamdé, hep gout dehi, é kreskè un tammig dispri-zans én hé halon aveit en deu a ré « goh » -sé hag e

sellè hi èl en deu zevéhan ag ur midad a uéharal, didan merùel.

Elsé éh oè deit Vonick de zivourein a gompagnoneh hé zud. A getan éh è, ar un dro get hé mam, d'er sadorn d'en Oriant, de gas amonen d'ou ostizion ha de brénein ou zreuigeu; met fonapl é tas dehi guélet é vezè anaùet elsé aveit bout merh de « beizanted ». Ha kement-sé e zisplijè grons dehi. A pe vezè get hé mam, merhed Guidel, krapet én tankar get ou fanérieu amonen hir, e gomzè dohti hag e larè d'hé mam, a bouéz-pen, èl ma komz tud kosté er mor, er péh e sonjent diarnehi : hé doè braseit. éh oè ur vraù, é tostè er hours d'hé dimécin, h. h. Komz e hrent brehoneg dohti hag hi, deusto dehi gouiet brehoneg eroalh, ne hrè ket vad dehi komz er « patoè »-sé ha ne oè abarh, revé ur vestréz-skol dehi, nameit toudielleu ha komzeu dru !

Ret e oè trohein ber d'ol en treu-sé. Ha ne uélé nameit ur fèson : monet hep hé mam ér méz ag er gér.

Kavet hé doè digaréieu, ur uéh, diù, aveit rahuiz a heuli hé mam, hep n'en doè komprennet honnen petra e hoantè. Met, kent pel éh eùehas er vam é tè diùaskel d'hé merh hag é vennè neijal héh unan kaer. Ér gér é vourent eroalh unan get en aral; ér méz ag er gér ne jaojent ket mui ar un dro.

Tremen e hrè deuzek miz er blé ér Boderù é peuh iahus er mézeu. Peuh iahus aveit en hani en des labour d'é gorv pé albèhen ar é spered; met aveit un dén iouank dilabour ha hunvréour, n'en des marsé nitra

goah d'en dougein de zihentein.

Vonick, ér gér, ne oè ket lahet d'el labour. Goudé m'hé dezè reit dorn d'hé mam de gampen en tiegeh, ha chanjet léh d'er seud ér grienneu, é chomè euradiou diboés geti. Broudein tammigeu dantel pé krochetat e blijè dehi. Brochennat, nebetoh, deusto de bredegeu hé mam ar dalvedigeh er brochennereh én un tiegeh ar er méz.

Dornet mat e oè Vonick. Kavet e hrè, én un dastumaden modeu a Bariz e oè komenandet dehi, trèseu e vezè hé flijadur broudein ar zanùe. Neoah bourein e hrè hoah muioh é lénn, dreistol romantou. A pe vezè é ribotat, é saillè ar ul lévr pé ur « feuilleton » benak. Lénn e hrè, riget mat, ré *La Croix de Paris*, e zegasé dehi, diù uéh er suhun, kuré er barréz, goudé bout ind lénnet. Ré *L'Ouest-Eclair*, e oè komenandet hé zad dehon, e iè geti eùé, hep komz ag er ré e skrapè, a glei hag a zeheu, get kansortézed ag en Oriant. Ne hrè ket forh petra lénn ha ken digâs e oè ar en dachen-sé ma n'hi dehè ket karet obér un dibab é touch el lévreu e lénnè. Ne guhè ket é kavè un tammig milis romantou *La Bonne Presse*, hag éh oè guel geti éleih, ré tempset un tammig. Neoah ne glaskè ket, dré frouden, èl merhed e zo, er ré skañù; rak Vonick ne oè ket douget d'er fal muioh eget un aral. Neoah, a pe zegoéhè geti ul lévr benak hag e vezè abarh karanté dihuennet, n'er cherrè ket aveit ken nebed.

Dré forh monet ar en hent-sé, éh oè degoéhet get er hroézhent léh ma kredér é hellér lénn ne vern petra, hep doujein nitra.

Meur a uéh é tè d'hé mam, hag en doè eùé un tammig diskemant, laret dehi dioal doh lévreu e oè. Vonick e respontè dehi, get ur guenhoarh :

« *Maman*, elkent, hui zo *drol* ! Pé sord droug e hel el lévreu-sé obér dein-mé ? Get er studi em es é houian kemér pé lezel énnè er péh e jaoj ». Hag er vam ne gredè ket dihuen.

Un dra e oè anat neoah aveit Vonick, a p'hé dehè eùeheit : mar oè chomet biù hé Fé; mar talhè ataù de heuli el Lézen èl araok, én ur gognel ag hé spered é kelidè had ha ne hortent nameit un taol degoéh aveit nérein.

Liés ar en dé éh arrestè hé sonjeu ar bajenneu hé dezè lénnet. Hoantat e hrè bout é léh er merhed iouank-sé, gozik bepred ag en noblans, e lénnè ou buhé. Rak, gounidet ma oè get er spered gallek, n'hellè par-rat a vout angoulet aveit en noblans, èl m'é ma er Fransizion, deusto ma krédant bout énep dehè.

Nag eurus e oent er merhed-sé hag e gavè paotred iouank digras ha hep si, de laret dehè komzeu ker braù ha ker karantéus !

Ké e zè dehi ne oè ket un *de* araok hé hanù, é léh *le*.

D'en noz dreistol é labourè hé spered ar en dud souéhus-sé. Hunvréieu bourus e zè de droein én hé housked. Meur a uéh é vezè-hi unan ag er merhed ken karet-sé. Hag é tihunè, treboulet, hé halon é pilat stankoh. Fonapl éh asèè kousket endro get er sonj de genderhel get un hunvré ken dous...

Ne oè ket Vonick én arvar é tè hé faltazi de vout digampennoh hag hé halon de vout nañnekoh de ga-

rout ha de vout karet; met lakat e hrè kement-sé ar goust en oed hag er goed. Ne sonjè ket é tè aveit en had-hont er sasun de sapein.

II

Ur sadorn d'anderù ag en diskar-amzér, mah oè Vonick é tonet héh unan ag en Orient, a brenein dillad gouiañù aveiti, é krapas un entru iouank én hevelep tankar geti. Ur fuzilien e oè a skour doh é skoé klei ha trèset e oè d'ur jiboésour. Bout e oè, adal de Vonick, ul léh hep dén, hé doè lakeit hé fakadeu arnehon. En entru iouank, karadek, e oulennas geti ha miret e oè el léh, ha doh respont « nen dé ket » Vonick, éh azéas paraviz dehi, goudé bout reit dorn dehi de lakat hé fakadeu é roued-kriben er har.

Ne oent ket hoah é kreiz Kériadeu ma klaskè en entru parlandal get Vonick. Ha honnen koutant eroalh a gement-sé; rak a skoéans dehi éh oè ur beizantéz ag er Pemp-Hent e anaùè, hag e vehè bet ret dehi, penevé-sé, derhel komz dehi.

Larour-kaer e oè en dén iouank ha galleg flour e gomzè, get un tammig distag a vroieu er Hreisté. Ur braù a zén ophen : blèù du-kel dehon, gourenneu du èl é vlèù, deulagad guer, ar hir ha berùidant, ur balog ledan, ur voéh moén.

En ur goulah-lagad en doè Vonick guélet en dén.

Deit oè fonapl de laret éh oè ijinour é porh en Orient hag é tè, dré bep diù uéh, ar er méz, de gemér

en ér ha de zigros un tammig é ziùhar. Rak ér burèueu-sé é ma divourus d'un dén iouank é kreiz é ampartiz. Goulen e hras get er plah hag anaùout e hrè un dachen, ar zoar Kèuen pé Guidél, léh ma vehér koutant d'er lezel d'obér un dro jiboés en dé-sé. Ha Vonick de respont dehon é hellè hardih donet d'hé hér hi. Hé zad, sur, n'en dehè ket parreit azohton a obér é droiad, pen dé guir ne jiboèsè ket ean.

En dén iouank e drugarékas éleih Vonick hag e zalhas de gomz geti a gant tra, bet ken ne zisohezant é pen el linen.

Ag en taol ketan en doè plijet bras en ijinour de Vonick. É selleu, é koéh arnehi e duemmè d'hé halon hag a pe douchas é vizied doh hé ré, é rein hé fakadeu dehi, é kleuas un hirisaden é redek drézi adal bizied hé zreid bet gourien hé blèu. Chanjet hé doè ha rah a liù get er homzeu karadek e larè, ker braù, en ijinour dehi.

Henneñ ne oè ket dal. Aben en doè eùheite é hellè forh és er fulen bout filimet.

En ur zisken ag en tankar, é kennigas d'er plah iouank sekour geti dougein hé fakadeu. Hag ou deu éh ezant elsé, dré er vorh, trema hent er Pouldu. Ohpen unan ag er merhed e oè é sellet, dré ou fenestri, doh en dud é tisken ag er har, e larè doh ou guélet é tremen » « Chetu kavet hé zrès de vinouréz er Boderù. Braùet ur houblad ! »

Én hé halon, er plah iouank e gouchè hé sonjeu get ou ré.

Oeit e oent ataù elsé betag er Boderù, ar ou goari-

geu, en ul laret kaer; ésoh hoah breman, a pe ne oè nameitè ou deu.

Kloar e oè en amzér, èl ma vè liés d'en dilost-hanù én hor Breih. Dél melén-rous e goéhè ar en hent hep obér trouz hag e dihè araok begeu ou boteu, én ur grisal, èl eit laret ou glahar é verùel; hag er moualhi, é tèbrein avaleu brein, ér fozelleu, e fardè kuit éañ, èl un ten, én ur rifal spontet. Kén trouz ne zè de barrat doh komzeu mèùs en ijinour iouank a zisken, èl tapenneu goulh tuem, ar galon denér Vonick en Digoadeg.

Én ur zegoéh é kër, er plah iouank e zigoras en nor d'en eutru, hag hé mam e zas kentih d'ou degemér.

« Maman, emé Vonick dehi, chetu un ijinour iouank hag e zo bet karadek eroalh aveit rein en dorn dein de gas me fakadeu betag er gér. Aveit é hopr, é houlen bout lézet de jiboésat ar hon doar. Laret em es ia dehon.

— Met suroalh, Eutru, adal neoah ne laheet ket ol er jibér én un dé ! emé er vam get ur moushoarh.

— O ne zoujet ket, Intron. Aveit digros men diùhar é tan èlman ar er méz. Ne gasan ket goal liés jibér genein d'er gér 'meit hag e vehè ur glujar benak, pé un daraskl.

— Met, Eutru, marsé kent monet, hui dañoehè hor chistr, èl m'é ma er mod, én hor bro ? emé er vinouréz, ha n'en doè tam hiraeh erbet d'en eutru de bellat.

— Get plijadur, Damezél, met rè vat oh, é guirioné, é kevér un diavézour èldonn-mé. »

Hag ean d'azéet ar gorn er bank, doh en daol-pe-

zant, adal d'er fenestr, é fuzilien étré é zeulin.

Ne vennas kemér nameit ur uérennad, unan hep-kén; rak évour ne oè ket, e larè. Kant vad e laras ag er chistr, ag amiapted é ostizion, én ur vonet trema en nor, a gil, hag é soubein, get ur guenhoarh aveit er vam hag un taol lagad-kah aveit er plah.

Obér e hras un dro dré er parkeu, én ur heuli er grienneu, merglet ou liù get dél koéhet en avalenneu. Seüel e hras ur baré klujeri ha diù anehè e chomas geton. Ean ou skolmas dré en diùhar, get ur vrinsen benal, goudé bout tennet ur blien a askel unan anehè de bikein ardran seien é dok. Traoalh en doè bet, aveit ur uéh.

Ar é hoarige. é tas treman er Boderù de larot kenevo de ré en Digoadeg.

Éh oè justeroalh er mestr ér gér, kampennet, get er vam hag er verh, de zegemér mat er jiboèsour. Ha degeméret e oè bet a fèson. Vennein e hras en ijinour lezel, get er vestréz, unan ag en diù glujar, deusto ma talhent ou zri arnehon d'ou goarn aveiton ou diù.

Hag ean de oulen, araok kuitat, en otré de zonet endro er sadorn arlerh. Vonick ne lézas ket amzér get hé zad nag hé mam de respont. A pe hrè plijadur dehihi guélet en ijinour iouank é tonet endro, più hellehè pellat azohti er blijadur-sé ?

Ha hi de respont fonapl : « Deit 'ta, Eutru, deit hardih. Get joé é veet degeméret. »

Hag en eutru araok, én ur sonjal dohton é unan, éh oè degoéhet get tud karadek, ur verh dehè ha ne oè ket diés na divourus hé darempred, ohpen ma oè ur goanten.

Èr Boderù ne oè bet kén komz, bet en noz, étré er verh hag er vam, nameit ag en eutru iouank-sé hag e ziskoè bôt ken disket ha ken desañet mat. Hanù erbet ne ouient hoah dehon; rak en eutru ne vennè ket obér ol é labour én hevelep dé. Met a unan éh oent ou diù aveit anzaù ne oè ket tu de gavet « dilikatoh » dén nag amiaploh.

« Ne vehè ataù kavet par dehon én hor parréz-ni, en doè laret Vonick ».

Hag er vam de duein geti.

En noz-sé, én hé hambrig-kreiz, étré hani hé zad ha hani hé mam, minouréz er Boderù e chomas un herrad mat d'en em-sellet get dudi én hé miloér ha de sonjal é hellezè marsé gounid kalon en dén iouank-sé.

Un ijinour ! Marsé ne oè ket ag en noblans ? Ne vern ! Kaout un ijinour e zo tostik ken inourapl...

Perak ne bourfitehè ket hi ag en taol degoéh-sé ? Ha ne vehè ket en Eutru Doué en dehè lakeit en dén iouank-sé ar hé hent, aveit obér héh eurusted ? D'ol en aterseu-sé e hrè dehi héh unan, éh oè prest er respont, kent mah oent groeit.

Ha chetu perak en noz-sé, araok en em-ziùiskein, Vonick e oulennè get Doué, én hé feden, rein dehi en tu de hounid kalon en dén iouank-sé, hag e gavè ken adrès aveiti, hep gout più e oè, a veban é tè, ha guir pé geu e larè.

Aveit bout suroh en hé cheleuehè en Eutru Doué é lakas a du geti santéz Terèz vihan e oè hé delùen, bougenneu roz, é korn hé hambr, én ur hratat dehi ur haer a brov aveit hé chapél a Gériadeu.

Beta ken ne goéhas er housked arnehi, é klaskas, én hé houn, ol er homzeu laret geton dehi, en ton ag é voéh, ker flour, é selleu... O ! é selleu !... Biskoah ne oè hoah devalet arnehi selleu sord get er ré-zé ! Nag en dornad hé doè bet geton, araok kuitat : dén n'en doè, guéh eñbet, stardet ken dous hé dorn !

N'hé des ket kredet, és é kompren, diskoein dehon, ag er uéh ketan, é plijè dehi ; met un dén ne vè ket dal ! Eùcheit en doè suroalh hé bougenneu é ruein hag hé deulagad é luhein, a pé larè dehi komzeu hen huek ha degaset ker braù.

Nag a gastelleu él loér en doè saùet en noz-sé, araok cherrein hé deulagad, minouréz er Boderù !

N'hé doè groeit nameit un hun. En dé arlerh de

vitin, é ma guiù èl un eulanig ha ne hel ket parrat a saill d'hé fianò de hoari un tam muzik froudennus, èl m'hé des lennet é hrè merhed iouank er romanteu, aveit divarein leuiné ou halon.

A tro er suhun breman, ne hello lemel hé sonj diar en ijinour iouank. A geteh ma tosta d'er sadorn aral é laka héh albèhen de gampen en ti ha d'en em-gampen héh unan, aveit bout koantoh hoah eget n'hé doè hé groeit en Eutru Doué. Vennein e hrè bout « irrésistible » e larè hi d'hé sant.

Asé e hra tri sord liùaj aveit hé bougenneu hag hé divéz ; kampen e hra hé blèu é tri pé pear mod. Nen dé ket saùetoh, a pé ne oui ket peh ré e blijehè er guellan dehon...

Deit é ataù er sadorn d'anderù. Hoant en des bet Vonick monet d'en Oriant a vitin, ar é arben met n'hé des ket kredet, get eun ag en teadadeu. Merhed er vorh e zo ker komér !

Groeit hé des un tam kampen devéhan d'en ti, ha lakeit ar en daol, én ur pod pri, bareu koed-groah, ker kurius get ou fréh ru kalon melén, tarhet é touch en dél glas. Keméret hé des-hi un dantérig fresk, biùennet get un dantellen krochetet dehi. Ti ha tud en des keméret ur cher karadek.

És é gout é pila fonaploh kalon Vonick a geteh ma tosta d'en eur. De ziù eur hantér, d'en eur lakeit, é sko er jiboèsour ar en nor.

Vonick e strimp de zigor, en tan én hé bougenneu flour.

Koant é èl ur boked, koantoh eget er rozen e zis-

pleg hé hantér kerlen bokedeu ru grin én dro d'en nor.

En ijinour e gav digaréieu arré bout deit hoah d'ou jabein. Obér e hra orbideu a drohad d'er vam ha d'er verh. Honnen er ped de gemér un tasad kafé goarnet tuem ér grèg, ar er fornèu. Rahuiz ne hel ket, a pe ra kement-sé en tu dehon de chom un herrad én ti.

Hag épad men dint doh taol, é tro el larereh ar er péh e hel plijout d'er verh ha d'er vam. En un taol, èl a pen dehè ankoéheit, éh a d'é sah jiboés hag é ten anehon ur pakadig distér, gronnet get papér sei, ur seien uér én dro dehon.

« Damezél ker, emé ean, laret hou poè dein er uéh aral, é voureh bras é lénn romanteu. Kaset em es unan deoh, mollet a neùé-zo hag e hra trouz é Pariz. Èn-gorto on hou po ,doh el lénn, kement a blijadur èl em es bet me unan. »

Hag ean d'er rein d'er vinouréz.

Vonick e drugaréka hag e zigor er pakadig-sé, er grad é huiuat hoah hé deulagad, bouill neoah.

Ul lévrig bihan é, mollet bitik, ar bapér liù koèuen ha get skeudenneu liüet. *Duel d'amour* e lénnér ar er golo.

« Deu zén iouank, emé er jiboésour, hag en em-gar kement, ma n'em-lakant de gevérein, de uélet più anehè e souro ar en aral aveit karout. Ur hazeten vras a Bariz e lar é ma el lévr-man guir « breviér en amour-rusted ».

— N'helleh ket obér brasoh plijadur dein, emé Vonick, én ur hronnein endro el lévrig kaer én é sé papér skanù. »

Hag épad ma komzant, en em-laka hi de hoari get er seiennig guér, d'hé roltein ha d'hé diroltein én dro d'hé bizied koaill.

Er uéh-man é ra en ijinour iouank d'anaout più é. Salvator Rotha e hrér anehon, e lar. A gosté Nîmes é ma genedik. Ofisour e oè é dad.

Goudé bout chomet un herrad mat de zeviz — er vam hag er verh, beg é cheleuet dohton, — éh a el larour-kaer d'obér é dro jiboés. Met, kent nen da araok, é ma pedet get Vonick de zonet, ardro peder eur hantér, de gemér un tasad té getè. Rak vennein e hra er vinouréz diskoein é houiant modeu kér, kerkouls èl peb unan.

Asantein e hra, get kant trugaré, hag ean d'er parkeu, skanù ha joubius.

En taol-man ne za geton nameit un daraskl hag ur vouialh. Ou lezel e hra ou diù get ré er Boderù, aveit diskoein dehè é hradvat eit ou degemér karadek.

Lakeit en des Vonick ar en daol, aveit servij en té, en taseu brauan ou des, aveit ou diskoein, ha loéieu argant ponnér, bet d'hé mam aveit héh eured. Didanè tuelligeun melén braùeit d'hé bizied korriganéz.

Daù é bet d'en ijinour kemér diù pé tèr katèuen, get amonen fresk arnehè, « èl advéren », e lar er vam.

Hardihat e hra en dud unan doh en aral. Laret e hra ean ribardenneu stank; en em-foèuein e hra plén, èl ma houi en obér Kreistéiz.

En ur guitat, ne gav ket eroalh laret « Damezél » d'er vinouréz; stagein e hra hé hanù doh « damezél » hag ou distill e hra èl ma plij dehi ou hleuet, de laret é, dishaval doh er beizanted.

Stank é tas goudé en Eutru iouank de jiboésat d'er Boderù, pé kentoh de lésat plah en ti. Rak liés éh ankoèhè er jibér aveit chom, a tro en anderù, de laret kaer, péh ne zisplichè tam erbet d'er vinouréz.

Ne oent ket tri miz doh 'n em zarempredein, ma oè groeit hé sonjeu de Vonick : Salvator e vehè hé fried, pé ne vehè hañni. Obér e hrezè er péh e oè ret aveit er gounid agren. Hardihted e zè dehi, sel mui ma 'n emanaùent, ha diskoein e hrè splann eroalh d'en eutru éh oè anvé er fréhen ha n'en doè nameit hé dastum, a pe blijezè geton.

Dastumet en doè-hé ur sadorn ne oè nameiti ér gér, en ur hratat dehi en diméén araok pèl.

Ne larè ket geu. Er sadorn arlerh é tas de oulen er plah get hé zud.

Bras e oè bet el leuiné ér Boderù doh èn neùéted-sé, dreist pep tra doh tu er verh hag er vam; rak en tad, ean, ne blijè ket rè dehon ardeu en diavézour. Anaùout e hrè guel en dud, hag ohpen ur uéh, en doè laret d'é voéz, éh oè degeméret un tammig rè és en dén-sé én ou ziegeh. Neoah, doh en tu-ral, guélet e hrè ean, bras eùé, é verh é tonet de vout moéz d'un ijinour. Dré minoten er brazoni é kavér liés hent ur galon.

Reit en doè enta er vam hag en tad ou grad. Vonick, hi, ne dalvè ket dehi laret ia. Doh hé deulagad é verù, doh hé bougenneu gei, doh hé horv abéh ha ne hellè poz, é vezè guélet é sellè en taol-sé èl hé labour. Chomet e oè en tréh geti ha penaos tréh : un ijinour ! Plijadur e hrè dehi sonjal é desped er bitaodézéd aral ag er barréz, a p'ou dehè kleuet éh è hi, Vonick en

Digoadeg, de zimééin d'un ijinour. Ur péh e gavè !

Biskoah d'en eurusted e veuè hé halon ! Degaset e oè bet ar en daol er guin kohan, diguhet é kaù er manér, er hatèu kiran kavet de Vonick én Oriant, en dé kent. Digoraj ha rouffl e blijè d'en dud ha groeit ou doè péh oè jaojapl d'obér aveit pitaoded eltè.

Breman, a pen dé goulennet, Vonick ne lam ket mui adal hé guellan karet, « Salva », èl ma hra anehon; ha hennen e zalh tost dehi eùé, hé dorn deheu én é ré. Get otré en tad hag er vam é vok dehi dré pep diù uéh.

De Vinouréz er Boderù ne oè ket bet ret laret penaos obér aveit lésat; traoalh a romantéu hé doè lénnnet, hag é *Duel d'amour* é kavè kentélieu burhudus aveit diavézein er garanté berùidant e varè hé halon. Eurusted lan en ti ! Leuiné lan er haloneu !

Deu viz dohtu, ha pep sadorn, é tas goudé en ijinour de genderhel el léz. Breman é ma sellet èl er mab ag en ti ha reit dehon ha d'er vinouréz er brasan ha difuran frankiz. Stank é vezè pedet de zèbrein, hag é tè geton ag en Oriant kant tra huek de hirat er pred.

Ne oent ket bet hoah é kavet er person nag er mér aveit ou banneu; rak, e larè ean, vennein e hrè, araok, monet de uélet é dud hag ar un dro é kemérezè é bapérieu.

Hag ur sadorn é tas de laret éh oè galvet de Doulon, aveit ur miziad benak, hag é kavehè en tu, ar un dro, de gomz get é dud ha d'obér er péh oè ret. Lezel e hras é chomléh é Toulon, ér post, ha gratat e hras skriù stank de Vonick, ankinet bras d'en disparti-sé.

Grateit mat en doè en deu zén iouank lakat el lihé-

rieu de gerhet étré Breih hag er Hreisté ha derhel e hrezant d'ou homz, dreistol Vonick hag e chomé eura-dieu, én hé hambrig, d'en noz, de zuein papér, get er girieu dousan ha karantéusan e gavè én hé spered.

Prénet hé doè, aveit kement-sé, papér-lihér kir, liù deulagad er uerhéz, biüenneu pillotek dehon ha frond mat arnehon. « Séduction » e lénnèd ér papér hag ar er vouist.

D'en dé en em-lakè de vroudein treuigeu aveiti « eit pe vehè bet euredet » : hivizieu kaer braùeit get bokedeu ned sei, linsélieu fin, get henteu skarhet ha broudet, doh er pen anchè deu var roz é bleu éh obér ur gurunen de ziù lettren D. ha R., diméet é kreiz. Hé mam e hrè goap anehi, meur a uéh; rak ma 'n em-lakè ken abret ar labourieu sord-sé. Met kol héh am-zér e hrè.

« A pe iehè hag hou tilézel, plah ! e larè hé mam dehi.

— Rè éh on karet geton, e respontè Vonick.

— Ne hues ket kleuet er péh larè er ré goh :

Étré diméen hag eured

Dareu liés e vè skuillet...

— Er ré goh ! er ré goh ! balevarded e oè er ré goh... »

Ha Vonick e gendalhè get hé nadoé de hadein braùité ar gant tam danùé.

Pep deu pé tri dé é skriùè d'hé guellikan karet. Liés é tè dehi roegein el lihér, goudé bout ean skriùet; rak ne gavè ket geti é larè splann eroalh, na get traoalh a nerh, karanté hé halon. Hag é lénnè nezé ur bajen.

benak a *Duel d'Amour* aveit digor dor hé faltazi karantéus.

Na treu huek e gavè de laret arlerh bout bet lénnè kement ! Na braù é tè hé zreu geti !

Sel guéh ma skriùè, é lakè, él lihér, tèr pé peder délen ag ur boked distaget azoh er rozen e oè én dro d'en nor. Liés hé doè trohet anehi, a pe oè hé « Salva » aman, ur boked prest de darhein aveit braùat é vruch. Lakat e hrè en dél tenér-sé ar hé halon, ha, goudé bout boket dehè, ou displégè étré papér hé lihér.

A Doulon é tè eùé dehi lihérieu tuem, tuem skaot, get ur garanté dirol hag e grignè, a nebedigeu, inéan er beurkaeh plah. Plijadur diaol e gavè en diavézour, goudé bout laeret glanded er plah, é turel hoah ivl ar en tan en doè huéhet en hé halon kredik.

III

Tèr suhun benak goudé ou disparti, chetu ul lihér a Doulon é tegoéh get Vonick.

Ne oè ket skritur Salvator e oè arnehon.

Diés vehè laret en néhans e grapas de galon Vonick, ne ouïè ket perak, é roegein gron el lihér get hé hroched. Béh man dé digoret dehi, ma strimp d'hé hambr, hep laret gir.

Ha hunvréal e hra ?... Guen kann, hé horv abéh é krénein, hé deulagad divarhet ha lan a zareu, hé goug deit de vout séh korn, é lénn, en un ten, el lihér-sé deit ag ur voéz hag e lar dehi, rok eroalh, arsaù get héh ardeu ha goarn geti hé haranté, hé bokeu tuem hag hé délenneu roz, ha lezel hé friéd geti hag ou zad

get é vugalé...

Diméet e oè en huizour; deu a vugalé dehon l...

Lakeit en doè é voéz en dorn ar zevéhan lihér Vonick, roeget ha taolet dehon, hep sonjal, ér banér-papérieu. É tostet en tammeu unan d'en aral éh oè bet és d'er voéz peur lénn er péh e skriùè Minouréz er Boderù.

Adal en dé-sé en doè arsaùet el lihérieu a gerhet tré Breih hag er Hreisté, hag é krogas en dareu de redek, huerù, ér Boderù.

Treiset ha dilézet get er komzour kaer-sé, daù oè bet d'er vinouréz dizolein d'hé zud hé halonad, ne hellè ket kuhet kén hag hé stad hag e vehè bet guélet didan ber.

Un tarh gurun é koéh ar er Boderù n'en dehè ket groeit mauih a streved.

Kenevo hunvréieu kaer ! Kenevo leuiné ! Kenevo lésereh ! Bras e oè bet desped en tad hag er vam hag ou hounar doh en treitour; met brasoh hoah ké ha méh er vinouréz. Gellout e hrent suroalh lakat béh ar el lorbour; met nezé é vehè bet gouiet en doéré ér vro abéh ha kement-sé e zoujent. Guel e oè dehè teùel. Ne hellè bout neoah diskaretoh brazoni Vonick ha hani hé zud; ne hellè brasoh néhans kemér léh en eurusted e gargè, beta nezé, manér er Boderù.

Fonapl é rédas dré er barréz er vrud éh oè torret er broch étré er vinouréz hag hé galant. Met ne oè ket bet gouiet hiroh.

Vonick, get hé halonad e chomas klañù mat. Galùet oè bet ur médesinour ag en Oriant, e anaùent, hag ou

alijas de gas er plah d'en Nañned, é sigur bout guelleit get ur sourzien brudet.

Tri miz é chomas éno, hé zud é monet d'hé guélet ur uéh er miz. Hag a pe oulenneg getè doéré ou merh, é respontent glaharet ha ber : « klañù mat é, ha morfat é vo pèl é tonet endro de vad. »

Chomel e hras Iouañned en Digoadeg én Nañned, ur miz benak arlerh gañnedigeh hé hroèdur. Ur verhig e oè. Er beurkaehig ne viùas nameit pear dé. « Trugaré Doué hoah, e larè étrézè en tad hag er vam. »

A pe greskas nerh er vam iouank, é tas d'er gér hag é viùas héh unan, kloestret én hé hér, én hé hambr liésan, pèl doh selleu hag aterseu en dud, bepred rè gurius.

Hañni ag er hornad ne ouias nameit un dra : ne oè ket oeit en treu de ben get diméen minouréz er Boderù. Perak ? dén ne ouiè.

Ar er méz é tegoéh liés d'en diméenueu bout torret.

Met a oudé, éh es ér gérig-hont, ken didrous, ken kun, ha groeit get Doué aveit kuhunein eurusted un tiegeh Breihiz iah, sonn hag onest, ur galonig hag e losk noz ha dé get er glahar, hag un tad hag ur vam hag e sko ar ou halon.

Er blanten roz ru grin, ha nen dé bet neoah abeg de nitra, en des kollet hé buhé én taol-man. Tennet en des hé er vinouréz ha stlapet é touch en drein e stank un toulad. Ne hrè ket mui vad de Vonick hé guélet, rak sel guéh ma tremenè didani, hé bokedeu e zegasè sonj dehi ag hé leuiné, ag hé flijadur treménet oeit de hesk, hag ar un dro, ag hé méh hag hé glahar ha ne vo ket a hesk dehè, en tazeu.

Ailbé

Ailbé

(Tennet a lénnegeh goh en Iùerhon)

E LEINSTER Iùerhon, én tural d'er mor don, éh oè ur roué brudet, Mac Dâthô (1) hanùet.

Ur hi en doè, Ailbé é hanù, tré de zihuen, é unan pen, er hornad bro agren. Redek 'hrè er vrud anehon ér pear horn ag en Iùerhon.

Un dé é tér a berh Ailill, roué er Honnaught, a berh é bried Medb, d'er goulén get é vestr. Ar un dro ér hastel, é tegoéhè eùé kannaded Conchobar, mab Ness, er memes hoant dehè. Degemér mat d'en ol zo groeit hag ér hastel é mant lakeit.

Huéh kastel meur e oè nezé é bro en Iùerhon : hani Mac Dâthô, kastel Daderga, é bro Cuala, kastel For-

---

(1) Mac Dâthô e senefi « Mab ur mud hag ur vudéz. »

gall el Luern, hani Mac Dareo, é kornad bro Brefné, hani Dachoca, én Westmeath, hani Blai er meitour, é bro Ulster saüet.

Seih dor e oè, seih dor ledan, ar gastel brudet Mac Dâthô, ha seih hent frank e ziboukè étal peb unan anehè.

Bout oè ér hastel, seih oèledad tan, hag arnehè seih kaotér vras, ur bëuin lart hag ur penmoh, é tariüein é peb unan. Ha kement dén e dremenè, ur forhigel e gemèrè, hag én ur gaotér er plantè. Mar dè un tam geton, guelazé aveiton; rak hañni ne hellè obér un eil asé.

Chetu ambrouget en ol kannaded, beta kambr Mac Dâthô, aveit ma hello rein ur respont dehè araok gouel Tara, kér-ben en Iùerhon.

Hag ind de laret :

« É tamb. emé ré er Honnaught, aberh Ailill hag é bried, de oulen genit rein dehè te gi Ailbé. Reit e vo dit aben aveiton loñned kaer : tri mil buoh Leah, ur har, deu jao, er ré vraüan ag er Honnaught, hag aben blé, hep geu erbet, kementral a loñned. »

« Deit omb-ni a berh Conchobar, e lar ré en Ulster, de oulen genit er mem ki. 'N hani zo mignon d'hor mestr-ni, zo mat é dreu, en ol er goui. Rein e hrei dit loñned, madeu, ha 'ben er blé kement a dreu; hag ar en ol, kennig dreist par, karanté Conchobar. »

Pèl e chomas, hep sannein grik, Mac Dâthô, er roué fur; pèl ne évas na ne zèbras; dalhbéh é troein hag é tistroein; dalhmat doh 'n em-zèbrein. Ken ne laras é voéz dehon : « Chetu pelzo éh iunez, é lezez hep sellet

dohton, er bouid mat e chervijér dit. Lar 'ta dein-mé poén te iné ? »

Met Mac Dâthô mut e chomè.

En ur gañnal é voéz nezé :

N'en des mui a gousked

É kastel Mac Dâthô;

Béh zo ar é spered,

Mut é avel ur ho.

*Troein ha distroein e hra, én toul plouz pèl dohonn,
En Iùerhonad ter, é daoleu-kaer brudet,
Ha mé é bried kaeh, néhanset me halon,
M'en em-oulen perak ne hel ket mui kousket ?*

MAC DATHO

Crimthand Nia Nair é en des un dé laret :

Dioal a zizolein te sonjeu d'er merhed.

Er merhed, ar ou zead, ne hellant ket derhel :

Ha te rehè te ialh de viret d'az meùel ?

ER VOÉZ

Petra larees d'az pried

'Meit péh e dreboul te spered ?

Er sonjen e vourd ardran te dal

E hel bout gañnet get spered un al.

MAC DATHO

Ki Mesroïda Mac Máthô

E zo oeit én é di ur fal zé;

Kalz a gaderion tèt én emgann e goého

Én arben d'er hi-sé.

*Mar er guerhan de Gonchobar,
Geton é hrei burhudeu bras,
Hag é soudarded én araj
Ne lézeint genein na loñned, na doar.
D'Ailill, ma ne vennan er rein,
Nag a liorheu kaer e uélein
Dré ol me hornad bro,
Dismantret hep distro,*

*Get mab Maga,
Tèr èl m'é ma...*

*Biskoah n'en des guélet lam deur divergontoh
Nag eahusoh.*

ER VOÉZ

*Mar karez me cheleu,
Grata er hi dehè ou deu.
Goah azé d'er ré e goého
Én arben a gi Mac Dâthô.*

MAC DATHO

*En alij zo sontil a gren,
Distrèhein hra me albèhen.
Ailbé dehè ou deu 'hratan;
Guélet vo più en devo ean.*

Ha Mac Dâthô seüel timat, hag obér un héj d'é zillad : « Chetu azé, emé ean guiù, ur respont e vo ur misiù aveidomb hag hon ostizion. »

Éh oè er ré-man é hortoz, a oudé tri dé ha tèr noz. Mac Dâthô e hra gerüel, de getan kannaded Connaught : « Bet on bet 'pen me spered, emé ean, rak ne

ouien penaos dilui me neden. Breman é huélan splann. De Ailill ha de Vedb é vo me hi. D'er hlah n'ou des nameit donet, get joé é veint degeméret; de zèbrein de ivet, dehè vo chervijet, hag ind hello nezé kas getè Ailbé. »

Kant trugaré get pep kannad en doè bet eit é respont vat.

Ha goudézé éh as de uélet ré Ulster ha dehè é laras er cheleu get predér : « De Gonchobar é ran me hi. Gellout e hrei kaout misi ! Rezeint gouroned en Ulster, rezeint a vostad d'er hemér. Kaseint getè ou hennigeu; aman é kaveint digoreu.

Kant trugaré get pep kannad en doè bet eit é respont vat.

Dré daol degoéh, er memes dé é teçant ol de glah Ailbé, ré er Honnaught, ré en Ulster, rah kaderion gourdon ha tér. Hañni ne oè chomet ér gér ! Brezele- rion deu gornad-bro, diar er pemp e zo ér vro, 'n em gavas tolpet ar un dro, dirak dor kastel Mac Dâthô.

Er mestr e zas, ean é unan, ar ou arben get ur chér guiù : « Kaderion, emé ean, ne oent ket én adrès hiziù d'hou tegemér. Reveet deit mat neoah ! É porh me hastel deit rah. »

Hag ind abarh. En hantér ag er hastel e oè get tud er Honnaught; en hantér ral get ré Ulster. Hañni ne hel laret éh oè bihan en ti : seih dor en doè ha 'tré pep dor, hantér kant guélé klet e gavè léh de vout paket.

Gloèu oè en dremmeu karadek, épad er pred ou doè débret; ohpen deu gouviad 'zas dehè 'n em-letat.

Hag en treu-man zo degoéhet, tri hantved kent ma

oè gañnet Salvér er bed.

Eit inourein é ostizion, Mac Dâthô e lakas goëdein ur penmoh bras, lardet, seih vlé dohtu, get laeh dru tri hant buoh zu. Ne oè ket mat ou laeh merhat a pe varùas, a gaost d'el lon, kement a gaderion, inour en Iùerhon ?

Degaset oè en hoh; deu ugent bèuin oè estroh ha kig aral a ioh.

Mac Dâthô oè de ben eit chervij er vrifen. « Heb arvar, emé ean, ne vehè ket kavet, ér hornad bro abéh, loñned sord ma ran deoh. Met mar da deoh gout diañnéz, hiziù d'un dra, d'un al, ne jaoj ket bout diés : arhoah me lakei hoah goëdein loñned aral.

« Nen don ket én arvar, emé Conchobar, é ma huek ha tuem er hig e zo reit demb.

— Diskoein e hra, emé Ailill; met o roué Conchobar, penaos e vo demb-ni er rannein a zevri ?

— Nitra ésoh ! Ér sal é ma gouroned klodusan en Iùerhon, emé er goapour-tabutour Bricriu, mab Carbad. De beb unan un tam, hervé ma kann, hervé ma vann. Met araok el lodennereh, peb unan de ziskoein é nerh, a daoleu dorn didruhé, ar fri é gilé !

— Lakamb, emé Ailill.

— Erhat é, emé Conchobar. Bout zo aman, hep arvar, kaderion hep ou far, dihuennerion hon doar.

— Hiziù é veint pilet, te gaderion brudet, Conchobar, kadour flat ! emé Senlaech Arad, a vrenneg Conalal, é bro Connaught. Lézet e tes 'tré men deuorn, meur a veün hag a lon korn, arlerh gounid ou hrogad, get tud Huachra-Dedad.

— Lézet tes-té genemb ur bèuin lartoh hoah, emé kaderion en Ulster : te vreur Cruachniu, mab Ruadlom, a dostenneu plom Conalad.

— Na té, emé Lugaid, ne tes ket groeit kalz guel, a pe tes lézet, get Echbel, mab Deda, ur paotr d'ur roué ag en Ulster.

— Nag a betra éh out-té huel ? emé Celtchair, mab Uthéchar. En torfet-sé tes ean péet en dé em boè-mé dibennet, goudé bout ean lahet, Conganchness, ur mab aral de Zeda. »

Neoah a dal d'en ol, ur hadour e saùas. Dehè é kennig kol, 'n é zorn ur goutel vras. Cet é henneh, mab de Vaga, nerhus é vréh, spered dinéh, eun a nitra. Hag ean 'n é saù de dal en hoh : « Klasket, 'mé ean, 'teusk kaderion en Iùerhon abéh, un dén n'en do ket méh de zonet de lemel genein, en inour bras de lodennein. »

Tud en Ulster ne sannent grik : « Guélet e hrez, Léogairé ? e ziveg Conchobar.

— Nen dé ket reih na rik, emé Léogairé, ma vo Cet e droho er hig aveidomb ol, pé dehon e kennigan kol.

— Gorto Léogairé, e laras Cet nezé. Un dra em es dit de laret, raok ma hrei paz erbet : er mod é, Uls-tériz, aveit houh iouankiz, er uéh getan men dint armet, ar hon doareu-ni de zonet de blantein ou guen de dennein. A pe oemb degoéhet, hui ha mé a gevret, ar harzeu hon diù vro, te lézas-té éno, te gar ha te ronsed, hag e dihas tréhiet, é te gig me speg, te hoèd é redek. Nen dé ket avelsé, kleu 'ta Léogairé, é tér de

hounid en inour, én ur bannùéz bout lodennour. »

Ha Léogairé de azé.

Ne vehè ket erhat, emé nezé timat, ur hadour bras ha koant, en ur seùel liant, ma vo Clet é e lodenno, didan hor sel, hoh Mac Dâthô.

— Più é henneh ? e houlen Cet

— Ur brezélour guel eidit-té, e lar ur voéh kuhet.

— Oengus é, mab Lâm Gabuid (1), ag en Ulster.

— Gouiet e hrez, emé Cet, a veban é ma deit d'az tad er morhanù-sé.

— Petra vennez laret ?

— Kleu enta en doéré : un dé mah oen d'en Ulster é vonet, doh men guélet é saùas huchereh, ha kent pèl tolpereh. Én tolpad éh oè Lam, ken rok avel ur vam. Arnonn ean ha guintein ur speg hir ha pintek, e goéhas 'tal me zreid. Mé dohtu d'er cherrein, ha d'er guintein arnehon ean. Trohet oè bet grons é zorn, distaget azoh en arzorn. Mab en dén-sé e gredehè hizìù gournein dohonn-mé ? »

D'é léh méhus é tistroas Oengus.

« Ha bout e vehè réral hoah hag en des hoant de glah parrat dohonn a lodennein en hoh-man kent er chervijein ?

— Ne vehè ket erhat, emé nezé timat, ur hadour bras ha koant, en ur seùel liant, ma vo té é e lodenno, kentoh eidomb, hoh Mac Dâthô.

— Na più é en dén sé ? emé Cet.

— Eogan é, emé ur voéh benak, mab Durthach,

(1) De laret é er « mogn »

roué Fernmag.

— Araok hizìù 'm es az kuélet, emé Cet.

— É pé léh 'ta, larez dein mé ?

— Dirak dor te di klet, en dé e skrapen te vuohed.

Doh men guélet é saùas huchereh hag embér tolpereh. Ha té donet doh en trouz, é te zorn ur speg troed rous, e huintez arnonn get kounar. Met, doh me skoued, prim é tiskar. Ha mé d'er cherreh, d'er guintein get nerh, é kreiz te zrem, peurkaeh ! ken ne strimpas er méz, aben, te lagad klei a doul te ben. Ol kaderion en Iùerhon e uél erhat ne chom genit 'meit ur lagad. En aral, me speg é en des ean tennet tré. »

Hag Eogan, é ben pléget, d'é léh en em-dennas abret.

« Hama, tud en Ulster, più ahanoh e ven kemér genein me léh, dré nerh é vréh ?

— Nen dé ket té e lodenno ! e lar aben Munremur, mab Gergend.

— Ha ne vehè ket Munremur, e gomzehè ken difur ? Golhet em es el létereh az poè groeit dein dré dreisereh. N'en des ket hoah tèr eur, éh es deit genein ar el leur, penneu tri a te gaderion : te vab kohan e oè unan. »

Glas èl er vur, é choukas Muremur.

« Hama, più vo gourenour brema ?

— Mé, emé Mend, mab Salcholcan.

— Ha più ous-té ? 'mé Cet dehon.

— Mend é, emé é dud.

— Ean ! gouren genein-mé, e lar Cet nezé ; mab en hani zo morhanùet « Dougér er branelleu. » Ne ouiez

ket 'ta, er péh e oér bras ha bihan, é ma mé-é, get un taol kléan, en des distaget é seul-troed, groeit anehon ur mahagned. Penaos é hellehè er mab tâlein de vestr é dad ?

— Più hoah e ven dont de houren ?

— Mé ! e lar, ar é hoar, ur brezélour ag en Ulster ; ur pikol dén blèu louet, diharak de uélet.

— Più out té ?

— Celtchair é, mab Uthéchar, e lar boéhieu tud kar.

— Gorto Celtchair, éh an ember, de vihanat te hardihted. Un dé, Celtchair, mé degoéhet, hep perderi, étal te di. Doh men guélet, é saùas huchereh ha kent pel tolpereh. Ha té donet eùé. Goudé é tes bet ké ! Te uint ur speg arnonn, e eilpen ar en tonn. Kentih me hani-mé e blant é te vorhed, beta te gov bihan, 'hues droug dehon bepred. Kroèdur erbet, Celtchair, a oudeveh, nen dé deit de vrasat gelloud te diegeh.

Penaos nezé é hellez-té donet de skrapein dohonn-mé, un inour rè bonnér aveit te vrud distér ? »

Ha Celtchair de choukein.

« De biù en dro ? emé hoah Cet.

— Dein-mé, e lar Cûscraid, gag Macha, mab Conchobar, roué en Ulster.

— Ha più out-té ?

— Cûscraid é, e huchér. Roué e vo un dé, hag é vraùité e hra brud é ligné.

— Te ziouiedigeh ne hra ket dein inour, emé Cûscraid, goapour.

— Mat ! Met sonj e za dein, a pe oes hoah iouank fol, hag é vennes diskoein te gadarnded d'en ol, hor

boè hon deu, ar hon harzeu, un dé en em-gavet. En dredañ a te soudarded, ar er bratel e oè chomet. Ha té d'er gér, truhek, don é te houg mem bir goèdek. Chetu perak, a oudeveh, e tes kollet te voéh, hag éh out morhanùet Cûscraid er « gag » get er merhed. »

Cet en doè méhekeit, hag ou uvéleit tré, kaderion en Ulster, brudet beta nezé.

Pe oè Cet é vonet trema en hoh, 'n é zorn ur goutel-droh, chetu en trehlidour Conall é tegoéh, én ur saill ér sal. Tud en Ulster e hras dehon degemér bras.

Conchobar ha seùel, é gurunen ean hé lemél, ha doh hé héjal dreist pep tal : « Domb-ni é, 'mé Conall, de lodennein eit er réral. Più é en des er groeit ?

— Te uél é ma ret demb en dilézel get Cet ; Cet mab Maga, e lar Conchobar get despet.

— Ha te gav erhat, Cet, emé Conall chifet, é vo dit en inour de vout aveidomb lodennour ? »

Eit respont de Gonall, oeit Cet ha kañnal :

Salud, Conall !

Kadour léal !

Kalon rohel !

Dén berùant ha goué, tan brezél !

Èl guér-strink

Té e lintr !

Te hoèd e verù get er gounar.

Kalon gouron hep par.

Goleit a houliou, en tréh geton bepred,
Mab Findchoen en des dein-mé tâlet.

CONALL

Salud, C'et !
Cet, Mab Maga !
Gouron brudet !
Kalon lintrus meurbet !
Duah de bep tra !
Ken koant èl un alar !
Kadour kadarn, kannour hep par !
Mor kounaret !
Tarù arfleuet !
Cet, mab Maga !
Cet, mab Maga !

Brudet e vo hor hann a vrehatad ;

Brudet e vo devé hor had.

Anehi, é Fer-Brot, é vo komzet,

Hag é Fer-Manach é vo displéget.

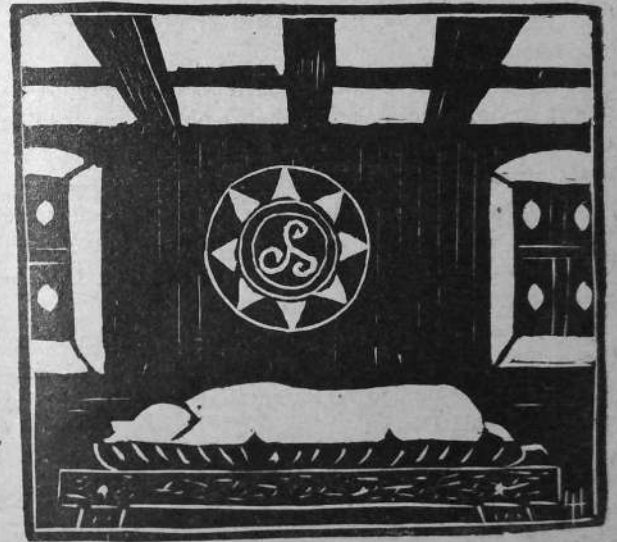
Er gouroned uélo léon er hann blaoah,

Ha kelan ar gelan ér hastel hénoah.

« Saù alesé enta, ha dein-mé rez te léh, emé Conall divéh.

— Più e ra dit otré, emé Cet, de gemér me léh-mé ?

— É guirioné, é tes er guir, emé Conall nezé, de hoarn te léh betag er pred ma vo, dré gann, dohit skrapet. Prest on-mé Cet, de vont genit aben d'obér ur hrog gouren. El tud me fobl, chetu me lé : adal er hetan dé em es gelllet derhel, ém dorn deheu, un arm brezél, n'em es ket liés, ém guélé 'n em astennet, de ben en dé, hep kaout èl pen-goubenér, pen ur hadour

a te vredér. Ha peb unan e oér, é kontan men déieu hag eùé me nozieu, get pen un énebour.

— Guir e laret, emé Cet flour, te zo tré dein èl brezélour. Met pe vehè, ér hastel-man, me hilé Anlûan, henneh ahoel dohit e dâlehè. Péhed é m'é ma oeit kuit.

— É ma aman ! emé Conall. »

Ha tré a zidan é gazal, é ten pen Anlûan. Get nerh er guint hag a drujet, avel ur maen ar vruched Cet. Hag er goèd de strimpein ag é veg, é kilein, pad ma kemér Conall é léh, rondonus ha divéh.

« Deet en hani e garo, e lar Conall, sonn èl ur roh, de skrapein genein en inour d'obér lodenneu ag er hoh. »

Ag er Honnaugh kadour erbet, n'en doè saùet.

Nezé é tegasér ur bilig bosellek, frank eroalh de gemér ur horv beùin abéh. Lakeit e oè én é gevér, d'en dioal doh er béh; rak tuchant ér hastel, suroalh, é vo arvel; arvel ha taoleu dal reit get tud fal.

Ha Conall de drohein. Met araok obér lodenneu, é tistag lost en hoh hag er has d'é heneu. Naù dén en doè ou sam get en tam distaget. Ha Conall d'en débrein abéh hoantek ha divéh.

Aveit ou lod de ré Connaught, ne ras 'meit en diùhar araok. Tret e oè ou brifen ! Seùel e hrant, falgoutant tré ag ou loden. Ré en Ulster e saù eùè; ha pilereh, bugalé Doué !

Flankadeu stank en doè tarhet, korveu lahet ér gonnelleu e saùè a verneu, bet lein er magoérieu. Hag er goèd, a riolenneu, e rédè trema en norieu. Pep gour e skoè é enebour, 'n ur harmal forh, tré ma boulè er goèd ér porh.

Nezé Fergus e zizourien, ag en doar, un nerùen oè tost dehon, ha geti é tiskâr ar é éneberion.

Breman é huélér Mac Dâthô, é gi geton, é tonet trema er pilerion. Lezel e hra el lon én ou mesk de vonet, de uélet get peh tud en dehè bet tuet. Sontil e oè er hi, ha hep fari, éh a a her de du ré en Ulster. Hag ean aben, rok, de saill ar ré Connaught, ha de grogein, ha de roegein, ma oè un eah bout tost dehon.

Pilet e oè ember ré er Honnaught de ré Ulster.

Laret e hrér — ha guir vehè — penaos é krapouizen Ailbé, ki Mac Dâthô en doè kroget é moiel kar Ailill ha Medb, pe oent é tih treman ou bro. Hag er rod d'errestel ar en ahel. Ferloga, paotr ou har, ' oè

bet ret dehon en diskar; azoh é gorv trohein é ben, lezel er horv ar en dachen, er pen, é chivleu ér moiel, é troein, é troein barh en aùél.

Alesé é ta hanù *Kampouizen Ailbé*; rak Ailbé oè hanù er hi burhudus-sé.

É tih, mistr er Honnaught e gerhè, d'er Hreisté, trema Belach Mugna ha rodu Midbiné, én tural de dosten Criag, hanùet a oudé Kildaré.

'Tal rodu er Hi, é kornad Bilé, é tiskrogas ag er rod pen Ailbé.

En ur drezein laneg Midé, Ferloga, goaz Ailill, ag é gar e saillas tré, ha sontil, é teusk er brug en emguhas.

A pe zegoéhas Conchobar, Ferloga én é gar, dré ardran, e fardas. Get é zeu zorn é stard é ben hag é lar dehon digampen : « Conchobar, é ma te vuhé dein ! Penaos é vennez hé frénein ?

— Lar petra 'houlennez ? emé er roué.

— Nebed a dra : Kas-mé genit d'Emain Macha, kér-ben te vro, hag éno, ra kemen de gement groah é klah pried, de gement plah arriù én oèd, de zonet bammoz dedaldonn de gañnal kevret, get kalon : « Ferloga é me haranté ! »

Sentein e oè bet ret, p'en doè Conchobar kemennet.

Ur blé goudé, dé aveit dé, é hras er roué ambrougein Ferloga, beta rodu el Luan, ar zoar Connaught, tud ar é dran, tud én é raok, arlerh bout reit dehon deu varh, deu béh a lon, ur sel dehè splann èl en deur ha peb a gabestr eur.

Intron burhudus Treùison

VII

Intron burhudus Treùison

I

A PE IÉR a Gampénéag, ér vro Galleu, trema er gevred-ihuél, é tegoéhér, ar dro tri hart lèu ag er vorh, én ur flagen distro, lédet doh treid tostenneu ihuél, meinek ha tret.

ÉR flagen-sé, kuhet get gué ihuél hag en des sonj a uerso, é kavér ur hastel ha ne uélér ket kalz par dehon ar zoar hor bro : kastel Treùison, pé *Trécesson*, èl ma hrér anehon é galleg.

É ma éno, rok ha plom, deur én dro dehon, é dourellenneu ihuél, hireit get ou skeud é deur el lén, é fetekat émesk dél sklat ha bokedeu guen er skudel-deur.

Get mein bénet ag er vro, ur meni tufèu ru, é ma saùet. Mar da deoh tremén éno a pe sko en héol arne-

hon, é souéhet d'é liù ar ru, brikemardet get man-magoér argantet hag e ra de zeur el lén liù goèd koh, briheit a dachadeu. Guéh é ma tokennet er magoérieu get deliaù-red tioél ha luhus.

Ér vagoérieu ihuél, fenestri bihan pé tarhelleu strih, haval doh lagadeu ur jigant, e zivarh ou selleu du ar végeu er gué glas a dro ha tro.

D'en VIII° Kantved, éh oè dija aman ur hastel, léz tierned Ploermel, Aogan ha Kampénéag.

Ar é léh, é ma bet saùet, d'er XIV° Kantved, er hastel e uélér bepred én é saù.

Aveit tostat dehon, éh oè ret, guéharal, tremen diar ur pont-guintér e zevalè étré en diù dourellen dâl, ar un darn chaochér. Brema éh a er chaochér bet en nor, kuit a bont.

Ur pondalé guérennet e lakè darempred étré en diù dourellen ha didanon, adreist en nor é huélèd ur skoued, kizellet ér vein, get ardamézeu tudchentil Treùison hag ou gir nerhek : *Kentoh torreïn eget plégeïn*.

A pe oè hoah é kastel Treùison é zudchentil hag ou hoskor, né vehè ket bet kavet merhat, ér hornad bro, nameit kastel Joselin tré dehon de lakat doujans é kalon en tremenér, rondonus ha meurdedus èl ma oè.

Jili, markiz Treùison, er pieuè ér blé 1717. Chom e hrè abarh get é bried Anna en Nein, hag ou ziegeh. Jili e oè pen ligné ré Treùison. Ofisour é arméieu roué Frans, donet e hrè de viùein d'é gastel a pe vezè dizevar.

Tri blé ha hantér kant en doè Jili a pe zegoéhas er

péh e iér de gomz anehon. Ampart e oè hoah ha dibi. É blijadur e vezè jiboésat er herù, stank d'er hourz-sé, ér hornad-bro ha, dreistol, é koèdu Treùison.

Estroh eget dehon é plijè er hig karù. Jiboèserion er vro, labourizion ha koèdizion e gavè en tu, ur uéh benak en amzér, de zonet d'obér ou zro, a guh, de goè-

deu er hastel. De noz é vourent er guellan tostet, suroh ma vezent a obér ou zaol hep bout guélet.

Tostat e hrè d'en Nédeleg. Eùeheit en doè tud er hastel penaos é kargè muioh er vigrierion d'er jibér d'en termen-sé ag er blé. Chetu perak éh oè bet karget Franséz, er goard, d'obér troiadeu d'en noz aveit sponstein er skraperion.

Deu zé kent en Nédeleg, er blé ma komzan anehon, é tiskaras ar er vro, un tarhad arnan spontus, èl ma huélér meur a uéh é Breih d'er sasun-sé. « Un noz ag en dibab aveit er jiboèserion, e sonjè Franséz. » Hag ean, pe oè krapet en ol d'ou hambreu, de vonet, groñnet mat én ur vantel ballin, ha deu bistoled geton, d'en em-guhet én ur goban bonal en doè saüet, er mizieu kent, é kreiz ur bod loré, ar viüen er hoed.

Loér gann-gaer e oè, splann dehon guélet er jiboèserion ar valé. Huéhein e hrè er gorventen a gohadeu kounaret. Bareu er gué e darhè hag e chourikè unan doh en aral, ha hudal e hrè begeu er hoed kroéz get en aüél é tremen.

A daoleu é treuzè herrus, diar drem disliù el loér, tammeu koumoul du é tih, par ma hellent, trema er saü-héol, èl a pe vehè bet ol diaoled en ihuern doh ou chaboutat. Nezé é koéhè, kemmesk, tapenneu glaü bras ha grañniad grezill e darhè ar er bareu.

Nen dé ket bourapl bout é valé. Ha neoah, un hanter-er benak goudé men dé bodet, é ma haval get Franséz bout kleuet èl trouz treid ronsed é tonet duhont ar rabin er hastel.

Più en diaol e zehè, d'er pred-man ha get ronsed,

hep bout kaset gourhemen d'en Eutru ?

Get en aüél é hudal, ne hel ket Franséz heuli en trouz é tostet; chetu perak é ma souéhet mat, un her-radig arlerh, é huélet é tibouk adal dehon ur harros, deu jao dohton, é vonet d'er pear-zroed. Troein e hrant grons ar er hlazen hag éh ant d'arrest, deu gant paz benak azohton, just étal ur ioh dél séh rastellet éno dehon er sasun treménet.

Dihelhet é er ronsed, ha seüel e hra diarnhè ur vogeden groeit a huiz hag a hlaü. Béh men dint arrestet, ma saill d'en dias, a ziar brich er paotr-kar, deu eutru guisket mat, mantelleu getè ha kuhet lein ou fas get tammeu danùe du. Tostat e hrant d'er harros hag é tigorant en nor de zeu eutru aral haval dohtë, hag e dén ér méz ag er har, diù bal ha deu strep. Goudé é huél é tonet tré eüé ur voéz iouank, guisket ol è guen, èl a pe zehè a euredein, ur vantel velouz ponnér taolet ar hé diskoè.

Franséz ne oui petra sonjal.

A pe zizol el loér, é hel guélet splannoh en dud. Ur goanten e zisko bout er voéz iouank. Laçet e vehè é ma liammet hé deuorn ardran hé hein, rak ne uélér anat erbet anehè.

Hep komz, er pear goaz e grog ér benùegér hag en em laka de grouizein un toul, doh kosté er ioh dél. Diskoein e hrant é vehè hçr arnehè, rak labourat e hrant a zevri. A p'ou des béhet épad ur hardeur benak, éh arrestant. Unan anehè — er mestr merhat — e dosta d'er voéz iouank. Rok ha tamalus, é komz dohti. Met rè bèl int ha rè griù hudereh er gué aveit ma hello

Franséz kleuet ol er péh e larant. Neoah, a pe za d'en aùél-dro huéhein d'é du, é kleu darneu deviz. Galleg ha brehoneg e zo getè. Gañnet é Sant-Goneri, Franséz e oui mat er brehoneg, hag elsé é ta de gompren er homzeu e za betagzon.

Kleuet e hra ataù en eutru é laret, e galleg :

« Pe sord ardeu ! Perak ne vennet ket komz galleg ? »

Hag un tammig goudé : « Perak ne hues ket vennet monet de gousket get er « Régent » ? »

Er uéh-man é kleu boéh dous er voéz iouank é respont é brehoneg : « En dén-sé n'en des guir erbet arnonn-mé. Nen don ket diméet dehon, merhat ! »

« Hui hé hleu, tudchentil ? » emé er homzour é troein trema é gansorted.

Derhel e hrant elsé, hep ne gleu Franséz komz erbet kén, nameit er voéz iouank é laret get nerh : « Kentoh merùel eget bout kousiet, zoken d'ur roué ! »

Hag en dén de respont é galleg bepred : « Hama, èl ma kareet ! Gout e hret petra en des laret er « Régent ». Nag ur pen ahurtet a blah ! gir ardaméz Treùison e jaojehè dohoh, biskoah guel ! »

Un nebedig amzér hoah hag é huél Franséz er pear dén é fardein, en un taol, ar er voéz iouank ha doh hè diskar én toul ou des krouizet.

Deusto dehi diskrap ha garm, embér é ma goleit get dél ha doar.

Hirisein e hra Franséz ha béh en des é parrat a huchal. Met petra hrei ean doh pear dén hag e zo péchans armaj getè.

Sonj é zeu bistoled ean e zegas hardihted dehon neoah. Ne hel ket lezel er vultrerion-sé d'interrein é biù er voéz iouank. Nen dé ket treu d'obér. Hag ean de huchal a bouéz é ben : « Harz en torfeterion ! » ha de dennein ar un dro un tén pistoled.

É kleuet er voéh-sé tost dehè hag en tén é tarhal, er pear torfetour e daol ou benùegér ar en doar, e saill én ou harros, hag araok ! En hani e gondui ne zéhan ket a labourat kostéieu en deu jao a daoleu foet aveit ou lakat de redek.

Krénein e hra Franséz, en despét dehon, é sonjal ér péh en des guélet, ha forh és é kredehè é ma hunvréet en en des, a pe ne uélehè ket, adal dehon, er bé hantér lañnet hag e zalh, didan é zoar, korv er gaeh voéz iouank. Ne chom ket de lorein pelloh. Redek e hra de dal en toul, ha goudé bout diùisket é vantel hag hé zaolet ar er bern dél, é krog én ur bal hag en em laka de skarhein en toul, par ma hel.

Met difoñnoh é skarhein eget ne oè lañnein. Ha n'en des nameiton é unan. Embér é red en huiz get é dal; obér e hra un ten hanal ber, eit skopet é kalon é zeuorn hag e riskl ar droed er benùeg, hag ean de uin-tein doar er méz arré.

Dré forh palata, é kav elkent ag en dél taolet ketan ar er horv. Goarekat e hra, get eun a obér droug dehon. P'en des skarhet er pen léh m'é ma koéhet diskoé er voéz iouank, en em-laka ar benneu é zeulin aveit pellat, get é zeu zorn, en dél e guh er fas. Donet e hra geton, embér, korneu er gouél, ha, kentih arlerh, é tizol pen er voéz gaeh. Aben é krog d'héh aters : « Intron, biù

oh ? » Esmei erbet; respont erbet.

Doh splanndér el loér é tisko er voéz bout kann ha divuhé.

« Guel é dein monet de glask sekour », e lar Franséz dohton é unan. Hag ean a réd d'er hastel.

Embér é ma dihunet en Eutru Jili, dihunet tri servitour. Ar un dro, hag a her, éh ant trema er bé, ur hravah getè.

É ma ataù en Intron astennet, divuhé. Achiù e hrant skarhein en doar hag en dél; dousik hé saùant hag hé lakant ar er hravah, goudé bout trohet er staggelleu e zalh hé deuorn ardran hé hein.

Hag ind d'er hastel get ou fardel.

Guélet e hrant, ag er park, gouleu é tremen adal d'er fenestri : dihunet é en Intron ha tud er hastel. Ol é mant treboulet mat d'en doéré, n'anaùant nameit darn anehon.

Didan en nor dâl, é lammér er horv a ziar er hravah, ha deu veùel nerhus er hemér, unan dré en diùhar, en aral didan en diù gazal, aveit krapein en dergei e gas d'en estaj ketan, léh men dé er hambreu.

É ma er merhed, en intron Anna getè, é kampen ur guélé. Lemel e hrér hé mantel velous guér diar hé diskoé, hag hé gouél, hag er gurunen kaer ha ponnér e zo ar hé fen. Hag ind aben ar hé zro d'asé degas buhé dehi.

Pèl é chomant ar dro er gaeh voéz hep guélet anat erbet a vuhé. En alézonour e gemér er fin ur miloér dorn de lakat étal hé geneu, de uélet ha dihanalein e hra. Doué revo meulet ! Nen dé ket marù.. Ur vru-

mennig skanù e za de dreboulein sklerdér er miloér, adal d'hé fri. Kenderhel e hrant enta, un herrad hoah, bet ken ne gleuant un huanaden don é tonet a ziabarh er voéz iouank.

Biù é. Er merhed e ia de glask deur tuem de lakat get hé zreid hag hé horv.

Souéhet é en ol d'en dillad kaer e zo én dro dehi : nen dé nameit er sei, en eur, er mein présius. Sur é ma a rank ihuél. Na peh kevrin e guh hé divéz klos ?

Arlérh bout groeit erhat dohti, épad un euriad benak, é tigor elkent hé deulagad. Deit zo liù dehi, get er vuhé hag en tuemdér. Hag é chom er sèllerion bamet d'hé hoantiz.

Kampennet e zo un tasad chistr tuem sukret get mél, hag en intron Anna er hennig dehi a loéadeu; rak nen dé ket aveit seùel hé bréh, hag e uélér hoah arnehi trechad ru er stagel. Get sekour ur vatéh é saùér hé fen, un tammig, hag en intron Anna e ra dehi de ivet a lonkadigeu.

A pen dé skarhet en tas ha pozet endro hé fen ar er goubenér, é kleuér er hetan gir é tonet ér méz ag hé geneu, dousik : « Trugaré ! »

« Petra lar hi, emé en eutru Jili ? »

— « Merci » emé en alézonour hag e zo brehonegour ean eùé.

Goudé, é tro un tammig hé fen, trema en toulplouz, èl aveit kousket.

Hañni ne gred mui laret gir. Ne gleuér nameit en aùél éh iudal ér cheminal, er grezil é tarhal doh guér er fenestri hag er voéz iouank é tihostal dousik-dousik.

èl ur hroèdur bihan.

Kent pèl, é huélet é ma koéhet er housked arnehi, en em-dennant ag er gambr, ar végeu ou zreid, ha ne chom geti nameit ur vatéh. Doh er mitin, pen dé guir é talh de gousket, er plah-sé e lah er gouleu d'hé zro, aveit monet d'obér un hun.

Fal gousket en doè en ol é sonjal ér voéz iouank ha hiraeh dehè d'en dé de zonet, aveit gouiet più oè hi ha petra oè degoéhet geti.

Ohpen ur uéh éh a, a bazeu skanù, en intron Anna, pen dé saüet, de lakat hé skoarn doh dor en Intron iouank aveit gout ha fichal e hra. Met trouz erbet ne za ag er gambr.

Ardro unek eur neoah, néhanset ar hé divout, oeit en Intron Anna ha skoein ar en nor, goustadik.

Respont erbet. Tri zaol kriùoh : respont erbet ataù. Nezé é krap d'hé halon ur gohad ké bout bet hé lézet héh unan. Marsé é ma marù épad en noz ?

Doujein e hra a vonet ér gambr héh unan hag éh a de glask ur vateh de zonet geti.

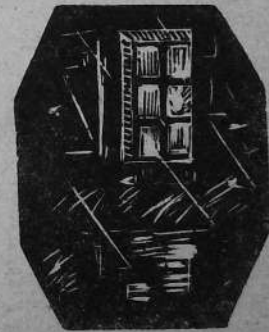
Nezé é tigor en nor. Goulé é er guélé ! Goulé er gambr !

Émen é vehè hi oeit ? En Intron Anna e red de gas en doéré d'hé zud hag ol en em-lakant de fetekal dré en ti, é kement kognel. Ne gavér trechad ane hi é nep léh.

Neoah, penaos hé dehè hi groeit aveit kuitat er hastel, get er pont-guintér saüet, ha ken ihuél èl m'é ma fénestr hé hambr. Ha, d'en dias, el lén é hroïnein er hastel ? Nen dé ket sur dré-zé en hé dehè tihet. Ha nezé, cherret é klos er fenestr...

Monet e hrant arré d'hé hambr de sellet didan er guélé, én armenérieu, ér cheminal. Nep tu trechad erbet ane hi. Hé gouél hepkén hé des lézet a skour doh brank un hantolér-bréhek, staget doh koèdaj er cheminal.

A hendaral, nè chom ér gambr nameit ur frond huek, èl frond er guenihtu hag er brug a pe vent é bleu...

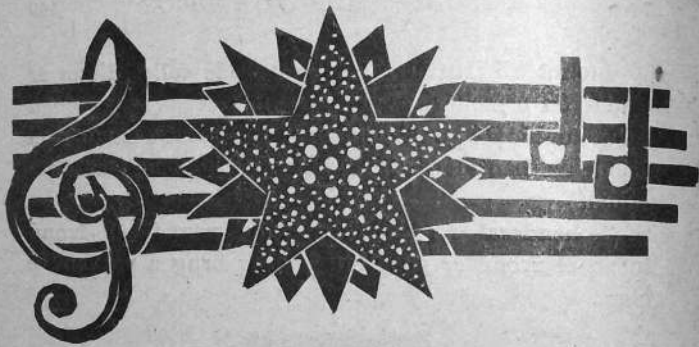
Ér méz, é skoér ar en nor :
« Taou ! taou ! taou ! »

KANNERION EN NEDELEG :

« Kañnet e vo ? »

ER FILAJERION :

« Kañnet ! »

Kañnamb Noél!...

(Dastumet ha kampennet)

Goustadig (♩. = 69)

2

Che - tu ni ar - riù mem bre - dér de gannal

kannen hor Sal - vér Kan - namb No - él.

2

Kannamb No - él Noél No - él | Gannet é Jézuz hor Sal -

vér Kan - namb No - él.

KANNAMB NOËL !...

111

DISKAN

*Kañnamb Noél, Noél, Noél,
Gañnet é Jézuz, hor Salvér,
Kañnamb Noél !*

I

*Chetu-ni arriù, mem bredér,
De gañnal kañnen hor Salvér.
Kañnamb Noél !*

II

*Noz a hénoah, èl ma houiet,
É ma gañnet Salvér er bed.*

III

*Joheb ha Mari beniget
Ou deu é valé dré er bed.*

IV

*Ou deu é valé dré er bed,
'Klah lojeris ne gavant ket.*

V

*Abeñ de Vetléem éh ant,
Ou lojeris e oulennant.*

VI

*Ou lojeris e oulennant
É inour Doué pé eit argant.*

VII

*« Ne lojamb ket-ni peurerion,
'Meit tudchentil ha béléion*

VIII

Én ti-man ne vè ket lojet
Nameit prinsed ha baroned.

IX

Nameit prinsed ha baroned
Ha noblans er Roué, pe vè ret. »

X

Jojob e iè, Jojob e zè
'Sellè doh Mari get truhé.

XI

Hag éh a Mari get hé hent,
Brasoh héh ankén eget kent.

XII

Ur verh iouank e oè én ti
En doè truhé vras doh Mari.

XIII

« Mestr ha mestréz, lojet Mari,
Hou peet ahoel truhé dohti ? »

XIV

— Matéh vihan, laret dein-mé
Kompagnoneh e zo getè ?

XV

— N'en des getè eit kompagnon
'Meit un azen hag un éjon.

XVI

— Mar e hues truhé doh Mari,
Kerhet fonnapl, retornet hé.

XVII

Ha lakeit hi, ér marchaosi,
Un dornadig plouz didani. »

XVIII

« Mari, Mari, na deit endro
Er mestr e lar en hou lojo. »

XIX

Lakeit oè én ur hreu distér,
Durheit d'er glaù, d'er seih amzér.

XX

Un nebedig plouz didani,
Un dornadig foen adreisti.

XXI

Pe oè arriù hantér en noz
Mari ne hellè mui repoz.

XXII

« Jojob, Jojob, kousket oh hui ?
— Pas Mari, petra fal deoh hui ? »

XXIII

— Ur pen-gouleu 'faot de Vari
Hag unan a verhed en ti. »

XXIV

'Gañnè ket hoah er hog d'en dé
Hag éh oè Jojob ar valé.

XXV

« Démat deoh hui, mestr en ti-man,
Ur plah genoh e oulennan.

XXVI

— Én ti-man n'en des ket merhed,
Nameit unan, hanùet Brehed.

XXVII

Nameit unan, hanùet Brehed;
Honneh ne hello ket monet.

XXVIII

Honneh ne hello ket monet,
N'hé des fri, na lagad erbet.

XXIX

N'hé des na fri, na deulagad,
Na divréh eit sekour erhat.

XXX

— Brehed, Brehed, Brehed, deit hui,
Doué 'rei deoh deulagad ha fri.

XXXI

Doué 'rei deoh deulagad ha fri
Ha divréh de sekour Mari.

XXXII

Brehed, Brehed, Brehed, deit hui,
Hou kouil e vo 'raok me hani. »

XXXIII

Gouil Brehed e zo é Genver,
Hani Mari zo é Huèvrer.

XXXIV

Pe vè sellet én taolenneu,
É mant én ur mem miz ou deu.

XXXV

N'é ket én ur gambr aleuret
É ma gañnet Salvér er bed.

XXXVI

Met én ur marchaosi distér,
Ne oè énon tan na splandér.

XXXVII

Deit éno un Él ag en Néan,
E gas geton splandér ha tan.

XXXVIII

E gas geton tan ha splandér
Ha treu de hollein hor Salvér.

XXXIX

Er garanté zo guel eit tan;
En évreu mat guel aveit gloan.

MERH EN TI :

« Petra vo reit dehè, mam ? »

ER VAM :

« Reit peb a bear real dehè. »

ER GANNERION :

Frugaré, me zud vat ha d'en ol nozeh vat !

II

Etré kig ha krohen

Souéhet, treùiset ha néhanset mat e oè bet tud
Treùison d'er péh e zegoéhas, en noz-sé, én ou hastel.
Eleih a dud, ar ou lerh, e zo bet treboulet é kleuet
er ré goh, a vidad de vidad, é komz ag en doéré.

Me zo bet unan anehè.

Mechal più oè er voéz iouank-sé ?

Più en dudchentil en doè héh interret é biù ?

Peh torfet hé doè hi groeit ?

Penaos hé doè hi kuiteit kastel Treùison ?...

Ol en aterseu-sé, ha réral hoah, e hrè peb unan, e
chomè hep respont erbet.

Groeit em es ind eùé, én ur hoantat kavet en tu,
un dé benak, de vonet ahoel de uélet er hastel.

Kavet em boè ean, un dé.

Degoéhet dirak en nor dal hag en des lakeit kement
a speredeu de sonjal, me chomas mé hunvréour eùé;
hunvréour ha mut, de sellet doh en diù dourellen ront,
diazéet ar bilérieu kornek, hag e zorrè arnonn selleu
du ou huéh lagad tioél ha divalùen, èl avel tamal dein
me hoant de ouiet er péh e zeliè marsé chomel kuhet.

Monet e hrezan neoah én diabarh.

Ha mé ha goulén, get er goard, me ambroug dré

er hastel, goulé kaer a dud, d'er hourz-sé, ha didan koéh é revin, é meur a dachad.

Monet e hran ar é lerh, dré en dergei en doè heuliet er voéz iouank-hont, étre divréh meùelion Treùison. Digor e hra dein dor er gambr léh mah oè bet lakeit.

« Tra souéhus, emé er goard, én ur ziskoein dein en hantolér-bréhek doh er cheminal, de gours er bokedeu, liés é ta, pe vè digor er fenestr, taoleu-guénén de varein doh en hantolér-sé, e larér en doè douget gouel en Intron. Met ne hellér ket ou derhel. Achap e hrant, goudé bout diskuihet, aveit monet d'er hoèdeu de viùein én ou frankiz. Breman, tud e zo e lar é huélant d'en noz, un intron guisket é guen, é kantré én dro d'er hastel. N'em es ket mé hé guélet guéh erbet neoah. Met a pe dostér dehi, é tianat, en un taol, e larér, èl un diren a splandér el loér pe za d'un tam kogus tremen diar hé fas. »

Ahalesé, éh amb d'er chapél, nezé dilézet ha mouist. É ma neoah pep tra en é léh ha guélet e hran en tachad léh ma oè skouret gouel en Intron, hag e zè merhed iouank en dro de vokat dehon, kent euredéin, aveit kaout eursted.

Kollet é bet er gouel, épad en Dispah. Ne chom mui enta ag en Intron burhudus, ér hastel, nameit er houn kevrinus anehi.

Hag éh an, arlerh me ambrougour, betag er sulé-riou, léh ma choman bamet de goédaj nerhus hag ingochet ag er braüan, en doen ponnér e holo er hastel. Guélet e hran er brocheu koed e zalh er meinglaz bras en ou léh, hag e za er bégeu anehè, hir èl er biz, é

diabarb er sulér. Laret vehè é ma tokennet en tostad get senéseu nivérus ha flemmus.

En un taol, é tegoéhamb get sulér un dourellen. En ur gognel é huelan ur bern lévreu koh, goleit a uiad kanived ha hantér débret d'en anstu.

El lévreu koh me filim bepred. N'heilán ket parrat ag arrest étaltè hag a ou zastornat. Bout em es aveitè en doujans en dè en dén aveit relegu, met relegu hag en dehè goarnet ou inéan.

Kemér e hran unan anehè de sellet dohton.

« Koh treu, emé er goard, ha ne hrant 'meit steurmein er sulér. Un dé benak ou diskennein aveit ou loskein.

— Ou loskein ! emé-mé dehon. Abalmor de Zoué ne hret ket en dra-sé hep bout ou diskoeit d'un dén disket benak. Marsé éh es én ou zouéh lévreu dibaot.

— Hui gred, emé er goard, get ur guenhoarh. »

Ha mé de gemér deu pé tri aral. Unan anehè e choman pellik de sellet dohton. Lan é a engravadurieu ar zir, koh ha kurius.

« Hui hel er has genoh, emé er goard. Unan nebetoh de loskein ! »

Ha mé d'el lakat ém sah-béaj, goudé bout huéhet diarnehon un trohad heuen groeit a ludu ohpen kant bléad treménet.

Goudé bout achiüet tro er hastel ha reit guerh butum d'er goard, mé oeit ha kuitat er hastel, me spered trebouletoh hoah eget kent. Breman é ma haval genein bout anaüet en Intron. Oeit on én hé hanal hag é kreska énnonn en hoant de ouiet pen dehi. Hé goa-

leur hag hé hened e denéra me halon. Ne ouian ket petra rehen aveit degoéh, én un taol, get hé spurmant, didan gué derù ihuél er rabin e heulian aveit pellat. Hoantat e hran bout unan ag er gué koh-sé hag en des hé guélet é tremen.

Souéhus é ma hel en dén en em-stagein elsé doh tud ha nen dè ket anaùet, ha donet d'ou harout, zoken a pe ne vè ket sur é mant bet biskoah biù. Bourein e hra hor spered darempredein kevrineu, braùeit d'hor faltazi, hag e za d'hon digol a druhégeh er péh e goéh didan hor skiendéu.

Deit e oen ataù d'er gér a mem baléaden, leuiné énonn bout guélet ur hastel kaer; met klouhañnek eùe forh n'em boè gellet splannat, tam erbet, tioélded en doéré souéhus-sé.

En ur zegoéh ér gér, em boè skarhet me sah-béaj ha kavet abarh el lévr koh deit gencein a zuhont, ha n'em boè ket mui sonj anehon.

Ar getan pajen el lévr, ér horn deheu, d'el lein, é lennèd : *Ex Libris Morvan, presb. Sacrarit in Trecesone*, skriùet mat, get liù du, melénet get en amzér; ha didan : 1717.

Ha, sonj en Intron ataù ém fen, mé oeit ha laret kriù : « Chetu ul lévr hag e zo bet d'er beleg en doè guélet en Intron burhudus ! »

Ha mé de drocin er follenneu, trebouletoh eget biskoah.

Ar er bajen-hanù é lennan : *Les Métamorphoses d'Ovide, traduction nouvelle par Monsieur l'Abbé de Bellegarde, Tome second*, ha d'en dias : Amsterdam,

Aux dépens d'Etienne Roger, chez qui l'on trouve un assortissement général de musique. MDCCXVI.

Monet e hran get el lévr, follen arlerh follen, ha stank, sel diù pé tèr anehè, éh arrestan de sellet doh en trèsadenneu kurius e zisko dein kredenneu er baiañnaj diar en douéed pé er houroned troeit de ué, de bisked, de éned, h. h.

Er bajen 307 é kavan ur juden tennet a *Georgicæ*, Virjil, diar guénén er bugul Aristé, mab Apolon.

Alijet get en urisinour Proté, ean en doè kenniget pear kolé tarù ha pedér anoér de zouézed en Deur. Hag a gorveu brein el loñned lahet, étré kig ha krohen, é tas nezé guénén hag en doè ean digollet ag é ré.

Hag er juden e lar aveit achiù : « Ind (er Guénén) e saùas én ér ag en amzér, haval doh un tam kogus, hag en em-dolpas. ér fin, é blein ur uéen. En em-stagein e hrezant doh bégeu er vrisenneu moén, haval doh bareu rezin. »

D'en dias ag er bajen, én tachad chomet é guen, peder linennad skritur-dorn, haval doh en hani e zo ar dal el lévr, met disliùetoh hoah e lar : « *Quer souéhus é, pédest er gureen e za tostic pep plé de varein doh cantolér cheminal cambr en intron burhudus é castel trehuison.* »

Souéhuset un degoéh ! Er béleg-sé enta en doè eùe labouret é spered diar en Intron-sé.

Izélikoh éh es hoah un dra benak skriùet, met el lénn n'hellan ket a fèson. Tostoh é d'er viüen, disliùetoh get en amzér. Dré forh divarhein men deulagad

neoah é tan de ben a uélet er girieu-man : « *E-tré quic ha crohen el lonned marrue é h-oai cuhet espéranç Aristé; étré quic ha... el livr...* » Goudé n'en des ket tu de lénn nitra kén, débret men dè er papér get ur prenù-toulér.

Petra en des vennet er skrivour laret ? É guirioné, n'en des nameit kevrineu é kastel Treùison !

Mechal péh girieu e oè én tachadeu débret-sé ? Pèl e choman de sonjal ha de asé kompren. Cherrein e hran el lévr hag éh eùehan é ma goleit get krohen lé. « Etré kig ha krohen » ? Ne vehè ket ag el lévr é komzehè ? Sellet e hran perùehoh dohton hag é huélan é ma distag er hrohen doh er hartons e zo didan. En em-zèbret en des er peg, get en amzér merhat, hag er biùenneu tronset é diabarh el lévr, ne chomant én ou léh nameit dré akustumans. Ou seùel e hran hag é kavan étré el lér hag er hartons ur follen papér tenaù, skriüet ol get en dorn.

Ag en dra-man suroalh é komzè el linenneu-sé : étré kig ha krohen...

Ha mé de zisplég er folen. Get souéh bras é lénnan arnehi er girieu-man :

« *Lénnour sontil hac en dou cavet er feillenn-men, clehuet peh e ouian-mé diar intron burhudus trehuisson.*

En dé ma oai cavet goulif er gambre e-hoen-mé oeit, el tut er hastel de glasque ar-lerh en intron. hep gout, e couehas me selleu ar en daole ma oai bet poset arnehi couron ha braguerisseu en intron. Laqueit e oai bet er gouron ar hé sill hac èl ma h-oai goleit en daole

get un tam danhué fin ha blot. é h-oai chomet merch er gouron a-barh. É sellet mat doh hé leh, em boai eueheit, crouiset én danhué plechet, diu herminic hag, etrézai, el lettrad-men, én amguine :

HERB

... TVOB TEGE LEVREM...

Doh ou eil-pennein em boai fonnus comprennet é h-oai Breh er guir quetan, hag, edan, devise hur bro : « Kentoh mervel eget bout cousiet ».

Mæs er homseu-sé, en intron en doai int laret, revé francés !...

El ma ta ul luhedenn de splanein un nos teoüel, er gavaden-se e laquas, en un taole, splander em isprit.

Ur spurmant e oai en intron burhudus : spurmant Breh, mem bro, glan, caloneq, fidél dehi hé h-unone, hac en des er francision, harpet get bretonet treitour, elasquet gallecat, mouguein én teoüeldet hac interrein é biv.

A pe gredent bout deit de ben ag ou zorfet, unone ag he bugalé uvélan en des ou scontet guet e nerh-calon.

Er gureen e za bep plai de varrein én he hambr hac e deh goudé, hep ne hellér ou charrein, e zou symbol hé haranté aveit el liberté.

Chetu ataù peh é mes mé comprennet.

MORVAN
Bêlec

Breman é ma dinéhanset me spered ! Kompren e hran, mé eùé, er hevrin, ha gout e hran perak éh es tud hag e lar ou des kavet en Intron burhudus ar ou hent, ha kleuet geti komzeu filimus n'ou des ket ankoéheit kén.

Er ré-sé e zo hé bugalé féalan hag en des kredet hé homzeu ha gloestret dehi karanté ou halon gour.

Kavet em es hé-mé un dé eùé ha bamet on bet d'hé hened hirbadus ha d'er homzeu hep ou far e vourbout dein bamdé é pleg me skoarn.

Mar klasket mat, tud iouank, hui hé havo d'hou tro ar hou hent, ha hi e laro deoh girieu, girieu e hrei d'hou kalon hirisein...

Diù nozeh en Nedeleg

Diù nozeh en Nedeleg

I

A OUDÉ deu zé ha diù noz, ne zéhan ket er potar-
 neu hag en obuseu a goéh ar Jumigny. Ou hleuet
 e hrér é tonet diar lein mañné Oulches, èl kehiér ara-
 jet. Miañùal e hrant, peb unan hervé d'é vrasted, hag é
 tarhant ihuél, izél, é kement léh e zo. Lod e ia barh en
 doar d'en em-gol, én ur obér « pouk », èl ur maen taolet
 ér mor.

Hénoah, noz en Nèdeleg 1914, ne vo ket kañnet én
 ilizig, skouret azé, doh tor ihuélén Paissy : *Peuh ar
 en doar...*

Brezél e zo get en dud. Brezél garù; brezél eahus.
 Brezél méhus eùé ; bugalé Doué doh en em-ivéreia,
 a pe zo gourhemennet dehè en em-garout.

Seboret é en ol didan er barad potin. Soudarded ha

tud er vro, ol é mant ér spont hag én eun, é hortoz
marsé bout dispennet a dammeu. Nag ur vuhé !

Stevan en Du e zo, get ur hansort dehon, é lojein é
ti diù hoér chomet ér vorhig-man, en despet d'er
brezél.

Lézet é Stevan aman, d'é gompagnoneh oeit duzé
trema er hoed Foulon, aveit goarn boudid ha treu é
gansorted.

De hortoz monet d'en em-asten ér haù, ar er feskad
guénih brein, er gran é kelidein énnè, é mant, ou fear,
é teviz én dro d'en daol.

Komz e hrant a noz en Nédeleg, ag en overen a
greisnoz, a vodeu bro peb unan, ken dishaval. Laga-
denneu héol er houn ar dristedigeh hag ar dioélded er
vuhé pamdiék...

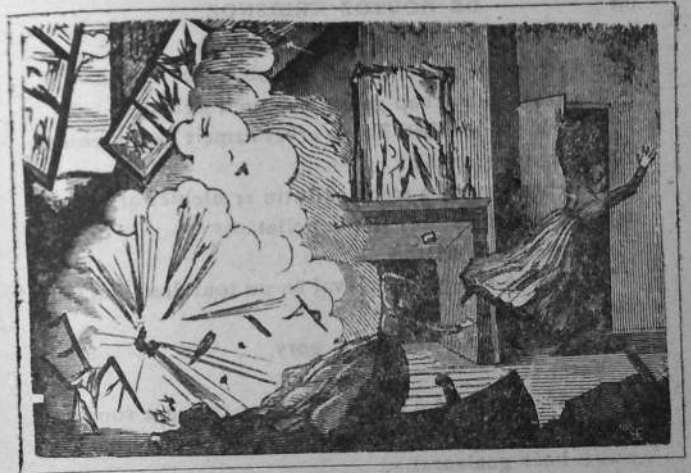
Hag é kleuant morhol orloj koh tourig en iliz é
koéhel, deuzek kuéh dohtu, ar arem ur hloh feutet d'er
brezél.

Mâl e vo monet de Gerhun.

Saùet int. En un taol, chetu er fenestr é tonet én
ti, tan ihuern dirak ou deulagad. É kreiz er guér
torret, er moged blazus, er glustraj eilpennet, en dud
e dih én ur vleijal.

Unan neoah n'en des ket gellet achap. Stevan en
Du é hennéh. Astennet é didan en daol, goèd é poul-
lein étal é ben, didan é ziùhar. Penvèuet é d'en taol.
Fichal ne hel ket mui. Dihun é hag é kav geton neoah
é ma é hunvréal. Guélet e hra é punein én dro dehon
mézeu é vro, en dud e anaù, é voéz karet, é blahig...

Hag en un taol, é kav geton bout é iliz é barréz, é

Lannguiltaz. Un iliz goh-goh, izél ha klos. Lan é en
iliz a dud ha, doh aotér santéz Anna, é huél deulinet
er pried hag er plahig en des kuiteit pemp miz zo.
Haval é geton spiein delùen santéz Anna é fichal;
asten e hra hé dorn trema é voéz hag é lar dehi kom-
zeu ha ne gompren ket ean.

Ha chetu breman un trouz bras, èl ma hra en aùél
é fardein ér cheminal : un obus aral !... Son e hra en
orglézeu én é ben hag é kleu en iliziad tud é kañnal
d'ur voéh :

Peh trouz zo ar en doar...

Kreskat e hra er han, fonapl èl trouz er potarneu
bras, a geteh ma tostant.

Teùel e hra er han, bresk; hag é ben e drouz, èl
a pe vehè lan é ziskoarn a zeur mor; dizoaret é, hag

éh a de goéh de dal en oèled. Un obus aral hoah...

Un taol kri e achap geton, hep gout dehon.

Arlerh, trouz erbet. Trouz erbet nameit hani klehiér biban, kandeu anehè...

A nebedigeu éh a trouz sklinton er hlehiér ar hoan-nat, èl a pe vehent é pellat, è pellat...

Ne gleu mui nétra.

Breman é kav geton é teval én un toul don, don, ha tioél, ha ién.

Un hirisaden e red dré é gorv.

Vatet é.

En dé arlerh, de 5 eur, é ma kavet éno, get soudarded degoéhét a neùé. É gansort e zo dispennet, marù : en diù hoér goalaozet.

Groñnein e hrér é ben hag é har, hag é ma boutet ér hetan kar e dremen ar en hent, é vonet ardran.

Asten e hrér er haeh Stevan ar er plouz, é dan er har, lan a ré goalaozet.

Ha chetu er ronsed é krapein tuken Cuissy d'er pear zroed, ha goudé, *Kamdro er Marù*, skubet noz ha dé get tennu er Germaned kuhet ar *Hent en Intronézéd*.

Horos er har e laka er geih e zo abarh, de zamant ha de harm get en droug; kén nameit Stevan ha ne gleu ket mui é hani, vagañnet men dé.

É mant ar hent *Œuilly*; goudé ar hent *Fismes*.

Ardro kreisté é ma divatet Stevan. É ma én ur guélé, astennet, brèuet é gorv, pounnér é ben, ur souéh ! Nen dé ket aveit er seùel diar en tresplueg. Étalton é huél ur soudard, ur papér geton, prest de skriù. Komz

e hra merhat; rak fichal e hra ataù é zivéz, met komz erbet ne za de stokein doh diskoarn Stevan. Ne gleu grik én dro dehon, deusto de voned-doned en dud, kén nameit èl trouz ur ruskennad guénén é labourat én é ben.

« Bouar on, péchans » e sonj ean. Bouar, ia, hag ohpen : n'en des mui sonj a nétra, nétra erbet. Petra zo degoéhét geton ? N'er gouér ket. Émen é ma ean ? Nen dé ket aveit el laret.

É ma èl a pe vehé é tegoéh ar zoar er bed-man. Ne anaù dén; ne gompren dén...

Get obér ar é dro neoah, é tér de ésat d'é ben. Get é har é vér pelloh. Daù é fojellat liés énni, aveit tennu anehi en darneu potin hag en des stléjet geté tammeu ag é lavreg.

Kleuet e hra eùé endro get ur skoarn hepken. Met kam e chomo hed é vuhé.

Liés é tér ar é dro, d'en aters, de gomz dohton. Met ne gompren nétra. Ankoéheit é dehon er girieu e chervij de vabdén de huiskein é sonjeu. É ben e zo goulé, goulé kaer, èl hani ur hroèdur é tonet barh er bed.

Dré hir amzér neoah, é ta de gompren er péh e vé goulennet geton hag en em-laka, ean eùé, de asé displeg, é ber girieu, péh e sonj, péh e oui. Péh e oui ! met ne oui ket mui nétra, nétra, nétra. A pe oulennér geton é hanù, a veban é ma, a beh réjmant, é saù é ziskoé, bamet : sonj erbet n'en des mui.

Papér erbet, naket, ne gavér arnehon, hantér diuis-ket ma oè bet d'aùél en obuseu é tarhal.

Hag é ma daù obér ul lévrig dehon, get nivéren é uélé, 202, é léh é hanù, de hortoz en dé é tei, marsé, é évor dehon endro. « Deu-gant-deu » e hrér anehon beta gout.

Miziadeu é chom é Fismes.

Na hir é kav ean é amzér ar er guélé-sé ! Penaos e vehè dehon er berrat ? Etré é vuhé treménet hag é vuhé a vremen éh es ur vagoér ihuél saùet; ur vagoér zu, plén èl tioélded ur bé.

È amzér dreménet ? Ha bout en des bet ean un amzér aral, araok honnen ? Ne uél ket.

En amzér de zonet ? Penaos e vehè dehon sonjal énni ? Penaos seùel ti hep diazé' erbet dehon ?...

Ean uél eroalh é gansorted get lévreu, gazeteu, é chomel euriadeu de sellet dohtè. Ean e sel ean eùé dohtè meur a uéh, met ne uél nameit du ha guen, du ar uen. Met er merkeu-sé e chom mut aveiton ean.

A nebedigeu neoah en em-gustum eùé de sonjal endro, é sellet, dré fenestri er hlañùdi, doh en héol é hoari é bareu dizélet er gué haleg-mor, stedet duzé, tremma Fismettes, ar ribl er Vesles, ha haval doh skubellenneu, guéh argantet, guéh aleuret, guéh ru, revé splandér en héol.

Plijadur en des, èl ur hroèdur én é gavel, doh ou guélet e chanj liù peb eil tro. Hag a pe za d'en héol chomel kuhet, é kav geton bout forhet ag un dra déléet dehon. Kogus e dremen eùé nezé diar é spered, ha forh és é houélehè, èl ur hroèdur.

A pe zo deit dehon traoalh a nerh aveit bout douget d'en trén, é ma kaset d'er gar. Hag é ma oeit tremma er

huh-héol, duhont de Vreih, pèl doh trouz er brezél.

En ur hlanùdi én Nañned é ma diskennet.

Éno éh achiù donet de vad. Éno eùé merhat é vo daù dehon chomel, goudé ma vo guelleit dehon; rak d'émen éh ei ean, a pe ne ouiér ket a veban é, più é, ma mar en des ur gér, na kar, na par.

Disket en des neoah komz endro a nebedigeu, é cheleu doh er réral. Kléuet e hra réral, kansorted goalaozet, é komz ag er gér, ag ou zud, ag er ré e garant. Embér éh eint d'ou guélet. Ha hiraeh dehè !

Doh en tu-sé hoah é ma magoéret é spered : ne uél ean kër erbet dehon, na kerent, na dén e anaù, e hel karout...

Ha neoah, perak é vehè ean dishaval doh er réral ? Perak é vehè ean é unan ar en doar, hep bro, hep ti, hep dén kar ?

A pe za dehon kompren é pé stad truhek é ma, é tarh un huizen ién arnehon. Chourikal e hra é zent get er hâs énep d'er ré en des ean taolet én ankén-ma. Dareu e strimp én é zeulagad hag é houil, é ben keméret én é zeu zorn, é ilineu harpet ar é zeulin.

Un dé, épad mah oè elsé goasket é galon d'en ankén, é huél é tostet dehon un ofisour iouank, goalaozet ean eùé. Azécin e hra étal Stevan, ar er vrich, é liorh er hlañùdi, ha, get komzeu karantéus, é klask distan de galonad er haeh « 202 ».

Truhé en des doh er peurkaeh paotr, forhet a bep karanté, a bep koun; é unan kaer émesk en ol, èl a pe ne vehè ket mui a rumad en dud biù.

« Ne zoujet ket, e lar en ofisour dehon. Displéget

e zo dein hou stad ankénus ha truhé em es dohoh. Ne veet ket dilézet. Chomel e hreet aman beta ma helleet en em-gas. Nezé é vo guelleit dein-mé eùé, merhat. Hui zeï genein d'em zi. Bout em es un ti én Nañned, ur voéz, bugalé.

« Hui rei en dorn de gampen en ti, a gement ma helleet; hui labourei tammigeu él liorh. Berroh é ka-veet houh amzér. Péet e veet. A pe vo reit hou pansion deoh, rak soudard ne veet ket kén, hui gavo ataù repu genemb. Me moéz ha mem bugalé n'ou do ket hantér ahanoh.

« Goudé er brezél, mar choman biù ataù, éh eemb ol d'em bro, de Vreih-Izél; ur vroig bourus ha didrous e blijo sur deoh. »

Kavet en des en ofisour hent kalon er haeh mahagned ha santein e hra hennen éh es elkent ar en doar ur galon aral hag en des komprennet brasted diañnéz é hani.

Sourein e hra arré en dareu ar er haeh Stevan, met vâd e hrant dehon en taol-man.

Groeit é bet èl m'en des laret dehon en ofisour. Chetu ean breman en un tiig diamén, tost de gér, eurus èl n'en des ket sonj bout bet biskoah. É ma éno get tud vat hag er sel èl unan ag en ti. Er vugalé dreistol e garg dehon. Guir é é laka ean eùé ol é albèhea d'obér plijadur.

Monet e hra en ofisour kuit d'en talva, hag é chom é unan get er vestréz. Dré pep diù uéh é ta neoah er mestr d'er gér.

Hag éh a er brezél d'é hent, gozik hep gout dehon.

II

É Lannguiltaz eùé é ma guélet er brezél é vonet d'é hent; met nag a zereu e zo bet skuillet a oudé en dé ma oè deit er person, ur goubaññuel-noz, de skoein ar zor tiig plouz Bejeb en Du, ér vorh, tostik tra d'er vèred e hron en iliz parréz.

Fal zoéré e oè get er person en dé-sé, hag, araok m'en doè komzet, éh oè bet daù de Vejeb azéet ar ur gadoér. Hé halon e larè dehi éh oè koéhet er goal ar hé ziegeh.

Kollet e oè Stevan en Du a oudé noz en Nédeleg, tri miz kent. Hañni n'hellè laret petra oè degoéhet geton. Anat erbet ne oè kavet anehon é Jumigny, arlerh en nozeh spontus hont. Marsé éh oè lahet, chomet didan un ti diskaret benak; marsé dalhet d'en éneberion e oè deit é kér. Hañni ne ouïé.

Nag un tarh kalon aveit er gach voéz ! Braset ur glahar aveit hé merhig Anna !

Met petra obér ?

Doh en dud ne oè ket kalz a gonfort de glask : éleih a réral, ér vorh, ar er mézeu, e oè én hé stad, kollet ou zud dehe. Peb unan en doè é groéz de zougen, skañù pé pounnér. Gouélein, pedein; ne chomè mui get er mammeu, er priedeu, er vugalé, nameit en deu ziskarg-sé d'ou halonadeu bar.

Hag é ti Bejeb en Du, liés é vezè gouélet ha bamdé é vezè pedet. Bamdé é houlennè er vam hag er verh

get santéz Anna, degas d'er gér en hani kollet.

Più oui ? marsé é ma prizonour.

Groeit en doè er gaeh voéz er sonj-sé ha klasket e oè bet, arlerh Stevan, é kement koégnel e oè ér Germani.

Nétra.

Adal en dé-sé en doè lakeit mat Bejeb én hé hreden éh oè intanvéz. Ha déhañnet hé doè a oulen get santéz Anna degas dehi endro hé fried.

Breman é pedè aveit renoz vat é inéan; rak marù e oè heb arvar.

Annaig, hi, get hé fé digéj hag hé fiars kroèdur, ne vennè ket kredein éh oè marù hé zad.

« Me mam, » e larè hi liés, « ne gredan ket mé é ma marù me zad. Santéz Anna en des ean goarnet. Ne hel ket anehi en devout hon dilézet, kement èl m'hon es hé pedet hon diù. Un dé benak é tei endro, hui uélo. »

Un dé benak ! Siouah... Chetu deu vlé, tri blé, pear blé brezél treménet, hag en dé benak-sé nen dé ket deit...

Chetu arsaüet en dud a en em-lahein : doéré erbet atañ !

Chetu er soudarded é tonet d'er gér : dén !

Degoéhet é er ré brizonet ér vro : ha Stevan nen dé ket deit getè...

Er uéh-man ne talv ket mui gortoz, hag ar galon glan Annaig é valé, meur a zé, koumoul du en diounag.

Ha neoah er person e lar dehi derhel de bedein.

« Più oui ? e lar ean; treu ker souéhus e uélér

bandé ar er gazeteu : tud é tegoéh, ha ne oér ket mui éngorto anehè. Gelloud santéz Anna e zo bras ha madeleh en Eutru Doué brasoh hoah. »

Met siouah ! é ma er blé arlerh er brezél éh achiù ha doéré erbet n'en des ket atañ a Stevan en Du.

III

Arriù é dé en Nédeleg.

Lakeit en des er person én é sonj kañnal en overen a greisnoz : er uéh getan a oudé er blé 13. Deusto d'er begin, jourdoul e zo émesk tud er barréz. Disket e zo d'er vugalé-skol kañnal Noelenneu koh.

Ur hreud loñned neüé, ur Mabig Jésus, ur Uerhéz, ur sant Jojeb, éled deulinet, réral é neijal doh gomenneu, ur stiren argant splann ha treu aral hoah e zo bet kaset d'er person get tudchentil er Goh-Léz. Groeit en des en eutru er brezél pen-der-ben, hep bout bet goalozet nameit ur uéh. Aveit trugarékat Doué, en des vennet rein un draig benag d'iliz é barréz : ur Hañnedigeh.

Donet e hrei d'en overen a greisnoz get é diad. De vitin, en dé kent en Nédeleg, é mant degoéhet ér manér, goulé a oudé blé ketan er brezél.

Son e hra deu gloh er barréz a glohad. A gement toul hent e zo é tibouk ér vorh bandenneu tud é vonet d'en iliz e uélér é splannein duzé, dreist kroézieu du er vèred.

Chetu tudchentil er manér : en eutru, en intron, deu groëdur, ur meùel, ur vateh. Monet e hrant de gemér ou léh é bank er manér, duzé, é kazal en iliz, adal de aotér santéz Anna.

Ag en tour, ar ou goar, é teval én iliz, deuzek taol kantér-noz é son.

É ma er person doh en aotér.

Lan bar é en iliz.

Krog e hra er vugalé get ou han, ha kentih, chetu en dud vras é skoéin getè :

*Peh trouz zo ar en doar,
Peh kan e gleuan mé...*

De getan é ma eunek er boéhieu : kollet en des en dud en akustumans de gañnal ar un dro; met chetu ind é hardihat a nebedigeu, éh avelantat. O ! nen dé ket er han, e vè é ilizieu kér, e zo ama; ne gleuér ket er boéhieu é flourikat, é foèuein hag é strihat, harpet get taran pé flaouiteréh en orglézeu. Aman é kañnér a végad hag a greiz kalon. Kan er vugulion é kreu Betelem...

Él m'é ma, é plij d'en dud. A oudé ker guerso n'en des ket bet kañnet én iliz kañnennu kaer Breih-Izél !

Plijadur en des eùe eutru ér Goh-Léz. En despet dehon, é pik é zeulagad get en dareu, hag é neij é sonj, ardran, én é vuhé dreménet. Guélet e hra é iouankiz bourus é manér é dud, émesk bugalé é veiterion, dé é eured... er brezél... O ! er brezél ! Dalhbéh enta é vo er sonj ag er vuhé eahus-sé é tonet de gousi é blijadurieu kaeran.

Meùel er manér, ean, e chom badaùet. Ol en treu-man aveiton-ean e zo neùé. Nen dé ket a zrema. Er han-sé hag e gleu aveit er uéh getan; er homzeu-sé ha ne gompren ket; en dud-ma ha ne anaù ket...

Hag é sonj drézon é unan : « Mechal penaos é vezè en overen a greisnoz ém bro-mé ?

É vro ean ! Émen é ma hi ? Hag er oulen-sé, hag en des kant kuéh treboulet é spered, e chom arré étal dor é goun, sparlet merhat aveit mad.

Dirak en iliziad tud-ma hag en des ur vro, hag en des tud kar, hag e zo gouriennet ahoel ou amzér dreménet é taolennu biù ou évor, é kleu é houg é star-dein get en ankén...

Petra zo degoéhet enta geton ean, a pe ne hel ket monet ardran én é vuhé, nameit betag ur hlañudi, léh ma vehè gañnet bras ha soudard...

Hag é sonjal n'en des merhat nameiton ean ér stad diskonfortus-sé, é sant é galon é pilat stankoh. Béhet é, èl a pe vehè get ul labour poénius benak. Petra hoal dohton ?

Tuchant hoah en des hiriset, ne oér ket perak, é kleuet kreisnoz é son.

Burlutein e hra é zeulagad suroalh, rak haval é geton bout bet guélet ha kleuet en treu-ma hoah. Chetu breman é kav geton anaùout lod ag en dud deulinet dirakzon.

Dizatein e hra é spered ha nétra kén; penaos é vehè dehon anaùout en dud-ma ?

Ha neoah, er voéz e zo azé ?...

Trevariein e hra ! Kement a dud en des guélet. Ha

nezé'pet kueh en des ean krédet elsé, anaout tud, zoken ér hlañudi, hag e oè er uéh getan dehon ou guélet?

Burlutaj ha nétra kén !

Achiù é en overen. Kaer é bet en treu. Eurus é en ol.

A nebedigeu, goudé ur guél d'er Mabig Jézuz, astennet ar é zornad plouz touzet réz, éh a er bobl ér méz.

É ma tud er manér é vonet eùé; disken e hrant pazenneu er vèred ar ou goar. En un taol, oeit er meùel hag e zo kam mat (ur peurkaeh mahagned ag er brezél) ha mankein ur bazeu hag ean de rudellat den dias, ar en hent-pras.

Sur n'en des ket vad, dasonet èl m'en des é ben doh er vein. É ma azé, ar er rampèu, en dud bodet én dro dehon.

Just èl ma vér béh doh er seùel, é tremen ur voéz ag er vorh, é chom tostik tra d'en iliz. Kennig e hra kentih rein repu d'er haeh dén, épad ma vér éh obér ar é dro.

En dougein e hrér d'en ti enta. Alumet é er gouleu. Guen kann é er meùel ha ne hra alemant erbet. Golhein e hrér é dal kignet, é vougen hag é varù lan a hoèd. Dré hir amzér é ta elkent buhé dehon endro. Fichal e hra é vizied. Divatein e hra.

Lakeit en des er vestréz tiegeh deur ar en tan, ha prestik arlerh é ra ur grog tuem d'en hani goalaozet. Évet e hra a lonkadigeu, hag, a pen dé skarhet er uéren dehon, é tro é zeulagad trema er voéz vat. Guélet e hrér é karehè komz, laret trugaré dehi suroalh aveit hé madeleh.

Krénein e hra é gorv abéh, hag ar é dal é huélér

grañneu huiz é tapennein.

Gellout e hra elkent distardein é zivéz hag é lar, dousik :

« Trugaré deoh, Bejeb !

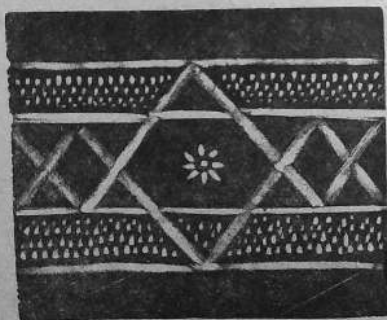
— Santéz Anna benijet ! e huch Bejeb, Stevan...

Diù nozeh en Nedeleg; deu stok.

Difoulgahet é get en eil, er vagoér dizeur en doè saùet en hani ketan dirak buhé treménet Stevan en Du.

Fal gi heneh ha ne harh

Fal gi henneh ha ne harh

UR MISI e oè bet aveit en Eutru Ivineg, kuré Ker-Atahin, a pe zegoéhas geton, ag en eskopti, en doéré éh oè hanùet de vout person é Lann-Vihui.

Arriù e oè poah é Ker-Atahin. Pemzek vlé-zo éh oè kuré éno; a oudé er brezél bras, chetu. A pe oè deit endro d'er vro, skuih ha koheit, en doè sellet Ker-Atahin èl un néhig didrous léh ma hellzè ankoéhat un tammig er vuhé drist en doè biùet épad pear blé hantér.

Ha ne vehè ket bet truhék é dreu éno kenevè d'ur voéz, d'ur goh plah iouank kentoh, hoér d'er person, hag e oè mateh, guel vehè laret mestréz, ér porh. Un dra rekin, men Doué ! hag e hrè hé ferson éleih muioh eget hé breur.

Ha goa d'en hani ne vennè ket plegein dehi !

En E. Ivineg e gavè geton en en doè pleget traoalh elsé, épad er brezél, de dud ha ne ouient ket bepred petra hoalè dohtë, hep plegein hoah brema d'er merhed, ean hag en doè justeroalh kampennet é vuhé aveit dizobér anehè.

Éh oè én arvar, anat é, en en des en Eutru Doué groeit ker lies a ben plah èl a ben paotr ha reit unan de bep goaz, diméet pé nen dé, aveit sekour geton obér é burgatoér ér bed-ma ! É Ker-Atahin en doè ean disket ma n'er gouïè ket araok.

Petra oè bet étré hoér er person hag ean ? Distér dra merhat. Met e larè hi : « Éh on-mé èl en Eutru Doué : me zakor bepred kant aveit unan ! »

Kavouit e hrè, er haeh E. Ivineg, éh è gresik mat én tu-ral de gant...

Kavet hé doè ataù très hé dorn ar er peurkaeh kuré, ha ne saùè ket en héol ur uéh, hep n'en dezè ur fallanté benak d'andur geti.

Un dé, ne gavè dén én ti a pe zè a laret é overen : er hafé e vezè ar en daol, ién sklaz ; un dé aral é vezè kuhet er sukr azohton. Guéh é kavè é uélé d'obér, a pe iè de gousket ; guéharal é fenestr digor kaer, épad ur gohad aùél bras, ha follenneu é bredeg ag er sul, éh eilpennein didan é armenér hag é uélé. Ha neoah, de greisté, sonj mat dehon, en doè cherret dor ha fenestr. Ha kant tro kam elsé, sord ne hel gorein nameit ur spered dal hag ur galon fal.

Ès é gout enta pegement a jourdoul en doè er haeh eutru de vonet de Lann-Vihui léh ma vehè bet é unan kaer én é diegeh, get ur voéreb dehon, didrous doh en

ol ha lan a garanté dohton ean.

Adal en dé ma oè degoéhet é bapér geton, ne arsaùè ket a drugarékat en Eutru Doué, bout ean tennet elkent a zré krabañeiu er goh chotel aral.

Én é barréz neùé, diù lèuig doh en Alré, éh oè deit fonnapl en dud de garout en E. Ivineg. Karadek get en ol, lakat e hrè é albèhen d'obér vad d'er geih ha de rein un ali mat benak. Ne oè ket rè strih a vanch aveit, en treu distér hag elsé é hellè sellet tostoh aveit en treu a bouéz.

Un tammig diézemant en doè bet, en taolieu ketan, get é dud iouank : klaskein e hrent monet d'en noz de gorol d'en tavarnieiu. Met deit e oè de ben ag ou lakat de gompren ne oè ket ean énep d'er horolleu, adal ma vezent groeit ar en dé, didan selleu en ol, hag a pe oè jaojapl ou obér.

Ne oè mui nameit un douséniad benak hag e zalhè de vonet, a guh, de « héjal ou filleu » é koh tavarnieiu distro.

Erhat enta en em-gavè é Lann-Vihui kenevé d'ur plah arré.

Ur goh kemenérez ag er vorh, Sidoni hé hanù, e oè kañneréz vras én iliz hag e hrè katekiz d'er vugalé. Ou diskein e hrè eùè de gañnal, Doué oér pegen truhek ! Erbat é, volanté vat hé doè ha vad e hrè eùé. Er goahan, oeit e oè tré ar er galleg.

Souéhét mat e oè bet er person neùé é kleuet Sidoni hag hé baré havreloded, é vlejial a bouéz pen, kañnen-

neu gallek épad en overen vitin pep sul. Ker souéhet e oè bet é houiet penaos en en doè lakeit Sidoni ol er vugalé ar er hatekiz gallek, ag hé fen héh unan, deusto ma houïè mat ne oè nameit deu pé tri tiad tud ér vorh, léh ma vezè komzet galleg « Groè » doh er vugalé.

Aséet en doè er person koh derhel pen de Sidoni; met koh e oè er haeh dén, ha guélet en doè béan n'en dehè ket tihet diaheurtein Sidoni kent merùel. Hag ean hé lezel d'obér hé heusteuren.

A getan, ne vezè nameit ur gañnen gallek; goudé éh oè kañnet diù, tèt. Hag a pe oè marù er boulom, hé doè kavet en tu de lakat én hevelep bé geton, en devéhan kañnen brenonek e oè bet kleuet é Lann-Vihui.

Er sulieu ketan, n'en doè ket kredet en E. Ivineg laret gir : vennein e hrè sonjal un tammig ha kavet en hent de zegas Sidoni d'er gér hep hé lakat de chi-fein. Er merhed e zo ken tenér !

Met de sul ketan miz Mé, a p'en doè kleuet Sidoni é krog get Litanieu er Uerhéz é galleg, ha ker herrus ma ne dihè ket d'en dud lakat ou « Prièz podo » étré hé galvadenneu-hi, e strimpè ker stank ag hé geneu èl er brammeu a ziardran un tankar koh, nezé erhat en doè sonjet er person éh oè mâl dehon haodein er gañneréz.

Èn ur zistroein d'er gér, arlerh en overen, éh as dehi, èn ur dremén étal hé zi. Ho ! get komzeu flour, kredet mat, komzeu dibabet...

Asé e hras hé lakat de gompren éh oè un tammig rè vras, kalz rè vras, el léh groeit d'er galleg é Lann-Vihui, hag en en dehè groeit plijadur dehon, éleih a

blijadur, kleuet kañnal er hañnenneu goh, hag en dud vras é tiskan dehè.

Laret e hra dehi eùé penaos n'en dehè ket gellet maui kemér bugalé ér hatekiz gallek, arlerh er gomunion ketan. Rak, e larè er person, « jaojapl é ma vo disket d'er vugalé ou relijion ér parlant e gomprennant guellan. »

« Hag eit diskoein deoh, Sidoni, e larè ean hoah, é « houian grad deoh eit er vad e hret, hou lezel e hrein, « get hou pugalé ,de gañnal ur gañnen gallek pep « sul ».

Deusto d'é zoustér, selleu du en doè bet er person get Sidoni er mitin-sé. « A p'en anaùehen guèl, e sonjè « hi, hennen e gleuehè hoah é begement genein « alkent ! »

N'hé doè ket kredet sannein grik. Goarnet hé doè hé « femp plank » geti aveit devéhatoh. Neoah, n'hi doè ket gellet parrat a laret : « Ne vo ket mé ataù en « hani e hrei ardro er han brehonek ! »

Hag éh oè sonjet, é tiskarg elsé er péh oè rè var én hé halonad, laket hoant er person d'afochéin.

« El ma kareet, Sidoni, emé er person, kloar ataù, « mé e vo e hrei ar é dro nezé ».

Dalhet en doè Sidoni hag hé banden de gañnal ur gañnen gallek, ne gomprennent ket, hag er hañnenneu aral e vezè laret get en ol, eurus é kleuet endro en toñnieu ou doè kañnet guéharal.

Un huéh miziad benak é kerhas en treu elsé. Met Sidoni ne ziazèè ket hé zorrad chif, ha klaskein e hrè penaos hi dehè gellet hoari en dal d'er person.

Disohet hi doè.

En E. Ivineg en doè ur hi blei, hag e iè geton sel guéh mah è de uélet unan klañù benak, d'en noz dreistol. *Blei* e vezè groeit anehon.

De noz, é vezè staget; met ar en dé, liés é tè d'obér un dro dré er vorh. Keméret en doè en akustumans de vonet de uélet Sidoni; rak, er prantadeu ketan, aveit donvat é vestr péchans, reit hi doè bet dehon skogneu bara séh.

Un dé, chetu deit « Paolig » de huéhein ur sonj diaol én hé spered : er hi e béo eit é vestr !

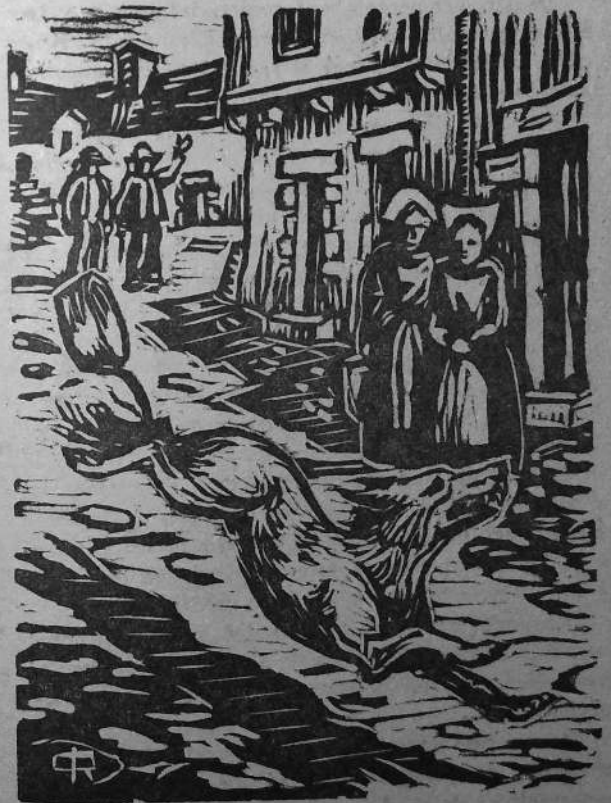
Éh oè justeroalh *Blei* étal en nor. Hi oeit hag er gerùel ha rein un nebed restajeu dehon. Hag, épad ma ou débèrè, hi de stagein doh é lost ur goh kaserolea toul e chervijè dehi de lakat hé hlor avaleu doar.

A pen dé achiù *Blei* predein, hag éh a aveit monet pelloh, é kav er gaserolen-sé de stléjal én ari é lost. Distrocin e hra souéhet. Kounarein e hra en ur uélet é ma treiset, hag ean araok, én ur harhal, er gaserolen-sé é huintein hag é trouzal ker truhék ar é lerh, ken nen dè en dud ag er vorh de sellet petra oè.

Ar drezeu hé dor, Sidoni e hoarhè blèch : disohet hé doè biskoah braùoh, e sonjè hi.

Blei n'en doè ket ankoéheit en dro kam-sé. Ne lakas ket mui é dreid é ti Sidoni hag, a pe zè dehon hé guélet hepkén, pé hé hleuet é komz é tarhè de harval aben.

Sidoni e regarhè dehon d'hé zro, en ul laret : « *Ve-tu, lon vil, aller bleijer chez vous !* ».

Deusto d'er person bout gouiet, dré aters, a veban é tè er gaserolen toul-hont, n'en doè ket neoah reit de ouiet de Sidoni éh anaùè hé zaol blèch. Derhel e hrezant de viùein èl tan ha klér, de hortoz goah.

Ha chetu deit dé kaer en Nedeleg. D'er sul é te-goéhè er blé-sé. Overen a greisnoz e oè bet, get Noellenneu kaer é brehoneg. Sonjet mat e oè eùé Sidoni de laret unañnig gallek, get hé bugalé.

Chetu ocit er person ér gadoér-bredege hag ean de spisat gouillieu hag overenneu er suhun. Goudé, kent laret ur gir diar er gouil, é kas un tammig trouz d'em dud iouank. En nihour devéhan, é tonet a nouéein unan klañù, en des kleuet, é tremen ér vorh, étal un davarn, tud iouank é korol doh un akordéon, ha merhed iouank é rifal, revé ou akustumans.

Displijet bras en doè kement-sé dehon, dreistol én un dé sord get hennéh, « Tamal e hrér dein, emé ean, « bout dalhmat é harhal arlerh er horolleu. Ur bèleg « mat e zeli bout èl ur hi, ha harhal a pe uél en diaol « é klask skrapein en inéañneu reit dehon de hoarn. « Fal gi hennéh ha ne harh, mem bredér... ! »

Ér porh, neoah, *Blei* n'en doè ket komprennet perak éh oè ocit é vestr araok, é kreiz en noz, hep er has geton, èl mah oè akourset. Ankoéheit en des, péchans ?

Hag ean de negennein ha de dennein kement doh er ranjen, ma tennas é ben ér méz ag er gakolien. Hag ean araok, ar drechad é vestr, é fri ar en doar, é lost én aùél.

Dor vihan en iliz e oè chomet tarh-digoret. Ean

abarh, étré diùhar er baotred, stardet doh er pisin deur beniget. Degoéh e hra get pazenneu er gadoér-bredeg, hag é kleuet houéh trechad é vestr, ean d'el lein.

Just ér momand-sé, é krogè Sidoni get hé hañnew :

Bel astre que j'adore...

É kleuet boéh é enebouréz, ne bad ket *Blei* get er gounar. Seüel e hra ar é saù ér gadoér, é zeu baù araok ar er viüen, èl ur predegour. Hag, é selleu arfleuet ar er gaeh Sidoni, en em-laka de harhal, me heih tud, ha d'obér d'en iliz dassonein, goah eget orglézeu erbet.

Sidoni e daù, e bleg hé fen, e ru, deulagad ha rah. Santein e hra é ma selleu en ol arnehi : ne bad ket mui get er véh.

Trohet e oè hé hañneréh, ha béh ne oè saüet skrign én iliz.

Ret oè bet d'er hlohér donet ar dro er « predegour » neüé hag e chomè de sellet fal doh Sidoni, é dead hir geton ér méz ag é veg, ha d'er has arré de hirat é ranjen.

Pèl éh es bet hoarhet é Lann-Vihui, a pe zè penkomz a bredeg ki er person énep de gañnenneu gallek Sidoni. Ha honnen n'en des ket vennet kén kañnal én iliz, goudé er uéh-sé.

A pe zè d'unan benak ag hé hansortézed goulén geti perak ne gañnè ket mui én iliz, é respontè : « Kañnal ! »
« get er boh ki-sé ! Tuchant en dehè boutet ur vrohad »
« méh genein, en amprehon ! Goah é henneh, éleih, eit »
« é vestr ! »

Hag en E. Ivineg e larè, en ur hoarhet a végad, a pe vezè komzet dehon ag en doéré : « Fal gi henneh »
« ha ne harh, mem bredér ! »

D'en dé lakeit

D'en dé lakeit

TRI HANSORT fidél, mar en des bet ar en doar, e
oè Iouann en Troadeg, Gueltaz er Go ha mé.

Genedik a gornad Goelleu, e bro Tregér, Iouann e
oè martelod ar en *Torpilleur 78*, én Oriant.

Ni oè ni, Gueltaz ha mé, ar er *Clorinde*.

Sonj e hues ag er *Clorinde* ? el lestr koed-hont, ag
en amzér guéh aral, staget é beg er porh-mor, én
« Amiral », ker braù get é viüenneu lambourh guen; é
zelüen-fri ter, hag e hrè èl stléjal el lestr ar hê lerh
d'en emgann; é uerni ihuél hag é houillieu e vezemb ni
lakeit de gargein ha de roltein, diù uéh er suhun, doh
taoleu hujitel er mestr-mérour, ar é saù ar en araog.

Pep sul, d'en hañù, a pe zegoéhè demb bôut « de
zoar », éh emb, hon tri ar hor ronsed-hoarn, de redek

pardonieu er vro : er Bleu, en Drinded, sant Armél, sant Guenhael, h. h.

Ker sot e oemb unan get en aral, en em bakein e hremb kement, ma ne hrèd nameit er « trebé » aha-nomb. Hag, é guirioné, ken diés e vehè bet hon disparti èl didroèdein un trebé.

È Kériadeu é chomemb-ni d'er hours-sé, Gueltaz ha mé; én hevelep sted tiér, ér Rouheu.

Ur iondr em boè — ur breur d'em mam — hag e zalhè tachen é Penhored Kaodann, léh ma vezemb liés éh obér « brezél uen ». Un digaré demb de vonet de valé meur a uéh, ar en tu-sé, a pe vezemb dizevar. Sel guéh, én ur dremen, éh emb de dañoat er chistr é tavarn en Ti-Guen él Lann-Vras. Mar degoéhè tud én ti, liés é vezè goulennet genemb laret ur soñnen benak. Iouann en Troadeg, dreistol, e vezè klah ar 3 lerh. Kañour mat e oè; degas e hrè ker braù soñnenneu flemmus ha lan a spered é gornad bro, ma oè bet anaüet founnus get iouankiz Penhored, paotred ha merhed.

Èn ou mesk, éh oè me haniterù Mari, ur verh d'er iondr -sé dein e gomzen deoh aben anehon. Ur fulen e oè me haniterù Mari, gei èl un avalen é bleu.

Ag en dé ketan m'hé doè guélet Iouann é ti hé zad, éh as hé sonj geton. Hag, eit laret guir, ne zisplijè ket eùé er plah d'em hansort. Piket e oent ou deu, èl ma larér, d'er gelionen hont !...

Kiléed mat e oemb; met rezi e oè genemb donet de vout kenderù.

Eit laret mat, diméet e vehent bet pelzo, kenevé d'er iondr ha d'er voèred hag e daolè bepred termen :

« A pe vo kartér-mestr, e larent ind dein, un dé, nezé-ni e uélo ».

Ha justeroalh, un dé benak kent en Nedeleg, é tas d'en Troadeg gouiet éh oè dalhet ar er rol eit bout kartér-mestr. D'en 26 a Gerzu e teliè bout bannet en hanùeu.

Ès é gout pegen eurus e oè en deu zén iouank é sonjal éh ent de zisoh embér get ou hoant. Laret en doè ia en tad hag er vam doh en deu du; koutant e oè er ré iouank : ne oè mui nameit dibab un dé aveit er uéledel.

Arlerh hon deùeh, d'en 26 a viz Kerzu, éh oè lakeit en dé de vonet de di me iondr. Pedet e oemb hon tri de goéniein. Hiraeh en dè bepred er ré iouank de dreu sord-sé : iouankiz ha hiraeh, bout hor boè anehè, doh sour.

En hiraeh-sé en doè groeit demb merhat en emgleuet aveit en em-gavet én Oriant, eit en overen a greisnoz, deu zé kent.

Goudé en overen éh ezemb d'obér « réveillon » de di ur voèreb goh de Vari hag e zalhè ur stal leah é ru er Puns. Un andouillen ha krampoeh dré leah goudé, e oè de zèbrein; chistr a Benhored de évet. Mari e zezè eùé, get hé zad hag hé mam.

Un tammig bourapted demb hoah én armerh.

En dé kent en Nedeleg, éh oemb-ni prest de zisken d'en doar, a pe za demb guélet hor mignon Iouann é tonet, get bag en « Défense Mobile », de gavet radel en « Amiral », e oè staget nezè doh pen er *Clorinde*. Ne oè nameiton abarh, get er ruañour.

Arrestet e oemb de sellet dohton, dreist er farkaj. Er hleuet e hran hoah é huchal d'é ruañnour : « Tra oalh a her ! Léz de vonet ! » Guélet e hran er ruañneu é tonet, ar ou goar, d'en em-cherreh doh kostéieu er vag, èl diuaskel un én mor.

Un taol baren a zeheu ha chetu er vag doh kosté er radel.

« Fal souben ! emé ean, doh hor guélet.

— Petra zo, emé mé ?

— Merhat n'hellein ket monet genoh hénoah. Er hartér-mestr, e oè de chervij, e zo marù é voéz, hag é ma ret dein kemér é léh.

— N'hellè ket anehi lakat un dé aral de verùel, emé Gueltaz, én ur riotal.

— Tapet on ataù, emé Iouann. »

Ha goudé ur poz : « Nameit hag achap e hrehen, ar dro 11 eur $\frac{1}{2}$. Get ur berton (1), ne vehen ket pel é tapout en « Estacade ». Guélet e vo. Met, ma n'arriü-an ket genoh de greisnoz nameit ur hard, n'em gortet ket.

— Guel vehè deoh diover, emé mé dehon. Ha hui didan bout hanùet kartér-mestr. A pe vehè goujet ?

— Goahazé ! ne vè ket en Nédeleg hamdé. »

Hag ean ha distrocin d'er bourh, fal chifet.

Demb ni naket, ne blijè ket en doéré. Met petra obér ? Elsé é ma buhé er martelod ; ne vè ket tu d'er galon bout goalhet, goal liés, ér vechér-sé.

Gueltaz er Go ha mé, ni ias enta hon hent, trema

(1) Bag lién, liés é deu dam, hag e vezè ar el lestri biñan, aveit doarein.

Keriadeu. Noz e oè pé gozik. Tioéleit en doè en amzér ha hunadein e hrè en aùel golern-izél ér begeu ru e goéh é ru en Ospital e heuliemb.

Eh oè el labourizion-porh é vonet eùé ag ou deùeh, her arnehè, ou fanérieu, pé ou zoupineu é vranskellat doh ou dorn, tacheu ou boteu é krabisat penneu diblén er paüaj hag é seùel diarnehè fulad tan, dré bep diù uéh.

Un hantér eur arlerh éh oemb ér gér.

En noz-sé, hor boè lakeit én hor sonj obér filaj en Nédeleg én ul lod. Prénet e oè un dorh bara « bonimal », mël, amonen fresk. Groeit e oè ur gohad tan é cheminal Gueltaz, hag éno, tolpet én dro d'en étèu, hor boè dèbret bara, laret fidorienneu, riotet, èl ma oè en akustumans.

Kannet en doè mam demb un Noelen goh. Sonj em es hoah ag ur poz :

Er vugulion, a p'arriùezant

É Betlem, eit ou homplimant

E lar : Bonjour, Salvér er bed,

Deit omb de rantein deoh respet...

Eh oemb elsé braù eroalh doh en oèled, é hortoz unek eur de son, a pe zas demb kleuet un dra benak é skoein doh guér er fenestr, ha kentih ur skuerm hirisus hag en doè kroget énnomb èl chourikereh ur lim ar un heskén.

« Er chevéch ! emé me zad. »

Chanjein e hras liù er merhed.

« D'en hlask-mé é ma deit », emé mam Gueltaz, hag

e vezè liés é termal.

— Marsé é vo mé-é e jei geton én hou raok, emé Gueltaz, én ur hoarhet.

— Doué reviro ! peurkaeh, e laras é vam; d'er goh treu èldonn-mé de vonet ketan, elkent... »

Met founnus éh oemb deit de gomz a dreu aral, hag embér ne oè mui sonj erbet a én er marù.

A pe oè soñnet unek eur, éh as hon tud de gousket ha ni ziskennas-ni, ar hor goar, Gueltaz ha mé, trema en Oriant, e uélemb er sklérijen anehi flastret didan tioélded divent ha mahus un nozeh arnan.

Rak tioél e oè en amzér; du èl rèvr ur bilig. Na loér, na stiren.

A geteh ma tostemb de Ger-en-trèh meoah, é kavemb bégeu-goulevu dré bep diù uéh; met béh ou doè é rein un tammig splandér demb, get en aùél é punein én dro dehè.

Kavet e hramb paréadeu tud iouank, dré er vréh, é vonet, èldomb, d'en overen a greisnoz. Kan e oè get lod anehè. Seùel e hrè boéhieu moén er merhed adreist kan tiù er baotred, hag é tè pozieu soñnenneu pobl anaùet mat betagomb :

Pleure pas, ma petite Jeannette,

Pleure pas, le printemps reviendra...

Méur a uéh er reklom e skubè er han, én un taol, adreist en toenneu, trema er Skorù duhont, ha ne gleuemb mui nameit boéh en aùél é hirvoudal é korn en tiér, hag er mein-glaz é tonet de dorrein ar en doar, doh hon treid. Guéhadeu é tè arré er han, én un taol,

tremazomb hag é kleuemb komzeu aral, ker splann èl a pe vehemb bet skoarn-oh-beg get er hañnerion :

*Derrière chez mon père,
Draou ! Draou !*

... Hou ! Hou, ou ! e respontè en aùél get kounar. Revé ma oè bet diféret, de hantér-noz nameit ur hard éh oemb ar dachen Bisson.

Embér hor boè guélet Iouann é tonet tremazomb, é zeu zorn én é fichedeu kaban, tan é sigarèten é splannein, a daoleu, er guenhoarh a blijadur e rédè ar é zivéz.

Achabet en doè er pousin !

Monet e hramb de gemér beb a gafé én davarn tostan, aveit sekour genemb chom dihun.

A pe oè kreisnoz é son, éh oemb én iliz. Boudal e hrè en orglézeu, met ne oent ket aveit golein boéh en aùél goulern-izél e fardè én iliz, èl ur fol, sél guéh ma vezè digoret en nor, ken ne iè goulevu er pileteu geton, ha mah achapè én é raok, de zan er Marchaosi, er stiren papér argantet skouret dirak er Hañnedigeh.

Gout e hret peger kaer e vezè en overen a greisnoz én Oriant. Ne dalv ket dein komz deoh anehi.

Goudé en overen enta, hor boè en em-gavet, get Mari hag hé zud, é ru er Puns. Groeit e oè inour d'er pred, me respont deoh. Joius e oè en dud; kan e oè bet genemb : ur « réveillon » ag er mod koh, chetu.

Euruset e oè Iouann ha Mari doh en em-gavet hoah ur uéh ! Hoarhet ou doè ou goalh get nétraigeu, èl ma vour éh obér en dud iouank. Skrapet en doè Iouann

a zegeti hé mouched-goug é sei, biüenneu glas, hag er hlommet én dro d'é houg ean, aveit obér « malis » dehi, èl ma larè...

Komzet e oè bet hoah ag er uéledel.

« Ardrou ped eur éh arriüet, e houlenne Mari ? »

— De 6 eur, d'en devéhatan, é vein genoh, emé Iouann, en ur seüel doh taol. »

« Arsa, emé ean demb, n'hellan ket mé chomel pelloh ama, get eun ne zegoéhehè un dra benak ar er « 78 ». Éh an araok.

« Donet e hret d'obér un ambroug dein ? »

— Damb, emé-mé. Hoar eroalh hor bo hizüü de gousket épad en dé. »

Ha ni geton, goudé bout laret kenavo d'en ol ha trugaré d'er voéreb largantéus hag en doé péet er pred. Me heih tud ! na fal amzér e oè deit... Pikol tapenneu glaü e zè, get nerh, de bladein ar hor bougenneu, ken ne grazent. Unan ag en nozeheu spontus-sé e uélamb ker stank ar hon aodeu épad er gouiaüü.

Kriüeit en doé hoah en aüel. Poén hor boé bet é vonet betag en « Estacade ». Arlerh bout digornet, étal er Piskedi, éh oomb bet punet d'en aüel, ha daü oè bet demb monet dré er vréh, hon tri.

Ne oè ket a gomz, get en aüel, hag er fru e saillé dreist er chaoché, hag e gargè hor begeu, sél guéh ma klaskemb ou digor. Seüel e hrè hor gougenneu glas distrampet hag é tent de Hankadein hor bougenneu, ken ne hrent droug.

Guélet e hremb gouleu tan en « Estacade » é lakat de splannein diragomb, stedeu tapenneu glaü e ié de

blantein é tioèlled en noz, èl brochenneu luhus én ur bellen gloan du.

Duhont, ar er vorlen, tañnieu er bageu e gorollè divalaü.

Dré forh derhel neoah éh oomb ocit de ben. Éh oè « berton » Iouann éno, staget doh kosté er radel, é saill ean eüé, get en houlenneu, èl ul logoden dalhet dré el lost.

Un dornad de heb unan, peb a « genavo arhoah », mouget én hor gougeu, ha chetu Iouann én é glosen méz. Hag araok !

Béh en doé é terhel pen d'en aüel ha d'en houlenneu. Keméret e oè dehè a dréz ha kavet e hrè d'obér aveit derhel er vag én hé hent.

En heuli e hramb un herrad, doh splanddér krénus er gouleu; liés er guélamb é krapein ar gein en houlenneu hag é tiskén kentih én ou anteu.

« Nen dé ket forh fiapl, emé Gueltaz, bout, get ur berton, ar un mor diharak... »

Ne oè ket peurachiü é gomzeu, m'en doé havalet genemb guélet er vag lién é tifoskein, ar lein un houlen, èl a pe vehè bet torret er herdad e oè é terhel en deü hantér anehi. Burlutet en doé hon deulagad, merhat, get en aüel hag er glaü; rak prestik goudé é kavé genemb guélet er vag arré.

Ha neoah, santet em boé me halon doh me fikein ha men goug doh en em-stardein; rak, deusto ne oen ket kredus bras é treu sord-sé, sonj er chevéch e dreuzas me spered, én un taol, èl ur vrogonen.

« A pe vehè ocit ér mor, neoah, e sonjen ? Groeit

en doè ur pred mat, ién e oè en amzér. En dén ne oui ket ? Traoalh aveit bout skoeit ha monet d'en dan... »

Iouann, guir é, e oè un néañùour ag en dibab. Tost e oè d'en « Défense Mobile » hag en àùél a du geton. Souéhus e vehè n'en dehè ket gelllet monet betag éno, mar oè guir koéhet ér mor.

Ne hellemb-ni, ne vern penaos, rein sekour erbet dehon : rè bel e oemb, rè rust er mor, ha bag erbet én amén.

Neoah é chomemb én hol léh, de sellet, èl a pe vehè bet tu demb d'er guélet hoah, pé de sekour geton get hor haranté ankénet.

Aben ur herrad neoah, é santein en deur éh arriù get hor hrohen, é tistroamb d'er gér.

Ne oè ket bet kalz a gomzeu genemb hon deu, é vonet get hon hent. Gouiet e hrè en eil ahanomb éh oè goasket kalon é gilé get en hevelep ankén e gargè é hani; ha doujein e hrè peb unan a laret er péh e sonjè get en eun a gleuet en aral é tuein geton. Disonik e oemb, èl deu zén dihoèdet.

En dé arlerh vitin, 26 a viz Kerzu, en ur seùel, épad ma lasè hé horv-broh, Mari e larè d'hé mam :

« Nag un hunvré amoet em es mé groeit !

— Ia ! Petra hues 'ta hunvréet, me merh ?

— Eh oè degoéhet Iouann ama, én un taol. Ne hrè alemant erbet; ne gomzè ket; ne sellè ket dohein. Haval e vehè bet éh oè deit de vout mut ha dal. Na poén em es mé bet dré me housked... »

D'anderù, ardro 4 eur, éh oè Mari hag hé zad é rastellat behin, deit get er goal amzér, de gosté chaochér Beg-er-Maen. Bout e oè a drohad anehè, hag en ou zoueh, pep sord diholaj, èl ma za bepred goudé taola-deu goal amzér : tammeu koed, koh dillad, bondeu

spoué a gandeu... Luhein e hrè en deur get er behin
guer-ar-zu, moaret get en deur mor.

« Er uéh-man é ta ur rastellad vat genein, emé me
iondr, é tennein tremazon ur roltad behin. »

Get poén en doè ean stléjet d'er viüen. Met estroh
eget behin e oè deit geton : ur sah ?

En hal e hra tostoh, hag é labour de zilibourein er
behin roltet én dro dehon.

Un dén !... Ur martelod : chetu é hougen hlas...

Épad ma labour hé zad, Mari, harpet ar droed hé
rastel, e goéh hé selleu ar en drem dizolhet d'en deur
mor, kranked é krignat poulleu en deu lagad.

Én un taol, é ten ardran, guen kann, divarhet hé
deulagad. Achap e hra troed hé rastel a zré hé deuorn :

« Santéz Anna beniget ! emé hi, én ul lezel ur griaden,
me mouched goug... me hunvré... Iouann... »

Hag hi de iarein ar er jibl.

Deit e oè Iouann d'en dé lakeit. Degoéhet e oè
hepkén un tammig kours, èl men dé jaojapl de zé er
uéledel.

Tro-kam Perrot

Tro - kam Perrot

PERROT e oè pried de Jako ha Jako ne garè ket kalz Perrot.

Ha neoah Perrot e garè Jako, deusto de hennen chomel, rè liés, de dorchein bricheu en tavarneu, get é lavreg lien krenn.

Jako ne oè ket fal zén a hendaral. Er goahan e hrè d'é voéz, a pe zegoéhè ér gér un tammig brih-vèu, e oè torrein en troed skubellen ar ziskoé Perrot.

Met Perrot ne oè ket un amoèdel; hi é e glaskè en treid skubellenneu ha ré sapin séh e zè geti sel taol. Er sapin e zo bresk; ag er hetan taol é torrè en troed ar hé hein.

Ur blijadur e oulen un aral, e larér, hag a pe zegoéhè de Jako kargein doh sour, Perrot e oè gél de

zihuañnein é sé get en astel-ioud, hag e oè groeit get un tam kelen iah. Hag un tam koed kelen, goût e hret, ne bleg ket forh és !

Krohen Jako e vezè ret dehi plegein, chetu ! Hag en dé arlerh m'en dezè karget rè elsé, é larè eroalh é gostéieu hag é ziskoé dehon éh oè guel koed en astel eget koed er skubellen.

Ne vern ket, e sonjè ean, un dé benak é tei me zro arré...

Biuet ou doè elsé pel, én hevelep ti, èl ki ha kah meur a uéh, èl kah ha ki meur a uéh aral.

N'ou doè ket kalz d'en em-glem ag er vuhé a hendaral; trouz erbet ne vezè étrézè a pe oè disonj er boulom Jako, ha peb unan anehè e labourè nezé, par ma hellè, aveit lakat ur blank benak én armerh.

Deit e oent de ben elsé a gaout eroalh a argant aveit prenein ur vuoh. Ur vat e oè de laeh ha léieu mat e vezè arnehi.

Un dé, deit ur sonj de Jako.

« A pe zizoñnehemb un añaóer, Perrot ?

— Dizoñnamb, Jako.

— Ia, met kondision é vo dein-mé é vo ?

— Deoh é vo, Jako.

— Hui hou po hui er vuoh, Perrot ?

— M'em bo-mé er vuoh, Jako. »

Marhad groeit. Met er marhad n'en doè ket kaset Jako de vout furoh nag er hoed kelen de vout blotoh. Ataù é saùè béh ér loj, meur a uéh. Hag èl ma toublé Jako de golvadein, é toublé eùé en astel de labourat é ziskoé...

Un dé, ma kavè geton éh oè oeit Perrot un tammig gres get hé zaoleu, ean oeit ha chifein grons. Guel e oè en em-zisparti, e sonjè ean, araok ne saùezè lahéréh. Ha Jako én hent, én ul lezel er vuoh get Perrot hag en ur gas geton en añaóer hag ur hoh ki ou doè.

Argant ne chomas ket kalz get Perrot ha daù oè bet dehi guerhein hé buoh ember aveit kaout bara.

Un dé neoah éh oè bet fin de vèureh Jako. Chomel e hras klañù.

É kleuet en doéré, Perrot ne hellas ket parrat a vonet de uélet Jako.

« Fal éh a en treu genoh, peurkaeh boulom ?

— Fal éh a, peurkaeh boufam !

É ma me rèr ér hastaol er uéh-ma. Guir é en em es évet me lod chistr : mal e vo dein lezel me léh get un aral.

— Guir e laret, Jako.

— Met pen dé guir é ma ret dein merùel, Perrot, deusto d'en taoleu astel en e hues displéget ar me hein, me ven, ur sorç, rein un dra benak deoh araok merùel.

— Vad eroalh e hrei dein, me haeh Jako.

— Un añaóer em boè...

— Ia, un añaóer, Jako...

— ... Hag e zo deit de vout ur gaer a vuoh...

— ... Ur gaer a vuoh, Jako...

— ... Hag ur hi.

— Ia, Jako.

— Hama, Perrot, ei vuoh-sé e ran...

— ... Mil bennoh Doué deoh, Jako...

— ... E ran d'em zud kar, hag er hi e ran deoh hui.

- Ne vo ket dru me zreu, Jako.
- Hou taoleu astel ne vezent ket ag er ré zruan eùé, Perrot.
- Nag hou taoleu troed skubellen naket, Jako...
- Hui uerho en deu lon-sé ér foér, Perrot. Argant er vuoh e reet d'em zud; argant er hî e vo deoh hui.
- Afé dam, Jako, guèl é un aïnoér eget ur hi; met ur hi zo guel eùé eget nétra... »

A pe oè marù Jako, chetu oeit Perrot d'er foér get hé deu lon, hé fen pleget geti é sonjal. Sonjal e hrè penaos en hé dehè gelllet obér er péh en doè diféret hé fried dehi en é zigaré devéhan, ha hoari un dro kam dehon ha d'é dud kar hep disentein dohton.

Sontiloh e oè Perrot, eget n'en dehè kredet hé fried ha kavet e hra en tu d'obér er péh e oulennè hag, ar un dro, er péh e hoantè hi.

En ur zegoéh ar dachen er marhad é Ploué, hé oeit ha stagein er vuoh hag er hi doh en hevelep stag.

D'er ré e zè de oulen geti pegement e faotè dehi aveit hè buoh, é respontè :

« Hep chipotal, men dén mat, ugent real. Met n'hé guerhein ket héh unan. En hi zo ret dehon monet de heul.

- Hama, pegement er hi nezé ?
- Naù hant pemzek lur ha pear ugent.
- Fol oh ?
- Marsé eroalh ! met ur péh a vil lur e zo daù dein kaout aveit en deu lon. »

Hag en dud e bellè én ur sonjal : « er voéz-man nen dé ket mat, anat é... »

Ne anaùent ket sonj kuhet Perrot.

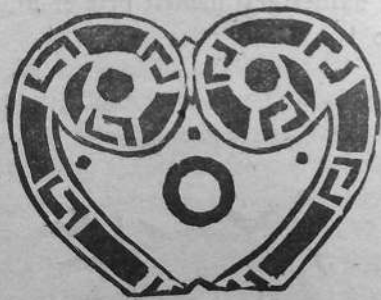
Aben er fin e tegoéhas ur marhadour hag e geméras en deu lon. Kavouit e hrè geton é talvent ou argant.

Ha Perrot d'er gér get hé billeten a vil lur.

En dé arlerh éh as de uélet tud kar Jako ha de rannein étrézè, èl ma oè diféret, guerh er vuoh, de laret é ugent real.

N'hé doè dalhet geti nameit priz er hi, èl m'en doè diféret Jako !

Devéhan Nédeleg

er beleg-soudard

Devéhan Nédeleg er beleg-soudard

DEK eur. « Sac au dos ! » e huch er hapitén. Ha kentih é kleuér er hoed, léh mah omb arrestet, é tassonein get trouz en hoarnaj e zo én dro demb.

Hénoah, é ma noz en Nedeleg. Hag éh amb arré de gemér hol léh, aveit eih dé, duhont é doareuiér torgenek Avrevillers. Erh e goéh a oudé er mitin, ar zoar beuet get tèt suhuniad glaù. D'en ihuern fang éh amb enta. En Deur hag er Fang, en deu enebour brasan hon es épad er brezél-man; rak dalhbéh é sourant ar-nomb. Asé e hramb 'n em-zihuen dohtè neoah, ha tuchant, araok kuitat hor haùeu, hon es groñnet her boteu hag hon diùhar get lién sehiér koh ha dillad disoudard, punet én dro dehè. Truhek omb de uélet, get hon diùhar tiù blaoah, n'hellamb en em-chervij

anehè nameit doh ou ramblein, hag é vransellat hor horv bras, aveit kas un troed araok en aral; rak hon deulin n'en des ket mui a bleg dehè elsé.

Oeit omb. Hañni ne gonz mui. Hor faseu eùé e zo groñnet, aveit ou dihuen doh en aùél sklasus. Hag ataù, petra e lareemb-ni ha n'hon es ket laret hoah kant kuéh ? En em-glem ? De betra... Monet e hramb èl ma koéh en erh; èl ma rudel er vein ar un devalen...

Trouz erbet nameit chourikereh en erh é flastreïn didan hon treid pillotek, ha pèl duhont, a glei, trema Péronne, bourboutèreh mouget er hanoneu.

Diskennet omb barh er voellen hag hor haso beta hor fozel. Lan é a zeur. Betag er hoveu-gar éh amb ér vouillen. Un euriad é trapikellamb én deur sklaset-sé, araok bout peb unan én é léh.

É ma hor hansorted, er ré e geméramb ou léh, doh hor gortoz aveit rein démb er hemeenue hor boè reit dehè eih dé zo. Monet e hnan-mé betag en toul e chervij de vurèu. Éno é kavan me hansort ag en eil bataillon, er « fourrier » Morgan, beleg ha soudard, azéet ar é sah, é hortoz.

Aben a p'em guél é lar dein : « Goulennet em es get er hapitén chomel arlerh er réral aveit laret un overen deoh. Arhoah vitin é larein un aral duhont eit mem « bataillon ». Ha, pen-dé-guir é ma en Nedeleg arhoah, me laro en overen de greisnoz aman, ér marchaosi « Poste de secours ». Davé en doéré d'er réral. »

Kentih men dé disammé me réderion éh ant de vannein en doéré.

Er soudarded, er ré anehè ne veint ket éh eùehat,

e hello monet betag er marchaosi hantér diskaret-sé hag en des reit repu de gement a dud dispennet d'en tennu.

Deusto d'em zud bout Breihiz, lod kaer anehè, nen dint ket taolet bras d'en dévosion. Bout e zo hoah elkent grañnigeu ha ne ankoéhant ket é mant bet badéet. Réral e za eùé d'en overen aveit obér plijadur d'er « fourrier » Morgan, anaùet get en ol, aveit bout er guellan dén e zèbr bara. Ur « sant », e lar peb unan, én ur gomz anehon.

Ardro kreisnoz éh omb un tri ugent soudard benak ér marchaosi toulek. Saùet e zo un aotér doh kosté er vagoér, get un nor lakeit ar er ranjod staget doh er vagoér, ha krignet rah d'er ronsed. Ur ridèu koh e hra en duel aotér hag arnehi er maen sakret, goleit get ul lién guen. Diù vaionet goh, plantet a bep tu d'en aotér, e zoug deu ben gouleu baùous. Er beleg en des skouret adal dehon, er groézig e vè geton ar é galon. Ne fehè bout kavet iliz truhekoh, na truhekoh aotér. Hag é komans en overen. Deulinein ne hellamb ket : éh omb ér fang. Kañnal n'en des ket tu : é ma en énebour 300 m. ahanomb.

Deusto d'hor stad truhek, er beleg ne ven ket chom hep laret ur gir benak goudé en Aviél. A pe zistro demb, é ma glas get en anoued. Stank éh arrest, hag é dreu e za geton, trohet a bennadeu èl krenlavareu ber : « En un tachad sord get hennen, e lar ean, en en des vennet gañnein hor Salvér, en noz a hénoah. Tu e oè dehon neoah de hañnein émesk er plu hag er sei. Ur gentél en des vennet rein demb elsé, én ur soublein

de volanté é Dad. Gañnet é én druhégeh, èl mah omb-ni ama, aveit noplát er beuranté hag en izelded a galon, ken disprizet get en dud...

En un of éh oè bet astennet; ha tuchant é ma hoah ar un of é tiskenko. Rak ne oulen ket genomb seùel betagzon; éan é e zisken betagzomb, deusto pegen izél éh omb koéhet...

Douget en des é groéz én hor raok, hep difronkal. Groamb elton. Koéhet en des neoah didan sam hor pehedeu; met saùet en des endro, aveit diskoein demb e teléamb ni eùé seùel mar da demb ha koéh...

Deusto d'hon ankén enta, dalhamb ! Dalhamb beta lein hor Halvar. Mar dé ret demb merùel ar er groéz reit demb de zoug, laramb èl hor Salvér dirak er marù : Men Doué, revo groeit hou volanté...

Ha n'ankoéhamb ket, guéh erbet, é ma bepred er ré uellan e vè dibabet get Doué aveit digol er pehed, a oudé m'en des kaset é Vab muian karet de bécin, get é oed, délé pehedeu er bed abéh... »

Dek minut benak en doè komzet elsé, disonnik; ha kavet en doè hent kaloneu en ol. Ataù éh es stadeu hag e zigor ol dorieu er galon.

Kentih m'en des overennet, er beleg soudard e cher é zilladigeu overen tenaù hag é dreuigeu aotér hag e za d'en em-asten étaldonn, ar er plouz, de hortoz er mitin.

Ataù é hra erh a pe saù. Ront é er bed én dro dehon, garhet men dé en dremùel get en erh é koéh. Haval é get Morgan é ma é diabarh ur voul guér, sord en des prénet é Santéz Anna Guéné, hag e hra erh

énni a p'hé fichér. Skornein e hra eùé a pe zisken en abad Morgan ér voellen, get é sam ponér ar é gein. Er gout e hra doh trouz er gléren é vrezillein araok é ziùhar. Startoh é hoah er herhed, breman pen dé bet trapikkellet er fang d'ur seih kant dén benak. Tiùoh é er gaotegel. Ne hel ket obér ur paz, hep nen dé ret dehon harpein é zorn d' h kosté er voellen. H11 ezé é kleu é vizied é plantein én doar sklasus ha luem get

er hlér. A pe oask ar un troed aveit gellout dijabein en aral éh a doñnoh pé don ér vouillen.

Skorn ha diskorn; glaù ha bouillen ! pear bann er groéz eahus en des sklejjet, noz ha dé, épad tri gouianù brezél...

Goudé un hantér eur ag en hersereh-sé, nê harz ket mui : tarhet en des un huizen arnehon, un huizen hag e za de vout iein kentih, hag el laka de hirisein.

Hag en un taol éh eùeha, doh er fang kaletoh e gav didan é dreid, en en des fariet a hent. Oeit é get ur voellen e gas trema Andechy...

Truhé ! Donet e hra en dareu én é zeulagad : daù vo dehon enta monet ar é bazeu, ha hirat hoah hent é galvar... Hag é kleu é galon é pilat pounnér, pounnér ha difon, èl a pe iehè d'arrest. Siouah ! nen dé ket mui forh gres, er galon-sé hag en doè er médesinour laret dehon armerh, araok er brezél. Héh armerh én ur vuhé sord-man ?...

Didan volanté Doué ! Hag ean ar é bazeu de glah er voellen en des dilézet.

Dré bep diù uéh é ma ret dehon obér un arrest, rak santein e hra é galon é hoañnat. Kavet e hra ur viùennad doar, dreist en deur, doh kosté er voellen. Arrest e hra étalti hag é tisam ag é sah hag é ziù « muzet » kovek. Azéet e hra é kreiz, ar en doar glup, é fuzilien étré é zeulin. Harpet en des é gein doh en doar, é ziù vréh astennet ar er sammeu e zo a bep tu dehon.

Vad e hra dehon obér un ten hanal; rak poén en doè é tihostal. Béhet é é galon ha santein e hra é ziùhar éh ieinein get en deur hag e gav, a nebedigeu,

un hent de vonet betag é grohen. Embér é ma haval geton kleuet èl un diren koutel é heskennat é goveu gar, a réz get en deur hag e skorn én dro dehè. Ha neoah vad e hra é ziskuih dehon, kement, ma 'n des perderi é fichal.

Ret e vo monet neoah. Un overen èn des hoah de laret de 7 eur... « Damb ! » emé ean dohton é unan. Hag éh a aveit seùel. Met nen dé ket mui é helloud ker bras èl é volanté. Skoein e hra arré é galon a daoleu garù, e gleu é respont é kostéieu é ben, épad ma son ur ioh klehiér bihan é dan é ziskoarn...

Hag en toupennu erh guen e zalh de zisken, ar ou goar, ha de holein pep tra ar en doar; hag er skorn de galetat er fang...

É Avrevillers, de vitin, kaer e zo bet gortoz er « fourrier » Morgan de overennein, hañni nen dé deit. Kaer aters, hañni n'en des éan guélet.

Kas e hrér deu soudard de glask ar é lerh d'er fozelleu : oeit é kuit a vitin...

Hag é tonet d'er gér, èl ma tosta en deu soudard de Avrevillers, unan anehè e arrest é selleu ar ur ioh erh chomet a skrebill doh kosté er voellen. N'en doè ket ean eùehait tuchant. Breman é huél beg ur fuzilien é tonet er méz anehon.

Diskrap e hrant en erh hag é kavant deulin un dén. Diskrap e hrant ataù, hag é koéh er sam erh d'en dias. Didan, é ma er beleg-soudard, guen kann èl en erh e zo én dro dehon, digor kaer é zeulagad geton, ur moushoarh ar é zivéz.

Éh oè éno èl un dén krusifiet ar ur groéz fang skornet.

Daù oè bet trohein é zillad get ur goutel aveit gellout en distag azoh en doar skornet.

Hag en dé-sé, de guh héol, éh oè ur groéz koed muioh ar « Dosten er Ré Morliùet. »

Un dachen heb inéan;

un ti heb oaled

Ur dachen heb inéan;

un ti heb oaled

Kerpoul, d'en dé ketan a viz Est 1935

Anna, me haranté,

Bout e zo tri blé, dé pardon Sant-Urleu, a pe oemb é teval get er hoed taill e zisken trema er Blaùoeh, hui hou poè laret dein gortoz dé gomz deoh a ziméein beta ken ne vehè bet groeit dein men dé arnugent.

Groeit int a oudé en neùé-amzér, èl ma ouiet, Anna gaeh, ha disul devéhan me mam e larè dein éh oè arriù skuih é terhel hag é karzè men guélet é timéein, aveit lezel en dachen genein.

Chetu mé oeit ém 26 vlé, Annaig gaeh, ha deit en oed dein de vonet d'ur pen benak.

Ha chetu perak é tan hiziù, a fians ker, peguir hou poè laret dein en obér, de gomz deoh a briedeleh.

Eurus, ohpen eurus e vehen, Annaig mé, é tigor deoh dor hon ti ha, frankoh hoah, dor me halon.léh ma hoarnan deoh a oudé guerso el léh guellan.

Gout e hran é ma start biùein ar er méz, met ahoel sur e veemb ataù de zèbrein bepred d'hon hoant. Hag er péh e blij muian dein e zo bout diliam ha mestr ém ziegeh arlerh Doué. Kement-sé e talv aveidonn-mé kant plijadur e gavér ér hérieu hag em es tañoeit anehè a pe oen éh obér me chervij étal Pariz, hep bout filimet dehè.

Ohpen kement-sé, karet em es bepred me mechér, deusto dehi bout garù; rak ma kavan énni justeroalh en albèhen spered en des dalhbéh plijet dein. Me gav mé plijadur é tonet de ben ag en treu e seblant diésan, hag é sonjal, pèl kent, penaos disoh getè. Haval é genein éh on groeit aveit bout mestr ha naren eit bout servitour.

Mar karet enta laret dein er gomz e hortan ahanoh, éh ein, a pe lareet, d'hou koulén get hou tud.

Me anaùout e hret guel eget hañni. Pelzo em es aveidoh ur garanté tenér ha ne oulen nameit kreskat. Laret Anna, laret er gir ha me lakei ohpen eurus hag e hrei ahanoh eùé er pried karetan e fehè bout ar zoar er bed-man.

Ataù é choman, èl ma laret, er hansort karantéusan en e hues kavet ar hou hent.

De hortoz bout hou pried de virùiken.

Jojob er Guiader

Pen-er-Roz, d'er 15 a Uengolo 1935

Men guellan karet,

Hou lezet em es pel de hortoz me respont. Ha neoah é ma ret dein diskarg me halon, deusto d'er boén e ouian éh an d'obér deoh get me lihér. O ! n'é ket eit rein hou sah deoh em es keméret me fluen, me haeh Jobig. Rè hou karan aveit lakat hou kalon tenér de oèdein, ha rè vras é me hoant eùé de harpein mem bréh ar hous hani aveit treuzein er vuhé-man ken ten ha ken skosellek. Met ret é dein el laret deoh, rak elsé é vo : *ne vein ket peizantéz.*

O ! n'é ket dré gâs doh er vechér é laran en dra-sé : Desaùet on énni èldoh ha peizanted omb a rum de rum; ha betag er bléieu devéhan-man ne uélen-mé naket kaeroh stad aveidomb. Met ret é en anzaù elkent, (hag en anzaù e hret hui eùé !) n'en des ket mui a harz ar en méz. Rè a boén e uélan é ti me zud, rè a dud diskalonekeit én dro dein. Chonjet enta, chetu-ni pear a vugalé é labourat ar un dro, get hon tad hag hor mam, ha kaer hon es obér, nen damb ket de ben a armerh ur santin toul é korv ur blé. A pe vè péet en eutru, péet en taoseu, péet en asuranséu, ne chom nitra genemb aveit bout labouret adal saù en héol betag arlerh ma vè oeit de gousket. Ret é demb armerh ar er bouid, armerh ar en dillad, diovér pep sord plijadur, ha staget omb ama, me mam ha mé, sul ha gouil hag obérad, get el loñned de vouitat ha de oérein ha treban en dachen. Eleih eurusoh é er vatèhed é kér eget

mah omb ni; rak gellout e hrant ind ahoel monet de valé ur uéh benak ha kavet diskuih hep kol blank erbet. A pe-vent klanù ou dè er médesinour d'obér ar ou zro eit deu hantér nitra; pansion e vè reit dehè a pe vent koh, ha hoah é hellant armerh ur blank benak a hendaral, mar karant ataù.

Ne uélan ket nezé perak é chomehen mé de hersal me horv ha de ziovér hed mem buhé en treu rekisan liés, aveit tolpein ranteu d'un eutru ha nen da guéh erbet de uélet é dreu, ha de zudchentil é karg ha ne veint goalhet guéh erbet.

Doh en tural, sonjet em es ar bep tra. Ha me lar deoh hep distro, ne vennan ket, mar kas Doué bugalé dein, monet, èl mam, d'ou haout de greu er seud aveit lemel a zidan deulagad en ol. Ne uélan ket perak en dehè mammeu kër ol en ézemant, ré doh ou chervij, argant a gement tu e zo eité hag ou bugalé, a pe vemb-ni lézet é rank el loñned mut. Ne vennan ket naket guélet mem bugalé é vonet d'er skol de 6 eur hantér d'er gouiañù, dré nivarheu lan a zeur; é chom épad en dé get ou zreid glup, é pas ou mérén get un tam bara, èl ma hues groeit ha mé eùé, épad ma vé chervijet de vugalé kër predeu tuem, henteu braù ha skolieu kaer étal ou dor.

Ne vennan ket muioh biuein é lusteri er hoh tiér e zo er hou tachen, èl mah es ar hon hani-ni, tiér tioél ha mouist, sklasus pé mougus, léh ma kouskér sah-arah. Ha nen dé ket elsé en des cherret hou tad peur é varù ?

Ol en treu-sé e hellamb pellat azohtë, èl er réral,

hep obér geu doh hañni. N'omb ket sotoh eget ré er Postolleg hag e zo oeit d'en Oriant ha kavet ba léh dehè. Bout en des ean 40 lur a zeùeh ha hi 20 lur, hep komz ag er péh e rér dehè, ar en ol, aveit ou bugalé. Ha ne labourant ket 7 eur bamdé ! Biuein e hrant kaer ha dru, ha neoah é tant de ben, e laré Mari-Julian dein, a lakat ohpen 200 skoed a kosté bep miz, de laret é muioh eget ne chom genemb-ni hon huéh é pen er blé...

Liés é tant d'hor guélet, arlerh ou deùeh labour, hag é vemb ni ataù é huizein ér park, pé ardro el loñned. Lojet int én ur péh a di, ul liorhad bokedeu dirakzon. Bepréd é mant guisket kaer, glustraj fiskal hag és dehè, kampreu dispartiet; gouleu, deur, h. h. Ema ol en treu étal ou dor ha didan ou dorn : iliz, skol, medesinour, apotikér, klañùdi ha ruieu mist de gement tu e zo. Plijadurieù ou des nezé er péh e garant kemér !

En ur gir, é mant é kreiz ou ézemant épad ma viùamb-ni ér vrasan diañnéz.

Souéhet e veet suroalh, Jojob kaeh, doh men guélet é skriù en dra-man deoh. Souéhet on, mé me unan, d'er gomprenasion e zo deit dein en un taol, é lakat skoé-oh-skoé, eurusted lod ha diovér er geih. Chetu péh zo groeit ahanomb ar er mézeu, dré forh kredein éh omb ur rummad tud izéloh eget er réral, mat hepkén de bourvé ou biùans d'er ré ne vennant ket labourat. Mar dé santél-el labour, en Eutru Doué n'en des bis-koah laret e teli er beizanted hepkén huizein é labourat, épad ma huiz réral é valé. A p'en des reit Lézen el labour de vabdén, n'en des ket laret penaos ne oè

nameit er peizant hag e oè sujet dehi. Nen dé ket ret bout bet seih vlé ér skol aveit kompren en dra-sé ha guélet é ma, a ol viskoah, tro er peizant de vout ér vouillen.

Me zad e lar dein é ma é dud é terhel en dachen-man a oudé deu gant vlé-zo. Péet é dehè ohpen ur uéh hag ataù é ma ean meitour ha ni peur.

Ha bugalé er Postolleg e vo medesinerion pé ofiserion a pe veint bras. Ha mar da brezél, èl ma larér é tei, é vo hoah hui e vo ret deoh monet d'el lahereh, èl man dé bet me zad, étre ma chomo er Postolleg, hag é asortemant, kuhet mat é porh en Oriant.

Kredet-mé, me haeh Jojob, damb-ni de seùel hon néh eùé émesk er bokedeu hag er fréh aneu e zo ken tost de zorn kériz. Bourusoh e vo demb hag ésoh biùein. Hag ahoel ne lakeemb ket bugalé ér vizér, èl mah omb ni bet.

Hag en dra-sé me barrei ket dohemb a obér hor salvedigeh, rak monet e hra grañnigeh eùé a gér d'er Baradouiz...

Sonjet mat ar er péh e skriùan deoh hiziù, me haeh Jojob, hag aben pardon en Henbont hui laro dein ha mat pé fal é kavet me sonjeu.

Kenevo, Jobig mé, ha kredet mat em es bepred aveidoh er garanté tinéran

Anna Morvan.

Ur sul a viz Imbril 1937, un anderù ma oè tioél ha mouhet en amzér ha splann en dél neùé doh beg er bareu, éh oè guerhedigeh ar dreu intanvéz er Guiadér, a Gerpoul.

Reit hé doè hé diléz d'en notér, hag éh è de chom devat hé mab hag hé merh-kaer d'en Oriant. Rak diméet e oè Anna ha Jojob, ha oeit e oè ean de labourat ardro er gleu-doar, d'hortoz monet ér porh.

Ha chetu chomet en dachen de bouiz a oudeveh; rak èl ma laré Anna, en dé ma tilojent : « Ne vo ket kavet mui dén erbet sot eroalh aveit monet dehi. »

Trouz erbet ne gleuér kén én dro d'en ti; hag a nebedigeh é hounid er géaot hag er lezeu ar en trezeu, èl ar ur bé.

Er rahed ind eùé en des dilézet kér a oudé ne gavant mui nitra de chakein.

Ha brema tachen Kerpoul n'en des ket kén inéan erbet...

N'en doè ket gorteit pèl, Jojob er Guiader, é dro de vonet ér porh. Keméret e oè bet, èl gounideg, én « Travaux Maritimes ».

Adal nezé éh è bamdé, èl kandeu aral, d'er porh-mor, dré dor el « Lycée » en ur dremen, peder guéh bamdé, dirak deu archér, ién ha digàs, ha selleu fete-kour ha bléeh ur maltotér hag ur goard, é klask én é banér-dorn pé en é zillad, un dra benak énep de « Consignes » santél ur porh-mor-brezél.

De greisté, é tè d'er gér de vérennein a her. Hag é

tistroè kentih goudé.

Elsé éh oè é vuhé, a tro er suhun, nameit d'er sadorn ha d'er sul ha ne oent ket obérat.

Fermet en doè Jojob hag Anna un ti, pé kentoh diù gambrig strih, é ru er Homédi, én un ti koh ha tioél ha ne oè bet biskoah tuemmet get térenneu en héol.

Diés vehè bet dehè kavet guel : kement a dud e zè de gér a oudé un nebed bléieu !

Ker fal éh è en treu ar er mézeu !

Bet ou doè bet ind, rak mah oent hep bugalé. Er perhen, hag e oè é chom adreistè, n'hellè ket andur trouz er vugalé. Ne blijè ket kalz en tachad d'Anna; met gortoz e hrent frankoh, én un ti saùet a neüé, é Fourch-er-Blei.

Doh ou lakat sah-ar-vah, ou doè gellet stardein ou glustraj ér gambr frankan ha miret en hani vihanan aveit obér er gegin ha kemér ur guélé hoarn eit intanvéz er Guiadér.

Jojob hag Anna en em-akoursas buan eroalh doh ou buhé neüé.

Jojob, é labourat get er bal pé get er pik-ha-tranch, e oè haval geton bout ataù ul labourér-doar, deusto dehon guélet didalvedigeh é labour, a fet er vuhé. É guirioné, aveit er brezél é labourè; aveit er Marù...

Diskalonek kaer é hrè é labour, aveit gounid é zeùeh ha nitra kén. N'en dezè ket mui er blijadur de hadein, na de uélet é had é kelidein, er blanten é kreskat. Ne hellè lakat gred get ul labour hag e hrè dehon huizein hep lezel geton gounag un est de védein.

Anna, hi, en em-gavè ér baradouiz, a pe zè dehi

sonjal én deùehieu labour kallet e goèhè geti é Pen-er-Roz.

Nag ur hem étré hé buhé goh ha honnen !

Duhont er seud de oérein de vitin ha d'anderù, én ur hreu lous, lan a vouzél, a hanvor, a gelion. Mil boén hi dezè, a pe iè d'un tu benak, é lemel diarnehi blaz stagus en teil.

El laeh e vezè de zigoèuennein; meskein e oè ret; golhein; kampouiz pé skarhein er hreuiér... Bamdé, bamdé, en hevelep labourieu ! Ha d'en hañù, er foén, en est ker poénius. Nag ul lah aveit ur plah iouank d'er hours ma vè ré kér é tiskuih ar ribl er mor !...

Ha biùein oè ret hep deverrans, pèl doh en dud aral, hep ur galon de zivarein hous hani...

El lévreu, groeit get kériz, e gan eroalh doustér ha peuh er mézeu; met a pe vehè ret d'er ré en des ou skriüet biùein en ur vuhé sord-ma, én ur ziovér ag ol en ézemanteu ou des é kér, é kavehent fonnapl un diskan aral d'ou soñnen.

Ama, pen dé groeit hé deu uélé dehi, skubet ha torchet, en diù gambr, éh a d'obér hé marhad, de zarbar boud aveit en ti.

Ha kement-sé e zo ur valéaden pamdéiek ha bourus. Guélet e hra tud ha bamdé un dra benak neüé. Kavet e hra pep tra didan hé dorn, kuit a obér lèueu de vonet de glask bara, kig, dillad. Argant ne vank ket dehi.

D'anderù, goudé bout cholhet hé lestri, é ma dizevar de aozein ha de gampen dillad en tiegeh ha de vonet d'obér ur valéaden benak dré ruieu en Oriant, ker biù ha ker kampennet étal disafarded Pen-er-Roz

hag hé henteu fangek.

Hag ama ahoel é hel bout guisket mist; ama éh es tu dehi d'en em-gampen ha d'en em-holhein hep bout didan selleu er meùelion.

Ha Jojob zo ken mat aveiti !

N'en des nameit Mari-Perrin ha ne hel ket en em-obér doh er vuhé-man.

Hir é kav heh amzér, blaoh !

Hi hag en des labouret plén, a oudé mah anaù droug doh vad; hi hag en des bet pèl ar hé fen albèhen ha standur un tiegeh diar er méz, n'hel ket sonjal, hep huanadein, é reko chom, beta hé marù, kavidellet étre peder magoér tioél, hep nitra a fèson d'obér. Ha bout, a tro en dé, é lonkein er vureh mougus-sé groeit get blaz più oui ped rumad tud, keijet get goust el louidatur koh, er gaherieu hag er peudr gleu-doar e za, heb arsaù get en aùél a diér gleu er Hé.

Prizoniet en un toul sord-sé ! hi ha n'en des bis-koah kavet kén harz d'hé selleu, nameit glazadur frondus er mézeu, na lonket nameit ou ér adfreskeit hep arsaù !...

Kaer dehi brochennat, hir é kav hé deùehieu. A pe ia hé merh-kaer kuit, é chom héh unan, euriadeu abéh, get hé sonjeu, kén deVERRANS dehi nameit un én seran, kavidellet elti, hag e uél é saill én é brizon, ag ur vah d'en aral. Ne spi en néan nameit étre deu cheminal ihuél, un tam bras èl ur mouched, hag e dremen diarnehon, ur uéh en amzér, un darn kogus guen stoubennek, é vonet get en aùél, pé ur gouélan, diùaskel guen, é pellat doh er gorventen.

Pet kuéh hé des hoanteit bout é léh er gogusen pé er goélan-sé hag e zo dehè en èbr hep harz...

Monet ér ruiieu ne vour ket. N'hel ket kompren é hellér kol amzér é valé. El labour hepkén en des aveiti un dalvedigeh.

Un dra, hag e gav fal komz anehon, e hra diézemant bras eùé de Vari-Perrin hag e sekour mat geti bout beunek : a oudé men dé deit de gér, n'hel ket mui obér a fèson ar hé horv.

N'en des nameit ur gaheri aveit en ti abéh. Aben é vè lan; liés bar. Nezé, é riolen er porhig, é red en druoni anehon rous ha blazus, de hortoz ma plijo get er « jerrour paillaou » a Geriadeu donet de « zewel er baill » lan, ha de lakat unan goulé én hé léh.

Ne hel ket Mari-Perrin en em-obér doh er goban tioél ha stamouzus-sé. Prederi hé dè de vonet abarh. Prederi eùé, a pe vè lan, de vonet ar ur saill ou des en ou hambr hag e ia Jojob de houlé, a guh-kaer, pe vè noz, é beg er porh-mor.

Gourdon ma oè Mari-Perrin de vonet de gosté ur hleu benak, a pe iè de gas hé seud de véz, ne hel ket en em-akoursat doh en « touleu-kaoh-sé » èl ma lar. Donjér e hrant dehi. Na blazein !

É ma eùé er bouid e zèbr enep dehi : kig, frintaj, diù uéh bamdé; guin liés : rah er péh e zo tré de goustiuein ur voéz akourset doh laeh trenk pé ribot, doh bara segal, krampoeh, avaleu-doar.

Ember é ma ret dehi kemér drammeu. Ha goudé, monet de gavet ur médesinour. Hennen e ourhemen dehi chanj bouid hag en em-gas muioh.

Deu dra diés aveiti.

Monet e hra Anna geti un dé, trema er porh-mor marhadour, aveit diskoein en hent dehi. Balé e hrant hed ha hed get er hé, didan goaskeden er gué olm bras. Braù eroalh é kav er rabin-sé, kloareit get en aùél deit ag er mor, ha neoah, emé hi d'Anna, « er guellan e vank : geoten erbet ne uélér ! »

— Tennen e vent, me mam, emé Anna. »

Tennen géot, ag un tachad ha nen dé ket labourer, kement-sé e hra dehi laret ne ouiant ket rè, é kér, petra obér get ou ivineu aveit débren en amzér !

Monet e hrant elsé betag er gaheri e zo én dias a ru Cale-Ory.

« Marsé é tonet du-ma é vehè ésoh deoh, emé Anna dehi, en ur ziskoein er gobanen ?

— Marsé eroalh ! »

Hag, adal en dé-sé, é ta bamdé Mari-Perrin d'obér hé zroiad ar er hé, hé brochennereh geti, rak kol amzér ne ven ket dehi.

Un dé, hi doè hoanteit asé er gaheri-hont, hag éh oè bet spontet d'hé lousteri ha d'en dud truhek hé darempredè. Ha ne ias mui.

Derhel e hra de vout goaleurus bras get en doéré.

Klouhañnekate e hra er gach Mari-Perrin, a zé de zé, deusto d'hé merh-kaer obér er péh e hel aveit hé leuinat.

Laret e hra dehi neoah :

« Perak en em-zèbret hui elsé ? Biskoah nen doh bet eurusoh, mam. Maget mat oh; ne hues na poén spered, na poén korv. Petra vank deoh ?

— En treu-sé, justeroalh, e vank dein, me merh. Guéharal, en distéran plijadur e hrè kant vad dein; rak ma tè émesk kant displijadur. Brema é ma rè blén mem buhé, rè veih.

N'en des souben huek hep pébr na halen. Mem buhé-mé zo brema èl souben ha ne vehè ket temset.

Get poén ha displijadur é vè temzet en eurusted.

Ha nezé, béh em es é tennein me hanal ér hast a gér-ma : mougein e hrein abarh. »

Aben Guengolo éh ezant enta d'ou lojeris neùé, tost de liorh Brizeug.

Ama éh oè frankoh arnehè : tèr kambr ou doè hag ur gegin vihan, én drivet estaj. Durheit e oè en ti d'er hreisté, hag anehon é huélent, a dal dehè, morlen en Oriant, Pen-Mañné, ha Porh-Loeiz. Ne oè nameit un dra displijus : krapout en dergei.

Kambreu mistr ha fournis ou doè, met heb oaled. É pep kambr é hueled ur faos-ouled, get un toul aveit lakat korzen ur fornèu. Un tam papér guen e guhè en toul hag e zisliùè arnehon én ur rondel velén.

Ou bouid e hrent ar er gaz d'el liésan, èl é kalz a diér é kér. D'er gouiañù hepkén é hrent tan ér fornèu, aveit tuemmet en ti.

Plijout bras e hrè hé lojeris neùé d'Anna. Gellet hé doè prenein glustraj, sord e oè er mod anehè, ha poho-nein e hrè getè. Dishaval e oent, e larè hi, doh guéléieu klos Pen-er-Roz, ken ihuél get ou golhedadeu plouz ha ken diés monet énnè.

Mari-Perrin en em-blijè guel ama eùé. Tost e oè de liorh Brizeug, léh mah é stank, doh dilost en hañù, d'azéet én un toul heol benak ha de vrochennat.

Ama éh oè gué hag un tammig glazadur de ziazéein hé selleu; rak skuihein e hrè hé deulagad get splann-dér burlutus en tiér guen ha guér er fenestri.

Plijadur e gavè é sellet doh er vugalé é redek dré el liorh, pé é turel darneu bara get er pisked ru e gantrèé ér meni len krouizet doh treid er « Sant Guen » èl ma hrè a Vrizeug. Guélet e hrè er pisked é seùel de lein en deur, é skrapein en tammeu bara, a her, hag é tih, get un taol lost, en ur huéhein un ui-deur benak ar ou lerh.

Ne hellè ket neoah bout goalhet get er vuhé rè zizevar ha rè zilabour-sé. Hé zachen, hé loñned en doè bet rè a léh én hé halon aveit m'hi dezè gellet en em-zijabein anehè elsé.

Haval é mem ou dehè keméret muioh a léh én hé spered a oudé ma oent kollet dehi. Ne dorrér ket ken és-sé el liammeu en dè skolmet en amzér étré mabdén hag é vuhé pamdéiek. Sel mui ma kohant, sel kriùoh é tant de vout.

Klouhañnekat e hrè enta Mari-Perrin ataù, ha liés é tè d'hé brochennereh koéh geti ar hé barlen, ha d'hé selleu pellat, pellat, dreist en treu e arrestè deulagad er réral ha ne uélè ket hi kén, bet ken ne bozent ar un tachad ha ne oè nameiti hag e hellè er guélet : Kerpoul, en dachen dilézet !

Un dé, deit en hoant dehi de vonet beta duhont. Guélet hé zi koh, en tachad léh m'hé doè biùet ha poé-

niet e hrehè marsé vad dehi ?

Komzet hé doè meur a uéh ag hé hoant d'hé faotr ha d'hé merh-kaer. Ha honnen e vouchoarhè. Nen dé ket hi en dehè hoanteit monet de uélet en toul lous-sé, léh ma oè bet desaùet hé « boulom » én diovéer hag él labour.

Sonjeu ré goh !

Ne oè ket gouriennet én hé halon iouank er garanté souéhus-sé, groeit a leuiné, a boén hag a zareu, hag e stag en dén, deit ar en oed, doh el léh m'en des'biùet pèl énnon.

Groeit en des Mari-Perrin hé sonjeu neoah, hag, ur sadorn, é keméras en tankar ar dachen Bisson, én Oriant, aveit monet betag en Henbont.

En achimant a viz Hénoal é.

Choéjet hé des er hourz-ma get er sonj de gavet marsé un nebedad kestén de zegas geti. N'hé des ket ankoéheit ur gesténen imboudet e oè ardran en ti, é Kerpoul, hag e vezè hé sam énni gozik bep plé.

Er uéh getan e oè dehi digérein a oudé men dé deit de chom d'en Oriant. Jourdoul hé des é kavet, a zrebi Tal-er-Pont doareuiér labouret, parkadeu kaol-pom énnè. Goudé en Ti-Kaol, é huél éh achap, a bep tu d'en hent, parkadeu boud loñned, pradeuiér ha gué aval disammet ag ou fréh, ou dél éh aleurein araok merùel.

Er guél ag er mézeu e iaka é kalon Mari-Perrin èl ul leuiné iouank. Haval é geti é ma lammet diar hé halon er sam hé mougè.

Guélet e hra, én toul henteu, merhed é kas ou seud ér méz hag e zegas sonj dehi, én un taol, ag er pemzek

lon korn hé dezè é Kerpoul. Donet e hra ou hanùeu én hé spered, hep ou hlask, èl a pe vehent bet tud kar dehi, marù :

Guenneu, Lé-du, Briheu, Korneu-Argant, Lokrist...

Haval é geti éh a tremazè; é ma déh é en hé des ou huiteit hag éh a d'ou havet, peb unan én hé léh, é kreu Kerpoul.

Met, en un taol, é ta sonj er uerhedigeh de zispen hé hunvré. Guélet e hra hé seud é vonet, unan goudé en aral, get amizion hag en doè taolet arnehè, én ari ou stag, dré en niuarh don e ia a Gerpoul.

Ha hoah ne seblantent ket kuitat ou hér get jourdoul !

Ha sonj en daolen-sé e den a zoned hé halon un huanad hir hag e stard hé goug.

Én Henbont é tiskén.

Heuliein e hra en halaj, hed-ha-hed get er Blaùoch. Anaùout mat e hra en hent : dré-ma é tè d'er marhad, d'er ieu.

Ne gav nitra chanjet én treu : ataù é kamdro er Blaùoch étre koèdeu taill Kervarieu hag en Hengér ha ré en abati. Skeud er gué, en tu doh er huh-héol, e za bepred de dioélat en deur ha beg er ré ihuélán anehè e droh, èl araok, red en deur beta kreiz er stér.

En deur-sé, diskennet azoh en diù sted tostenneu e hra ur guélé bokedet ker kaer d'er Blaùoch, e zalh de vonet d'en em-gol duhont, de vorlen en Oriant, kéjet get kant deur aral, ha de gol é hanù.

« Groeit em es èl er stér, e sonj Mari-Perrin. Oeit on eùè d'er gér vras, moreg tud, léh ma kol pép dén é

hanù, léh ma viù diamén ha dianaù é kreiz digasted en engroéz. »

A geteh mah a trema Kerpoul, é ta eun dehi a gavet tud hag e anaùehè hag héh atersehè. Ne ven ket ma vo gouiet en hé des keu bout reit hé diléz. Ha geuiardein ne blij ket dehi.

Met ne gav dén e anaù.

Derhel e hra get hé hent. Chetu Melin Polvern, haval doh un dant guen é geneu glás en Deur-Hir. Kentih goudé, Labouradeg Lokrist, ken du, ken truhék, ken trouzus; en tan é splannein é begeu er fornieu. Haval é d'en dén tremen doh beg en ihuern.

El « Luzin » ! Repu ol peizanted er hornad bro ha n'ou des ket gellet, pé vennet, bout mistr ar er méz, hag e zo deit ama de lakat iaù er sklavaj ar ou souk.

Ama é tiskén, en darn vuian anehè, er bazen getan ag en dergei ou haso beta nahein ou gouen, ou ieh, hag ou Fé.

Anaùout e hra Mari-Perrin, éleih a diadeu, kuiteit dehè er mézeu, é redek arlerh en ézemant hag en eurrusted, hag e zo béh getè brema biùein. Fal éh a el labour ha komz e hrér mem a gas tud kuit.

Na bara ! Più e rei bara dehè ?

Rak ama é ta er « bara » ag er vistr. Ar er méz, é ma a Zoué é ta.

Hag en ur valein hé sonjeu, é tremen Lokrist, hep errestel, hag é tosta bepred d'hé bro goh.

Kuitat e hra en halaj, ur uéh benak, aveit krapout get ur vinoten, émesk er hoèdeu taill.

É ma en dél é rousat. Kouéhet zo éleih anehè zo-

ken. Didrous é er mézeu. Ne gan ket mui en éned ha ne gleuér kén trouz nameit en dél skrabellet get ur vouialh benak, pé huch ur vuguléz é harz hé loñned.

Diskan e hra é kalon Mari-Perrin ur peuh don, kéjet get un ankén ne hel ket herzel. Eurur é émesk er hoèdeu-ma en hé des darempredet ker stank; eurur ha néhanset ar un dro, rak santein e hra é vo bresk hé flijadur ha ber.

Ember é ma ar zoar Kerpoul.

Pilat e hra hé halon fonnaploh a pe dreuz hé doar-reuiér koh chomet de bouiz. Rak meitour erbet n'en des keméret hé léh.

Rañnel, en had énnè, mel-gad, ou fenneu-du soublet getè, trechon ha raden e zalh léh er bléad nen dé ket bet hadet.

Er grienneu, léh ma lakè hé seud de beurat, e zo lan a raden hag a venal hir.

Souéhus é pegen buan é sour en dezerh ar en doar dilézet get mabdén !

Er raden en des dija keméret ou liù merglet, ha doh er bodeu benal kant pok du e son bouar doh broh Mari-Perrin é tremen.

Chetu kér.

En toul hent, e zibouk ér penhér, en des kreskeit er géot abarh. En drein-red e daol a ront ou bareu hir ha flemmus doh en deu du ag en niuarh, èl aveit parrat dohti a dostat.

Marsé e vehè guel dehi cheleu dohtè ? Stardein e hra hé halon. Petra obér ? Monet tré ! Ret mat é dehi guélet hoah ur uéh er gérig-sé léh m'hé des gouzanvet

suroalh, met hé des tanoeit énni eùé neur a zeùeh a leuiné.

Ha hiziù, sonj en déieu eurur hepkén e za ar drezeu hé houn.

Etal en ti eùé en des kreskeit er géot.

Ne ven ket Doué ma chomo noh en doar.

Er rezinen, dalhet doh er vagoér, e zeval hé brinsad moén hantér hent d'er penhér. Bout zo bet fréh abarh, met oeit é er bareu iah get er vugulion : ne chom mui dohti nameit er bareu korboñnet get ou grañnad du...

Ar hé goarigeu, é tosta Mari-Perrin d'er fenestr vihan e splannè en ti koh. N'en des mui arnehi guéren vat erbet. Torret int bet d'er vugalé; é ma en darneu anehè a strèu, barh er fenestr.

Turel e hra ur sel én diabarh.

Du ha mouist é er magoérieu. Ha trist, en diabarh ag en ti, trist èl ur horv pep buhé...

Én oaled é huél hoah er bernig ludu chomet ar hé lerh. Pelzo n'en des bet kohad tan biù erbet arnehon.

Ér horn ag en oaled, petra uél hi ? Hé hah du, flutet ar é bear paù, cherret é zeulagad geton, éh obér é hun, èl gueharal.

Lézet hé doè ean ar hé lerh; rak petra ou dehè groeit geton é kér ?

Ataù é vehè bet diés en distag azoh é gér; rak er hah e stag muioh doh en ti eget ne hra doh en dud e zo abarh.

Ne hel ket Mari-Perrin parrat a gomz dohton.

« Miton, emé hi, petra hret hui azé hous unan ? »

Er hah, é kleuet trouz, e dro de sellet. Hag én é selleu é huél é vestréz goh èl un tamal. Ha kentih é fard d'er sulér, dré er vins.

« N'em anaù ket mui, el lon kaeh ! » e sonj Mari-Perrin.

Oeit é araok, met plantet en des é selleu tamallus en hé halon èl ur bér.

« Rézon en des d'em zermal, e sonj hi. Ean zo ean chomet féal d'en Dachen. Nen don ket mé... Dilézet em es hé aveit monet de vougein duhont; rak mougein e hrein ér gér vreïn-sé. »

Treboulet é ur souéh ha ne hel ket parrat doh en dareu a strimpein én hé deulagad.

Gozik hep gout dehi, éh a de droein didan er hestén. Goleit é en doar a beulheu rous, talpet a hantér, er hestén gel prest de strimpein ag ou havel. Un tam

goask d'er peulh, get hé botéz, hag é saill er hestén ér méz.

Goudé bout lañnet hé fanér-dorn éh a Mari-Perrin araok hep klask guélet nitra kén. Doujein e hra a uélet hoah, én ur horn benak, selleu tamallus hé hah.

Karout eroalh e hrehè kemér un hent aral aveit distrocin d'en Henbont; met doujans hé des ataù a uélet tud. A oudé men dé oeit de gér, ma huél tud a vostad, é kompren pegen eurus é en dud didu. Hi hag e vourè kement neoah laret kaer guéharal !

Dré en halaj é ta endro.

Joé e oè bet én Oriant doh er hestén. Epad deu pé tri pred ou doè débret anehè; paret, krazet pé get laeh.

Goahan oè, hé baléaden, é léh obér vad de Vari-Perrin, èl ma sonjè, n'en doè groeit nameit kreskat héh enkréz.

N'hellè mui pellat doh hé sonj en doareuiér é pouiz, er gér goulé, er géot hag en drein é hounid arnehi, er hah du get é selleu...

Tristet é un dachen hep tud ! Ha hi é e oè bet abeg d'en dra-sé; hi hag hé faotr...

De noz, ne gouskè ket mui. Libouret oè én néhans, aveit mat.

Ha hi hrè sonjeu ! Petra vehè bet anehi, pe zezè de vout koh ? Mahagnet marsé ? D'er hlañudi éh iezè, tud digâs ar hé zro, tud n'ou dehè gouiet gir brehoneg erbet.

Nag hé horv, goudé hé marù ? Duhont de Garnel é vehè kaset, pèl doh bèred hé farréz, doh relegu hé zud koh, émesk estren...

El en dud koh-fal ha diskalonekeit, ne hellè ket en em-zijabein ag er sonjeu du-sé. Hé bugalé e uélé get tristè, é hoahè dehi bamdé. Obér e hrent péh e hellent aveit distroein hé spered hag hé lakat de gavet berroh héh amzér : Poén gollet ! Ret e vehè bet dehi distroein de Gerpoul, hag en dra-sé ne hellè ket...

Er vedesinerion ne hrent nitra dehi.

Hag hé spered e hoannè taol ha taol. Meur a zé ne ouïè ket mui forh kaer petra hrè. Ar greiz en dé éh alumè er gouleu, pé kargein e hrè hé sihier dantér a sukr, trohein e hrè bara hep dobér, ha kant tra diben aral e ziskoè splann éh oè chanjet arnehi.

De noz, é komzè kriù. Ar dro hé seud é vezè, d'el liésan; laret e hrè ou hanueu. Meur a uéh éh oè doh er hah é komzè : er gerùel e hrè, goulén e hrè geton perak é sellè ker fal dohti. Gueh éh è héh albèhen get hé labour...

Un dra vat hoah, diranj ne oè ket ha ne glaskè ket monet ér méz.

Divourusat e hrè neoah er vuhé aveiti hag eùé aveit hé bugalé.

Deit é er gouiañù get é zéieu ber ha tioél. Berrat ha tioélat e hra eùé bamdé hé zam spered.

Ha chetu en Nedeleg .

Lakeit en des Anna ha Jojob én ou sonj monet d'en overen a greisnoz, n'ou des hoah biskoah guélet én ur gér vras.

Oeit é Mari-Perrin abret d'hé guélé. Ne gousk ket, met chom e hra didrous didan hé linséliu guen, é varbotat dohti héh unan.

De unek eur hantér é lar Anna dehi :

« Me mam, éh a Jojob ha mé d'en overen a greisnoz. Ne veemb ket pel. Ne ficheet ket, hama ?

— D'en overen a greisnoz ! Arhoah é ma en Nédeleg ?

— Met ia.

— Sellet elkent ! Ne ouian ket mui penaos é tremen en amzér ar me hein... »

Hag en deu bried iouank araok, goudé bout alhuéet en nor, get eun ne vehè deit sonj d'ou mam de zonet ar ou lerh.

Kentih achiù en overen, é tant d'er gér.

É tegoéh étal ou dor, é kilant. Trouz koed é tarhal én tan e za bet ou diskoarn, ha d'ou difren é saù blaz er rousin losket hag er moged.

É ma sur en tan én tural !

Fonnapl, Job e zigor é zor, e alum en tredan : ur bouillad moged e saill d'ou deulagad. A dal d'er faos oaled é saù er flam, hantér hent d'en doublaj.

Digor e hra a her er fenestr, rak n'en des ket a harz ! Guintin e hra er podad deur ar er tan. Goal vâl e oè : kroget é ér blancheris koed sapin hag ember éh oè en tan én ti abéh.

Nag é vam ? É kreiz er moged hag e droh é hanal, hé hav astennet ar hé guélé.

A pe vihanna er moged é kompren petra zo degoéhet.

Arlerh man dint oeit d'en overen, sonj en Nédeleg degaset de Vari, en des eùé dihunet, én hé spered goanneit, koun en amzér dreménet, ma sellè èl ur

péhed chom hep lakat un étèu én hé cheminal.

Saùet hé des ha keméret er bern koed bouistèu koh e huéhè Anna hé zan getè én hé fornèu. Paket hé des er hoed-sé étal er faos-cheminal, harp doh er skod derù e servij de Jojob de feutein é goed. Ha hi ha boutein en tan énnè hep sonjal ne oè ket toul cheminal erbet de gemér er moged.

Rak lézet ou des un ti heb inéan aveit donet de chom d'un ti heb oaled...

Ker klos èl man dé er gambr, ember é ma lan a voged hag er gaeh Mari-Perrin en des kavet, doh moged hé devéhan selam Nedeleg, un distaù d'hé foénieu.

Laret e hrè ataù é vougezè ér gér-sé !

Kroéz er Morian

Kroéz er Morian

Ér blé 1797 éh oè divourus, é Breih-Izél, biùein ar er mézeu. Dispah e oè ér Frans a oudé eih vlé, ha, de ben anehi, en diholaj spontusan e zo bet guélet biskoah.

Mar ne oè ket bet ken truhek er vuhé ar er mézeu èl mah oè bet ér hérieu vras, gellout e hrér laret neoah, ne dremenè ket kalz a zéieu hep ne vezè kleuet komz a laeronsi, a lahereh, a vilonaj a bep sord, én ur horn pé én ur horn aral ag er vro.

Koh tud e oè en dorfeterion-sé : chouañned trubart, laeron a vechér, galéerion tihet liés.

A Vrest éh oè deit, d'en tuadeu-ma, un nebedad anehè, hag en ou mesk galéerion du, kri a galon, ha ne zoujent na Doué na diaol.

En dud guen e oè getè, é huélet en eun vras en

dezè en dud anehè, dreistol er merhed hag er vugalé, en doè en em-lakeit, d'ou zro, de zuein ou faseu hag ou deuorn get duadur paelon.

Diés e vehè bet guélet paréadeu divalaùoh.

Ar en dé, é holhent ou faseu hag éh ent, ag un dachen d'en aral, é sigur guerhein spilleu, nadoéieu, kant tra; hag é guirioné, aveit anaout en henteu hag en droieu. Goudé é vezè ésoh dehè obér ou zorfeteu.

En darn vuian anehè en doè keméret dillad er vro. Stagein e hrent zoken doh ou bruched, ur seien uen benak, ur groéz, pé ur chapeled, aveit rein de gredein, léh ma treménent, éh oent guir chouañned ha tud a fèson.

Torfeteu er haillaj-sé en des taolet ar er chouañned er fal vrud hag e zo deit beta hon amzér-ni. Rak gloèu int er ré ne gredant ket èh oè er chouañned tud a nitra.

É guirioné, er chouañned guirion e oè hon tud koh-ni; tud inourapl ha kristén hag en doè saùet énep d'en Dispaherion a p'ou doè klasket diskar er Relijion. Mistr ou doè ha ret dehè sentein dohtë. Kastiet e vezè ha kastiet mat, kement hani e hrè un dra benak diléal.

Ne lamment ket kalz ag ou hornad bro, ha hepkén a pe vezè un taol béh benak. Anaùet get en ol, diés bras e vehè bet dehè troein de vout laeron ha multré-
rion.

En eskem, en dorfeterion e gomzér anehè ihuéloh n'ou doè kén mestr nameit ou fallanté. És é gout nezé ne zoujent dén na nitra. Gouiet zo bet zoken, é mant bet keset ar er mézeu get en Dispaherion hag ou alijè d'obér vilan ma hellent, aveit lakat en dud diar er

mézeu de gemér kâs doh er chouañned.

Liés em es kleuet er ré goh é laret, é tegoéhent, doh en noz, étal en norieu. Skoein e hrent ar en nor hag é houlennt get tud en ti, a du get più éh oent, a du get er Roué pé en Nasion ?

Doh er respont e vezè reit dehè, é larent ind é tent d'hou kastiein a berh er ré ne oeh ket a du getè. Elsé, sel taol éh oeh sur de vout lakeit de béein taoseu, eurus hoah pe ne vezeh ket goaldretet aveit en distéran komz a dreuz e achapè genoh.

Ohpen ur uéh ou des keméret er ré e zalhè pen dehè, ou haset getè d'el liorh tostan hag ou lakeit de grouizein un toul, léh ma ou diskarent a daoleu pistoled.

Komz e hrér hoah ag er péh zegoéhas un noz a viz Gourhelen ag er blé 1797, é melin Brévan, étre Sant-Albin ha Kallag.

Oeit e oè en ol de gousket é kours, revé akustumans en amzér drist-hont. Trouz erbet mui én dro d'er velin, nameit hani béraj er han é koéh ar er rod é pouiz.

En un taol, er melinér e gleu unan benak é huchal é hanù ér penhér.

Lan a néhans, doujein e hra respont; rak ne anaù ket er voéh-sé er galv. Ha kement a dreu e uélér brema dré-zé, ma chom èl tréhiet d'er garm-sé saùet é kreiz en noz.

Huchal e hrér arnehon arré, hag èl ne respont ket ataù, é kleu kentih en nor é horellat. Get un taol-pous nerhus, é ma lammet ag hé léh ha digoret.

Tud e za kentih én ti. Unan anehè, get é gorn-tan,

e laka en tan ér ouleuen rousin e zo ar en daol.

Nezé é huél er melinér trehiet, dirak é uélé, seih dén goleit ou faseu a zuadur hag, é splannein, é kreiz, ou deulagad fal. Én ou dehorn eh es pistoledeu.

« Argant e vennamb », emé unan anehè d'er melinér hag e zo saüet ar é ganazé én é uélé klos.

— Argant ! me heih tud, e respont er melinér, nen dé ket én hon ti-ni é kaveet kalz a argant. Chetu en 50 skouid em es, emé ean, en ur vannein, ar er bank, ur ialh lien kren e oè kuhet didan é dresplueg.

— Nen dé ket traoalh ! emé mestr el laeron.

— N'em es ket kén neoah, e lar er melinér. »

Nezé é huél, get spont, unan anehè é kemér ur fagoden koed sapin e oè én toul-kened, ha doh hé lagad a dreist er gouleu. Tarhal e hra en dél-sapin, seüel e hra ur vogeden ha flam. Taolet é er fagoden ar en oëled, en tan énni, ha nezé deu ag en dorfeterion-sé e fard arnehon én é uélé, en deval d'en dias, kaer dehon diskrap, hag er has de dal er gohad tan.

Boutein e hrant é dreid ér flam, én ul laret :

« Reit rah er péh en e hues, pé éh amb d'hou frin-tein é biü ! »

Hag er melinér, fol get el loskadur, de huchal ar é hoér e zo én ur guélé aral, de rein eüè er péhig hé des.

« Delet ! » emé er gaeh plah é krénein get en eah, en un dural ar er bank, hé dek skoued devéhan.

Hag ind nezé de fetekal ér hredansieu, ér bankeu, é kement glustr ag én ti, de uélet ha kavet e hrezent hoah ur guhaden benak :

N'ou doè kavet nitra.

Nezé éh ezant araok, én ul lezel er haeh melinér get é dreid flammet, ha goulé kaer é ialh ha hani é hoér.

Ur baré sord get honneh e oè é troein, doh hantér miz Kerzu ag en hevelep blé, ér hérieu strèuet a glei hag a zeheu de hent Kemperlé d'en Oriant.

Er suhun araok en Nedeleg, ou doè laeret ré Kerblesten; mahagnet, é Kernant, un dén koh hag e zalhè pen dehè. É Koad-Kou é hrezant lahein ur iar hag hé rostein aveitè; ha goudé é skarhezant ialh ré er Becheneg.

Diskennet oent betag en Hañoad-Vras, get er sonj de arrest er bèleg ou doè kleuet laret e oè kuhet ér manér koh. N'ou doè ket gellat lakat en dorn arnehon : oeit e oè de Gerduellig de uélet unan klañü. Met er Gouhir, meüel en Hañoad, e oè bet diskaret dehè get un tén.

En dé kent en Nedeleg éh oè tri anehè ér Mañné-Guen, ar zoar parréz Kéüen. Deu anehè e zougè guiskemant Kernèu, en aral dillad mod-kér, groeit get danüè gloan tiü. Hennen e oè du, ur morian, èl ma lared nezé.

Ur pikol dén e oè; divréh hir dehon ha deu zorn bras èl diü vah-tillad. Ne vehè ket bet braü, kredan, koéhel didan é baüeu. Na deulagad fal !

Huéh eur é a pe za dehè skoein ar zor ré er Boulbar, é Tremerhin. Cherret klos é ar en ti ha kredet e vehè é ma oeit ol en dud de Gerhun, kenevé d'ur ripennad splannédér e zibouk étré en dias ag ep nor hag en trezeu, uzet get boteu tachtet meur a rumad peizanted.

« A du gant piou ' oc'h c'hwi 'barz an ti-man ? » e oulen unan ag er baré, goudé bout skoeit.

Respont erbet ne za dehon ag en diabarh. Met kleuet e hrant kentih ur voéh moéz é laret : « Kerhet de zigor, paotr. »

Hag é kleuant pazeu é tostet ha moraill en nor é chourikal én é vinelleu.

Digor e hra en nor. Hag en tri dén én ti.

Doh en oèled, tronset hé bréhegenneu hiviz geti, hag ar bouiz hé horv-broh dan, moéz er Boulbar — ur Bogammen a Blañoer — Nenneg hé hanù, e sel doh en tri estrén get selleu ha n'enj des énnè na karanté na kalz a fiars.

É ma éh obér hé beajad krampoeh aveit er suhun e za.

Henoah n'hé des ket héet koén de zén. Nen dé ket er mod. Dèbret en des peb unan pemp pé huéh kram-poéhen séh, é tonet tuem a ziar er baelon, ha chetu predet.

Iun en Nédeleg é. Én tiér kristén, deusto d'el labour start, ne vehè ket vennet, henoah, torrein ur iun hag e hrér, riget mat, a rumad de rumad, a oudé kant-vedeu.

Goudé ma vo groeit hé hrampoeh de Nenneg, é la-kei en étèu ér ludueg. É ma azé én toul-koed : ur pikol rèr derù kalet, kinet é houriad geton, èl dent hir ur pen lon divalaù.

N'en des kén gouleu get er vestréz nameit splann-dér hé zan ha hani ur pen gouleuen rousin e skop stank én é gantolér hoarn govellet, é kognel en oèled.

Splanneit get splann-dér ru er selam, dremmeu du en tri estrén e luh èl pe vehent koéret, hag e ra dehè ur cher spontusoh hoah, épad ma taol ar vougenneu koaill er vestréz, liù er roz biù.

Lost en ti e zo én tioélded. Anadein e hrér hepkén er rankad glustreu doh en tu deheu. É kreiz, er gre-dans vras get hé hoarnaj luhus, splann-dér en tan é hoari énnè, hag en orloj e uélér er momedér anehon é kas hag é tegas ur pikol loér mélén hag e luhed er vagoér beb eil taol.

Ar en daol, paket ar ur marh-koed, é ma bern kram-poeh en tiegeh.

Ar hé saù étal en tan, hé dorn klei geti ar hé horn-klun, hag én hé dorn-deheu hé falikel; Nenneg e eùeha doh er grampoehen e achiù krazein ar er boèheréz.

Pemp plé ha tregont-en des Nenneg. Paket èl ur goaz, lañnein e hra hé horv-broh get divreh hag ur galon ha n'ou des ket dobér a vout stoubet.

N'en des nameiti hag er bugul seud ér gér. Oeit é er mestr, get é zeu vab kohan, beta Kerlann, de di ur handerù dehon ar dro ur vuoh ha nen dé ket iah.

Er hroèdur devéhan e gousk dous én é gavel, cherret é vizied geton, ar er bank doh guélé é vam, étal en orloj.

Deusto d'er Voulbaren bout héh unan ha gout eroalh, doh ou cher, nen da ket en tri-ma d'hé guélet aveit obér vad dehi, ne gol ket neoah hé fen. Komprennet hé des aben nen dé ket en dud-ma a du get er relijion ha nen dint nameit torfeterion sord get er ré e red ker stank ar er mézeu.

Daù vo dehi enta eùéhat mat doh hé homzeu hag héh obéreu.

A pe zant én ti, épad ma tremen er sonjeu-sé én hé spered, èl ul luheden, é laka un dornad koed didan hé faelonneu hag é horta ma laro en dud-ma petra glaskant.

« Hama, er vestréz, kollet e hues hou tead, me gred, pen-dé-guir ne respontet ket d'hor goulén ? »

— Én ti-ma, me heih tud, emé Nenneg, é klask troein er parlant, é kavamb traoalh d'obér get hol labour. Ha poén eroalh demb...

— Suroalh, er vestréz, suroalh ! Met gellout e hrér bepred respont, a pe gomzér doh en dén.

Hama, éh amb de goéniein genoh pen-dé-guir é koéhamb mat. Reit amonen, mar plij, ma tañoamb er hrampoech. »

Nenneg e dap hé guign amonen ag en daol hag el laka étal er iuh krampoech.

Hag en tri bardehol doh taol, ou zri doh en heveleptu, ou faseu diaol durheit de dan en oèled.

Hag ind de gomz galleg étrézè.

Doh ou homzeu, é kompren Nenneg é mant brihvèu : teadek é ta ou zreu getè.

Nez é tennant ou houtelleu ag ou fichedeu hag en em-lakant de lardein krampoech, peb unan d'é dro. Ha ne armerhant ket en amonen !

Ne dih ket de Nenneg darbar ré duem dehè ; met kargein e hrant kerklous d'er ré gourduem e zo ar vlein er iuh.

« Mat é hou krampoech, er vestréz, emé en hani e

seblant bout er mestr anchè, met difon é tevalant : Chistr e vehè d'obér...

— Kerhet, paotr, emé er vestréz d'er bugul, de glaskein ur potèuad. »

Hag er hrenn-baotr, eun eroalh dehon araok en diaoled-sé, e strimp aben get é botèu. Kent pel é ma endro get ur potèuad lan, goleit a skumen é hrañnein.

Tapout e hra peb a das d'en tri dén. Hag ind d'en em-servij, heb ardeu.

Derhel e hra Nenneg get hé beajad krampoech, deustohi kaout ohpen droug-kalon é huélet hé hrampoech é vonet a vezul get en tri arloup-ma.

Ne gomz dohtë nameit a pen dé ret dehi ou respont.

Meur a goublad e ia getè ha tèr guéh é ma ret d'er bugul monet d'en ti-chistr de lañnein ou fotèu.

Dèbrein e hrant hoantek hag ivet e hrant séhek !

Doublein e hrant eùè de laret kaer ha de huchal. Dré pep diù uéh ha rah, é tistagant ur pen soñnen benak, pé ur poz kañnen iliz aveit rein de gredein de Nenneg é mant tud a relijion.

Met gout e hra er vestréz petra e talv héh ostizion, ha diésat e hra getè.

N'ou des ket hoah distaget doh taol, a pe zegoéh er Boulbar hag é zeu vab.

Bras é ou displijadur, én ur zonet én ti, é huélet pesord kompagnoneh e zo degoéhet getè. Kleuet ou des komz, é Kerlann, ag ardreu dal er haillaj-ma ér hornad. Nen dé ket er Boulbar én arvar é ma er ré-ma anehè, ha poén en des é terhel ar er gohad kounar e

verù én é galon doh ou guélet azéet doh é daol. Met, doh ou fistoledou, é kompren nen dé ket deit er hours d'ou grachennat.

Lonkein e hra enta en tamaleu e zo ar é zivéz, hag é lar, digas kaer : « É vér béh arnehè, paotred !

— Met ia, er breur. Ha vad e hrant demb e lar unan anehè, en ur grog a végad, én huéhvét koublad e zalh én é zorn, hag e dapen anehon en amonen teuet ar el leuren ti.

Hag er gomzereh de grog, hep ne hra ataù er Boulbar esmei erbet muioh. Daù é dehon neoah kemér un tas ha trinkein get en tri lankout.

Met chistr mat en dè er Boulbar. Guélet e hrér ember, doh en iverion, ou des ohpen torret ou séhed. En deu guisket mod er vro dreistol. Teadekat e hrant muioh mui.

Arsaù e hrant ur uéh benak elkent a zèbrein krampoech hag ind de vregesat get ou hovad. Ha chetu er housked é hounid arnehè a nebedigeu. En em-harpein e hrant doh kein er vrich hag ind de zirohal haval doh moh goalhet.

Er Morian ean ne gousk ket. Derhel e hra doh en ivaj. Ataù ne ziskoè ket bout ker mèu el er réral.

É zeu ilin ar en daol, é bimp geton en é veg, é hra é gornad goudé koén, é das hantér lan a chistr. Pel é chom hep sannein grik ha dén ne gomz dohton.

Bihannat e hra hé bras get Nennek : tèt pé peder krampoechen hoah aveit er hi hag é vo pariù get hé béajad.

En un taol er Morian e saù é ben hag, én é fal halleg, é ra de gompren de ré er Boulbar é vo ret dehè

rein ou argant dehon.

« Ne gaveet ket kalz a argant genemb-ni, e respont er mestr. Péet hon es hor Gouil-Mikél, n'en des ket pelzo, hag a oudé em es rastellet muioh a zél séh eit a béhieu a skoued !

— El ma kareet », e zispleg er Morian selleu fal, én un dennein é bistoled er méz ag é houriz ha doh el lakat adal dehon ar en daol.

Guélet e hra er Boulbar ne jaoj ket dehon obér er pen fal. Monet e hra d'er gredans hag ean e den anehi ur huéhigen kriset rah, hag hé skarh dirak er goulenour : 20 skoued e zo abarh.

« Nen dé ket eroalh, emé er Morian.

— N'hellan ket mé rein deoh nameit er péh em es.

— Guélet e vo », emé en hani du, en ur bous ar er golo taol aveit fetekal abarh de uélet ha kavouit e hrei argant hoah.

Get un taol lagad, Nenneg en des guélet aben é ma deit er pred de zijabein ag en andel-ma hag ag é gansorted.

En ur zonet de lakat hé hrampoèhen ar er bern, chetu hi é lezel hé falikel ar er hrampoeh hag é pousein er golo taol d'é léh ar zivréh er Morian.

Ne dih ket hennen tenein cours eroalh ardran. Dalhet é é zehorn étré er golo ha biën luem er daol, ihuélikoh eget é arzorneu.

Kounarein ru e hra er Morian, met, kaer touiet ha negennein, nen dé ket aveit tenein é zeu zorn geton.

« Lammet é bistoled geton, emé Nenneg d'hé goaz, ha get en deu aral eùé, ha deit ama goudé de zerhel ar

en daol. »

Kentih laret, kentih groeit.

Er Boulbar e stard goah hoah eget é voéz, ken ne harm er Morian.

Dihun e hra en hani bihan én é gavel hag ean de skuermal eùé.

En deu aral dihunet d'ou zro get er harmereh e asé kompren petra zo degoéhet, met rè vèu int aveit bout danjerus, breman dreistol pen dé lammet ou fistoledu getè.

Fonaploh eget n'el laran, en des Nenneg saillet d'en toul koed ha keméret hé skousel. Deit é geti de dal hé goaz, ha, dreist en daol, é tahaù deu pé tri taol a bep tu, ar arzorneu er Morian, hag e vleij muioh mui.

Strimpein e hra er goèd de bep tu. En deu lous aral, dihunet en taol-ma, dirak en danjér, e glask ou fistoledu, hag é huélet é mant lammet getè, e ia er méz, en ur douiet hag en ur strebaotein.

Brema n'en des ket de zoujein kounar er Morian. Disterdein e hra er Boulbar er golo-taol, hag en hani du, er goed é tivér doh é zivréh, e gav fonapl en hent en des keméret é gansorted.

Chomet é en argant ar é lerh.

Hag er Boulbar hag é voéz de gemér deur ha de holhein kement tachad goedek e uélant, rak più oui ma ne arriùo ket un dro fal benak getè arlerh en taol-man ?

En dé arlerh vitin, dé en Nedeleg, en dud é tonet ag en overen gouleu-dé é Kéùen, en doè kavet é fozel hent pras Kemperlé, un dén du, astennet hep buhé, é

arzorneu gronnet get mouchedeu lan a oèd.

Marù e oè get en dioèd.

Hañni n'en doè gouiet, ar en taol, na pel goudé, petra oè degoéhet geton; rak en amzér-sé en dud e ouiè derhel ar ou zeadeu.

É gansorted ne oent ket bet guélet kén ér hornad.

Hag é kosté en hent, a dal den tachad léh mah oè kavet er horv, éh oè groeit un toul ha lakeit er hani du abarh.

Tud er hornad, revé akustumans en amzér-sé, en doè groeit seùel én andred-sé ur groéz goh, kavet é touch en drein, ér Voustoér, hag e hrér anehi a oudé « Kroéz er Morian ».

KROK 11. 1911

Kakouzel Lann-Bihoué

Kakouzel Lann - Bihoué

« Pelleit ! Maria... »

Get en diù gomz garù-sé en en doè Mikél er Halùé arrestet grons Maria Eùen, é tonet, guiù, tremazon é lanneg Kerbeskont Kéùen.

Petra oè saùet étrézè, kriù eroalh aveit torrein ur garanté kelidet gozik én ou havelleu ?

Maria ne uél ket, ha ne gompren ket é hel Mikél, ean ken dous ha ker karadek dohti bepred, lakat kement a rustoni én é voéh.

Rustoni pé spont ?...

Er homzeu-sé neoah en des hé dinerhet. Plantet ou des, én hé halon, el diù hinkinen klér. Santein e hra hé diùhar é pleuchein didanti, ha kement é stard hé goug ma ne léz ket de dremen er « perak » e voug hé

halon.

Chomel e hra plom én hé saù. Roz ma oè hé bougenneu, chetu ind deit de vout ru. Én dro d'hé deulagad, é saù diù gerlen deur e uélér é luhein get térenneu en héol é krapein adreist tosten Kerfleheu.

Mikél, ean, e zo glas. Glas get er gounar, pé en ankén ? Hañni n'er goui nameiton. Divarhet é é sel-leu; é ùeuz d'en dias e grén, èl hani un dén hag en des béh é parrat a ouilein, pé a dérein. Chom e hra plom ha hep fichal eùé, émesk er stedeu lann ha brug é ma é tichaochein, é lanneuiér Kerbeskont, adreist er Skorù, é fichel en un dorn 'hag é skousel én dorn aral.

Maria e vrochennè ur pen lor, kent tostat, cher eùehat doh hé buohed kevlé hag heh annoérzi, e glaskè ou zam bouid, étré bodeu lanneg Kergadored.

Rak tostik é en diù gér unan d'en aral : ur hart lèuik benak.

Tud Mikél e zalh tachen é Kerbeskont, ér penhér tostan de chapél Guir-Zikour, ha ré Maria, un aral é Kergadored.

Meiterion mat int, en eil hag égilé anehè.

Mikél e zo er mab kohan ag un tiad a seih a vugalé. Pemp int é ti Maria.

En em-zarempredet en des en deu diad a vepred. Fest en hoh ou zolp diù pé tèr gueh er blé; en dorne-reh e ra en tu dehè d'en em-uélet arré, a pen dint én hevelep baré; ha liés, a tro er blé, é ta dehè en em-sekour él labourieu startan, revé akustumans vat hor bro.

Elsé é ma deit Mikél ha Maria d'en em-garout, a

nebedigeu, ag en oed tenéran, hep gout dehè. Rak, a pe viùér elsé, gozik kevret, ne vè ket és gouiet pegours é kelid ur garanté, na penaos é kreska, pas muioh eget ne uélér ur vleuen é tarhein a nebedigeu, dré nerh er jol ha tuemdér en héol.

Ne oè nameit ur blé étrézè. Én é bemp plé arnugent éh oè Mikél. Bet e oent bet ér hatekiz ar un dro, é chapél Guir-Zikour, ha pep sul, en em-gavent hoah énni aveit kleuet en overen, e zè ur bélég a vorh Kéuen, de laret aveit tud er hornad.

Tostat e hrè d'er hours lakeit dehè aveit kas ou hoant de ben. Rak en em-garout e hrent, ha mat. Koutant e oè er ré goh ag en doéré-sé hag e sellent èl er fréhen huékan e hellè doug en emgleu karantéus e oè bet dalhmat étré en deu diegeh.

Ne oè bet, beta brema, trouz erbet étré er ré goh; bihannoh hoah étré er ré iouank; na seblant a goumoulen erbet ar en eurusted tenér-sé didan difeurein.

Karout e hrent ou mechér ha troeit e oè ou albèhen d'hé henderhel ha de huellat ou stad, blé arlerh blé, dré boéniein, èl m'ou doè guélet er ré goh éh obér.

É buhéieu sord-sé, plén ha didamal, n'en des léh na de arnañù, na de ziounag. Tremén e hrant, didan sel Doué, èl deur er Skorù e red d'en dias ag en diù gér, étré tostenneu kun en diù hlann. Béh ma ta, ur uéhig benak, en albèhenneu pamdiek de grisein ou siouldér.

Ne oè, merhat, é parréz Kéuen abéh, deu zén iouank hag e ziskoè kouchein guel unan doh en aral.

Mikél ne oè ket ag er ré vrasan; met paket mat e

oè. Ledan dré en diskoé; diazéet ar ziù har séh, met sonn; divréh dehon ha ne spontent ket dirak ur sam. Êr gourenneu, stank é chomè er meud geton.

Guélet e vezè ar é fas, rouzet un tammig, dré vout didan en amzér, éh oè un dén iah, deit ag ur hoahien buhéek.

Hag er péh n'en difetè ket tam, ur cher karadek dehon hag e hrè ma oè karet get en ol.

Maria e oè kentoh bihan. Met lañnein e hrè hé dil-lad propik. Ur goanten e oè ohpen. Koantoh ne vezè ket guélet é pardon Guir Zikour, a pe vezè én hé brageu.

Nerhennek un tam, pront mem, ne oè ket braù hé grachennat rè. Fonapl hou kasè de « Foér en Huitelleu ». Met derhel kas ne ouiè ket. Ker fonnapl e tistrèhè hé ohadèu goal imur, èl ma tremen er hogus e za a gosté er Pouldu, a pe vè en aùèl ér mor.

Chetu er houblad e oè délé dehon seùel tiegeh ember hag en em-gav hiziù dispartiet grons get komzeu Mikél.

Donet e hra elkent Maria de ben a laret :

« Met petra zo, Mikél ?

— Me haeh Maria, en dra spontusan e hellè koéh arnonn. Deit on de vout lovr !...

— Lovr !

— Ia lovr ! lovr ! e lar diù uéh dohtu, en dén iouank, en ur blégein é ben aveit kuhet é zareu.

— Santéz Anna benniget ! Na penaos é ma staget er hlenùed-sé dohoh ?

— É foér devéhan Kemperlé, merhat. Guerhet em

boè mem buoh d'ur marhadour a véz-vro. Goudé er marhad, éh oemb oeit de gemér peb a droiad, én un davarn ar gorn en dachen. Ur hansort e oè, ar un dro get er prénour ha ne ziskoè ket bout ag er ré iahan : fal vinet e oè ataù.

En ur gomz, éh oè deit demb tremotein hor guér, èl mah arriù liés, ha merhat em boè keméret guéren en hani klañù. El lovrone e oè geton.

Er hetan loérad goudé er foér, em es santet ne oen ket mat. Un dèbron spontus em boè d'em bruched ha kousket n'hellen mui geton. A tro en noz é vezen é kraùat.

De getan ne gomprennen ket; met, el loérad arlerh en doè kreiskeit en droug hag en dèbron, hag em boè guélet, get eah, un tachad bras èl ur péh a skoued, ar mem bruched, é ruein hag é tiskarg.

Lovr e oen.

A geteh ma vrasè el loér, é kreskè eùè men droug. Kousket ne hellen mui tam. Terhiën em bezè.

Ar en diskar, en doè bihanneit d'obér droug dein. Ha mé de gredein éh oè oeit kuit. Siouah ! chetu tri dé é ma deit endro, get el loér reùé, kriùoh ha furietoh eit biskoah.

Ha harz n'hellan mui...

Men Doué ! men Doué ! na perak e hues hui taolet er groéz ponnér-ma ar men diskoé, » e achiù er paotr iouank, en ur darhal de ouilein, ken ne héjè é zillad ar é gein.

Traoalh en doè kleuet Maria. Hé deulagad kuhet é korn hé dantér, é léz eùè hé halonad de zivarein. Nag

ur goal e goéh arnehè !

Goudé un herradig, é houlén Maria : « Nezé éh omb dispartieit ?

— Aweit mad, Maria, ér bed-ma ataù. Brema é vo daù dein pellat doh pep dén ha monet d'achiù mem buhé de Lann-Bihoué. Kenevo, Maria ! Kenevo... »

Ha Mikél de droein kein ha de zisken el lann trema er stér.

Er meurh arlerh er ueledel ankénus ma, éh oè intermant get Mikél er Halùé, é iliz parréz Kéùen.

É intermant hag ean biù.

Elsé éh oè bet spézet én overenneu, d'er sul, én overen bred ér vorh hag én overen vitin é Guir Zikour.

Hag en ol cheleuerion, goasket ou halon get en eah hag en druhé, n'ou doè kavet nitra kén de laret, étrézè hag ou sant : « Hoah unan ! »

A vitin éh oè deit er person, guisket èl aveit un intermant, get er hlohér hag ur hurèu. -Get er hlohér éh oè ur groéz divontet didan é gazal hag ur jakeden hir ar é vréh; get er hurèu, ur bal ar é skoé hag er pod deur benniget.

Ar en hent, a glei hag a zeheu, é tè tud, guisket get dillad begin, d'ou heuli.

Etal dor ré er Halùé, él leur, éh oè hoah un nebed vat é hortoz. A dolpadigeu éh oent ha disonik é komzent, èl a pe vehè bet, é guirioné, ur marù én ti.

A pe ias er person abarh, éh oè ré er Halùé azéet doh taol, én ou hanveu, grik erbet getè, disliùet get en ankén ha ru ou deulagad get en dareu.

Mikél e oè azéet ar gorn en oeled, pléget é ben geton ha guen kann, èl a pe vehè bet marù é guirioné.

A daoleu, en em-uèè get en dèbron hag é lezè un huanaden don ha hir.

É lost en ti, ér gognel étre dor en ti ha dor er hreu, Maria e guhè hé dareu én amhouleu.

A pe oè guélet sourpilis guen er beleg é splannein é kreiz en ti, en doè saüet un ouilereh ankénus get rah en dud e oè éno.

Ne oè ket bet er person aveit parrat doh é ré a redek, é huélet ankén en ol hag é sonjal éh è de gol, é kreiz é ampartiz, unan a uellan paotred é barréz.

Kement a dud en doè dija ambrouget duhont de Lann-Bihoué, de vreinein é biù !

Kemér e hras é vouché, é sigur huéhein é fri, hag é guirioné aveit séhein é zeulagad.

« Diuisket hou tillad lein, Mikél, » emé er person d'er hakouz.

Ha Mikél de dural ar en oèled é dok ledan hag é gamizolen.

Rein e hras er hlohér dehon er jakeden zu, ur groéz ru ar er skoé anehi, e oè guiskemant er gakouzed. Mikél hé guiskas hag e dennas er hougoul ar é ben.

Nezé é taolas er beleg arnehon deur benniget, én ul laret ur beden ver. Hag é kavas én é galon a dad hag a vugul mat, er girieu a gonfort e jaojè doh ur hristén skoeit d'ur hlenùed ker spontus. Degas e hras sonj dehon ag en dén santél Job, dibéh neoah, ha skoeit get ul lovroni ken donjerus, ma oè ret dehon en em-dennein ar un deileg, aveit rahein, get un darn skudel, el

lin e zivèrè ag é houlieu.

Diskoein e hras dehon berdér er vuhé-ma a ankén, ha hirded hep som el leuiné e ra Doué d'en dud en dè ean heuliet, a galon vat, ar hent er Halvar.

Vad e hrè de Vikél kleuet er homzeu-sé ha ne oè mui nameitè, ér stad truhék ma oè koéhet, hag en doè nerh eroalh de zistan d'en diounag spontus e ounidè ar é inéan.

Arlerh é bredegig, er person e strimpas hoah deur benniget ar el lovr hag e oulennas geton en heuli, en ul lezel hed seih paz benak étrézon hag er beleg, ha, get en dud, chomel eùè hed kementral ar é lerh.

Ha chetu en intermant souéhus-sé é vonet ag en ti hag é kemér en niùharh e gas d'er vorh.

Mikél nen dé ket mui haval doh un dén biù : doh ur helan ne laran ket. Ataù é saù d'é houg difronkadenneu don e hra d'é ziskoé héjal. Kaer en des en emhloestrein d'er Sent, ne hel ket degemér er goal-sé hep seùel, get ol nerh é bear blé arnugent, énep d'er stad-sé e iè d'obér anehon en dra donjérusan aveiton é unan hag aveit er réral.

Breincin é biù ha guélet hou korv é koéh a dammeu ! Nag un engorto eahus !

Ha braùité er mézeu e za hoah de vrasat é hlahar é kuitat é gornad. En hent-sé, groeit en des ean liés, a oudé ma oè kroèdur. Anaùout e hra kement maen anehon, kement toul deur, kement chouch derù ar er hleuieu. Hag é sonj, get un dristé vras, é ma er uéh devéhan é dehon ou guélet.

Én achimant a viz Imbril é vér. Kaer é èl d'en hanù.

Splann é en amzér ha lan a frond huek en avalenneu é bleu. En éned doh en em bara, e lar ou foziéu kaeran. N'en des en natur nameit kaerded, buhé, leuiné.

Hag én é galon ean n'en des nameit glahar, sant ur vuhé divalaù, poén garù, de hortoz er marù.

Haval é en en dehè en Eutru Doué groeit er boén aveit mabdén hepkén. N'en des nameiton, émesk en treu krouéet, hag e houzanù diù uéh : dré é gorv ha dré é spered. Ha n'en des ket hepkén er honfort de uélet en natur, én dro dehon, é kemér ul lodennig vihan ag é boénieu. Chom e hra digas kaer dirak hor glahar, èl a pe ne vehemb ket, hag, a pen domb skoeit d'er marù, ne oui ket muioh a ziañéz demb eget d'en distéran amprehon e flastramb didan hor botéz.

Er sonjeu-sé, ha kant aral, e dremen dré é spered, épap en hantér eur e rekant d'obér en hent d'er vorh.

Hed ha hed get en niùharh, ér begehent, é kavant ajadigeu tud é du, doh ou gortoz, hag e za de hirat er sted e heuli er marù-biù. A pe ziboukant ér vorh, éh es un hentad tud ar ou lerh.

Liés, siouah ! d'er hours-sé, é vezè guélet, é Breih, er préhésioneu glaharus-sé.

Monet e hrant én iliz. É kreiz, trema en daol-vask, éh es lakeit ur goh vrich, get ul lanjél koh er ré varù, pléget arnehi.

Mikél e ia tremazi, e zeulin ar er paùé eit pedein un herrad, e saù hag e daol el lanjél-sé ar é ben, araok azéet.

Koéh e hra er mehér, a glei hag a zeheu, hag ardran é gein. Ha brema ne uélér mui, a zan en iliz, nameit

ur ioh du, ur groéz guen é tistag diarnohon, é kreiz dareu argantet.

Ur pilet, en tan énon, e zo lakeit a bep tu dehon.

Hag er beleg e grap doh en aotér, guisket é du, de laret o'veren er ré dremenet.

P'en des achiù, é tro trema Mikél aveit kañnal el *Libera*.

Groeit e vezè d'er ré lovr fasipl èl d'er ré varù.

Aplerh en overen éh a en intermant, dré hent en Drinded hag er Mané-Guen, de ambroug Mikél de gakkouzeri Lann-Bihoué.

En dro d'er gakkouzeri éh oè saùet ur pikol kleu ihuél, aveit disparti er hlenùed doh er iehed. Errestel e hra er beleg étal ti bihan er goard, saùet én diavéz, ha, durheit de Vikél, é lar kenevo dehon é hanù er barréz. Gratat e hra dehon é vo pedet aveiton, èl ma vè groeit aveit er geih aral, deit duma de achiù ou halvar. Goulen e hra geton, ur uéh ohpen, troein é galon hag é sonjeu ol trema Doué hag en digollo ér bed aral get larganté, mar kar ean gouzanv é boénieu get pasianted ha karanté.

Nezé é tispieg dehon gourhemenneu strih er gakkouzeri :

Ne zéléo ket donet ér méz a Lann-Bihoué, nameit get otré er person;

A pe zeï ér méz, é téléo bout guisket get é gazeken zu;

Ne hello monet é iliz erbet, nameit é chapél er Vadelén, saùet él lann aveit er gakkouzed;

Ne iei é tavarn erbet, é melin erbet, na de dal forn

erbet:

Ean e zioallo a évet ag er fetenieu, ér mammenneu, er riolenneu, hag a douch doh er bouid, ér méz ag er gakkouzeri;

Komz doh en dud dilovr ne hello nameit hed seih paz azohtë, ha tèt guéh seih mar dé en aùel a du geton;

Ne douchó doh dén, dreistol doh er vugalé, ha ne rei nitra de hañni.

Garùet gourhemenneu, ar drezeu ur bé, léh ma tis-kennér é biù...

Nezé, er hurèu e gennig er bal e zo geton d'er person. Hennen hé bout én doar, doh kosté en henn, e den ur baliad doar hag hé zaol ar dreid Mikél en ul laret :

*Opera manuum tuarum, Domine, non despicias.
Exsultabunt Domino ossa humiliata.*

Nezé é pella, én ur bedein, heuliet get en ol, nameit get er haeh Mikél hag e horto ma tei é vam de dural doh é dreid un dornad doar biù hag er béhig dillad de chanj e zo deit geti aveiton.

Treméet é er gaeh vam get er glahar, ken ne hel mui diboukein ar hé divéz gir erbet de laret d'er mab-sé hé des gañnet ketan. N'en des nameit en dareu e riolen didrous, bet korneu hé beg, ar hé bougenneu rouzet d'en amzér, hag e lar de Vikél brasted kalonad é vam, flastret didan hé sam, hag e zo eùé é hani ean.

Kemér e hra é bakadig, didan é gazal, hag é hra er pemp pé huéh paz hag en disklos grons azoh er ré e gar, aveit en turel étré divréh er Gloéz hag en Ankén, tost kar d'en Ankeu.

Ar zor el lann-ma eùé é jaojehè er homzeu spontus-hont e lennas en Dante ar zor en Ihuern : « *Kerh abarh, ne vern più out, ha léz, étal en nor, pep gounag!* »

Dré en hevelep hent é ta tud Mikél ha ré Kergadored d'er gér.

Bras é ou ankén, ha nen dint ket aveit lemel ou sonj diar er haeh paotr iouank chomet duhont ar ou lerh. Neoah, kristén int ha disket ou des get ou zud, én ou raok, soublein didan volanté en Eutru Doué, hep en em-glem rè. Get bihan a gomzeu e tiavézér, én hor bro, er glahar e garg er galon. Ne garér ket kalz displeg dirak en ol nag er joéieu, nag er poénieu. Haval doh ent éned hag e ia de guhet didan ur bod benak, émesk en dél séh pé er man, aveit merùel, Breihiz e guh eùé, ardran ur meni digasted, glahar hag ankén ou halon.

N'en des nameit Maria ha ne hel ket en em-obér doh en disparti-sé. Beta brema, n'en des deit hoah goal erbet de gizein hé hréden é eurusted brellus er bed-ma, ha ne hel ket asantein é ma torret, elsé, en un taol, ur garanté hag e gredè hi bout kriùoh eget er marù,

Kaer dehi bout ur gristenéz vat, é saù, korv ha spe-red énep d'er goal e bouiz arnehi hag en des groeit anehi un intanvéz araok héh eured.

Prest é de damal, d'en Eutru Doué, bout reit dehi de zougen, brasoh sam eget ne jaojè dohti.

Deusto dehi kemér nerh ér beden, liés é saùé, én hé halon, barradeu kounar ha ne vezè ket mestréz dehè.

Mikél, ean, e ouiè erhat ne jaojè ket dehon énebein doh ur hlenùed ha ne oè ket a ésat dehon. Chetu perak

é plégas dirak er goal didéhus-sé get ur galon diglem.

Neoah, poénius bras e oè bet en déieu ketan aveiton. Kavet en doè, é Lann-Bihoué, Kéuneniz hag en doè anaùet iah. Brema é huél lod anehè hantér digiget d'er hlenùed, dishavalet, é stléjal dré el lann ur horv spontus, pé é hortoz, ar ou golhedadeu plouz blazus, er marù de zonet d'ou dijabein.

Dré amzér, neoah, é tas d'en em-akoursein doh damanteu é gensorted ha doh blaz er gakouzeri.

Un tu ag er glozen e oè miret aveit er baotred hag en tu-ral aveit er merhed. Ne oè nameit er ré diméet hag e hellè biùein én ul lod.

Tiér bihan, lojelleu kentoh, e oè bet saùet dehè dré el lann, léh ma vezent lakeit, revé stad ou hlenùed, deu pé pear é pep lojel.

Reit e oè de Vikél ul lojel goulé, tostik tra d'er forn, ha karg dehon, a pe ne oè ket hoah goal geméret, de boahein bara er gakouzed.

Ur forniad e hrè peb eil dé. Elsé é kavè kalz berroh é amzér.

Ur chapél e oè é kreiz el lann, gloestret de santéz Mari-Madelén, ha, tost d'er chapél, forn er gakouzeri.

Én amén d'er chapél eùé, éh oè ti person er gakouzed, ur beleg koh, kakouz ean eùé, chervijet get ur gakouzel.

Traoalh e gavè er peurkaeh beleg d'obér, é konfortein ha servij er geih-sé e oè én dro dehon, kén erbed dehè mui nameit ou Fé é madeleh en Eutru Doué.

Pep sul, é larè en overen aveit é gansorted, hag ar gorr er suhun, a pe hellè. Biskoah taolen diharakoh

eget er chapéliad tud-sé doh en em-graùat, hag é tamant, ha n'ou doè nameit en hevelep peden de zibun, sel taol, d'ou Hrouéour : donet d'ou hlask ketan guellan !

Hañni anehè ne oulennè biùein. Kén nameit er guél ag er ré gohan ér hlenùed, e lammé get peb unan en hoant de uélet arhoah. Kentoh en dehè degaset dehè er sonj d'en em-oallein, a pe ne vehent ket bet kristénion.

Èr méz ag er chapél, ne zéléent ket en em-dolpein, na kaout darempred erbet get en dud a zivavéz,

Er ré anehè ne oent ket pelzo klanù e vezè lézet hep-kén, un dé pep miz, doh devé el loérad, de vonet de glask dillad fresk d'er gér, mar goulennent. Ha hoah n'hellent monet nameit a her, dré vinotenneu distro, én ur bellat doh en ol hag é lakat ur strakel de darhal, a pe spient unan benak. Ha nezé é huélent get despet ha kalon-losk en ol éh achap én ou raok.

Ès é gout, ne hoantè ket kalz anehè monet de valè.

Er réral, e zè ou zud de glask ou zreu lous ur uéh benak ér miz. Ou lakat e hrent én ur hoh sah, didan ur hardi staget doh ti er goard.

A pe zè unan benak de glask é dreu, é hellè er hakouz komz dohton, épad dek minut benak. Saùet e oè, aveit kement-sé, tost d'en nor hag a bep tu d'er hleu, diù zuken, get pazenneu motad, aveit krapout arnehè. Diar el lein, en em-uélè er hakouz hag é gengomzour. Elsé ne oè tu erbet d'en hani klanù rein é glenùed d'en hani iah.

Er sahad dillad lous e oè daù dougen, pign doh ur

pen-bah, ar er skoé. Taolet e vezè abéh én ur biligad deur ha ludu, ha lézet de vugadein un euriad vat. Nezé é hellè er vugaderéz, get ur gultan koed bras, dispakein ha mérat en dillad, aveit obér dehè diskarg.

Ne hellè krog énnè get hé deuorn nameit en dé arlerh, aveit ou adholhein én deur sklér.

A pe vezent séh ha distennet, éh oent lakeit a kosté de hortoz ou has endro d'en hani klañù.

Ur uéh bennak en doè goulennet Maria get hé zud ha get ré Mikél, monet de glask treu lous en dén. iouank Er uéh getan en em-uélezant é toublas ankén ou haloneu. Tamalet en doè zoken Mikél d'er plah iouank bout deit de greskat hoah é hloéz. Met goudé ma oè oeit Maria kuit, ha ne oè mui nameiton get é sonjeu, é komprennas penaos, hé guélet en doè groeit muioh a vad dehon eget a zroug; kén nameit éh anañout, dré-sé, brasted hé haranté hag hé féalded. En despet d'er hlenùed ha d'en disparti, guir e oè enta en er harè ataù... Nag un dousoni aveit é galon skaret !

Elsé é ma mabdén, deuhantéret get é hoanteu dishaval.

Maria e gavè, ér berrig amzér-sé e dremenè é komz a dreu distér, d'el liésan, get hé guellan karet, un distan hep par d'hé halonad. Hé haranté, kreskeit hoah get hé faltazi, e hrè dehi kredein éh ésezè de Vikél.

Penaos ? Ne ouiè ket; ne glaskè ket mem gouiet a veban é tè er greden-sé dehi. Ur plah e zo start hé lakat de gol pep gounag. Chetu perak, merhat, é huélér stankoh er baotred doh en em-oallein eget er merhed.

Neoah, Maria e ouiè reih mat, doh komzeu en dén iouank, nen dè ket ar uellat. Brasat e hrè bepred el lovronien ha garuat e hrè eùé é zroug sel loérad.

Ha garuat e hreint, èl hani er réral, betag en dé hag e vo en devéhan aveiton.

Déieu e vezè, ma krogè Maria d'en em-zèbrein, forh ne hellè, a du erbet, bihannat poénieu en hani e zalhè de garout.

Pédein ? De betra ? a pe n'en des ket a uelladen d'en hani klañù ? Kerkouls e vehè bet dehi pédein aveit parrat dohton a verùel !

Er remedeu ? Kant remed e oè bet aséet : lezeu, diskontereh, h. h. Ol é choment goannoh eget er hlenùed miliget-sé deit a véz vro get en estrén.

Neoah éh as Maria de bardona en hanù-sé, de ouien sekour eit en hani klañù. Oeit e oè betag chapél Sant Kadeu er Mor, hag e larér e zo ur mad doh er goulieu mouhet. Bet oè bet é kavet sorserion ha sorserézed, diskonterion, hag en diaol ha pedér; débret meur a vlankig dehi, hep komz ag hé foén — rak én amzér-sé en em-servijè hoah en dud ag ou diùhar aveit obér hent. Nitra n'en doè groeit nitra.

Kriùoh e oè el lovroni eget abilted en dud; kriùoh zoken eget gelloud er sent, e sonjè Maria. Ne vezè guélet ataù hafni é tonet ag er gakouzeri, nameit a pe vezè peurdèbret d'er hlenùed.

Un dé marhad én Henbont, épad ma komzè, ur uéh ohpen, ag er péh e hlaharè kement hé halon, é kleuas laret éh oè, é Kerroh Sant-Karadeg, ur sorseréz brudet aveit labourat énep d'er goreu furiet.

Kent distroein d'er gér, é lakas én hé sonj monet de gomz dohti.

Ber e oè en hent d'obér : ur hardeur goudé bout kuiteit tachen er marhad, é tégoéhè é Kerroh.

Éno, eùé, éh oè ur gakouzeri vras. És e oè d'en diavézour, er gouiet é huélet er pikol kleu saüet doh tor en dosten ha, dreistol, é kleuet er vlaz e saüè diar en tachad-sé.

Dré houlen, én tiér bihan saüet ar hent Ploué, é kavas buan Maria ti er sorseréz.

Un ti bihan e oè, haval doh er réral hantér kuhet én doar hag e saüè ardran é gein, a réz get en doen blouz. Doh pen en ti, rebad geton, un tammig liorh e oè lan a gement sord lezeu, dispartiet mat er stedeu anehè get minotenneu.

Ar en ti, ne oè nameit ur fenestrig vihan, get diù uéren « rer bouteill » sord e vezè en amzér-hont, hag un nor koed hag e zigorè é deu dam.

Dalhet e oè cherret get ur vrannel koed e saüed, ag en diavéz, get ur stagel stoup, arrestet, ér pen anehon, get un hibil koed.

Maria e grogas én hibil hag e dennas arnehon, ar hé goar. En nor, én ur gañnal, e droas ar hé muduren, hag er plah iouank, ambah un tammig, e ziskennas en diù bazen vein, lakeit doh en trezeu, aveit deval én ti.

É tonet ag er splandér, éh oè béh get Maria spiein, é hantér tioelded en tiig don, ur voéz goh, azéet ar ur vrich izél étal en oeled. Un tammig tan e oè geti, didan ur pod pri hag e verùé un dra benak abarh. Hag er hroah e eùéhè doh hé zan, én un dennein ar ur goh

pimp doar e oè geti én hé beg.

Ne hras esmei erbet a Varia bet ken ne laras honnen :

« Béh ar er souben, mémé ? » Nezé é tistroas er voéz goh ar hé goarigeu, de sellet doh en hani e ze-goéhè. Ha, digas kaer, éh eilgurias :

« Met ia, me merh, béh arnehi ! »

Soubennig benniget

Hep deulagad d'em guélet...

emé er hroah get ur guenhoarh.

— Pe ne vè ket dru é vè tret, mémé.

— El ma laret me merh : er haill n'hel ket choéj !

Ataù :

Guellan souben e zo d'ur peur :

Bihan lart frot ha kalz a zeur ! »

Epad el laredeu-sé, e zigasè ker braù en hani goh, Maria en doè bet hoar de dural un damsel ar ziabarrh en ti. Peur e oè kentoh : ur guélé klos én ur horn, ur bank dohton ; ur gredans a skoéans geton. Adal d'er fenestr, un daol, èl ar er mézeu, get ur vrich a bep tu dehi. Ar er pen tostan d'er fenestr, ur golo, koed ivo, e guhè en dorh. Hag ér horn splannan, étal en tan, ul listriér e skriagné é uerhedi bras doh un nebed skudelleu, podeu pri, loéieu ha lestri aral. Skouret doh en trestier ur ioh dornadeu lezeu dishaval, séh pé é séhein.

Dreist en oèled, ur blanken hir, harpet ar vrocheu koed boutet é treuzellen er cheminal, e chervijè de stal.

Arnehon é huéled un nebed podeu pri, a bep ihuèded, hag a gement furm e zo.

Goudé bout skopet én tan, er hroah e houennas get Maria :

« Petra faot, me merh ? »

Ha Maria de zispleg en hé des kleuet brud anehi ar er marhad, hag é ma deit de oulen alij geti.

Er sorseréz e dro nezé ar hé skabèu, aveit durhein de Varia. Ha honnen e hel guélet hé fas, groahennet rah, met splanneit get deulagad bouill hoah ha lan a vadeleh. Splandér guérenneu guerh er fenestr e daol hepkén, ar hé cher, liù glas er marù. Petra hellè hé kaout ? Étré dek vlé ha tri ugent ha pear ugent d'en ol.

Cheleuet e hra perùeh doh er plah iouank, é tibun dehi hé stedad, hep divégein ur gir, kén nameit aveit laret dehi azéet ar gorn er vrich, doh taol.

A pe arsaù Maria, er hroah e hra un hal hir ar hé fimp troed ber, e skop émesk er ludu, hag e lar, en ur sellet doh er plah iouank é kreiz hé deulagad :

*« En durhunel, pe gol hé far,
E chom de séhein ar er bar, »*

me merh. Kompren e hran deoh ha truhé em es doh er paotr iouank-sé :

« Merùel iouank zo ankénus »

e larér. Neoah, ne gollet ket kalon :

*« De bep kleñued éh es remed
Nameit doh er marù n'en des ket... »*

— Hui gred, memé, e droh Maria, é hellér guellat d'ul lovr ?

— Me gred, ia; ha hui eùé ! emé er sorseréz, rok un tammig. Rak, a hendaral, perak é vehéh hui deit d'em havet ?

— Dam, memé, en dén e glask ataù sekour d'er ré e huél é houzanv. Neoah prestik on de gol kalon; rak kaer em es redek, kaer em es pedein, beta brema n'em es hoah kavet hañni ar me hent, hag e zo bet dilovret.

— Hama, emé er sorseréz, en ur seùel diar hé brich, me zo mé unan anehè ! É ti ur gakouzel koh éh oh ama, plah iouank. Sal respet deoh, bet on bet ér gakouzeri en e hues kavet tuchant ar hou hent, ér Vadelén, hag e zo brema kel lan a dud klaññ, man dé rë strih aveit kemér réral. Ha deit on ér méz anehi, trugèr de Zoué, dré nerh el lezeu em es groeit hag en diskontereh.

— Hag é ma éseit deoh agren ?

— « *En hani en des lagad e sél,
En hani e gar, hepkén, e huél !*

Tapet em boè el lovróni, bout zo huéh vlé, é holhein d'er geih e zo ér Vadelén, ha n'ou des dén d'obér ar ou zro. Met n'em boè ket vennet en em-zisklériein araok bout klasket guellat dein get er remedeu em es disket aléj get me zud koh, sorserion eldonn. Rak a vidad de vidad é tiskontamb-ni.

N'en des bet par demb de ésat de haradeu, de houlieu koh, mouhet pé furiet. Met ésat d'en treu-sé ol e zo un hoari, d'el liésan ataù. El lovr e den béh d'en dén

Asé e hrezan arnonn er remedeu kriùan e anaùen, hag, arlerh ul loérad, em boè guélet men gouli é téhan a vrasat. D'en eil loérad en doè séhet ha d'en drivet ne chomè mui nameit el léh anehon.

Kredein mat e hren éh oè guelleit dein, ha mé eurus. Siouah ! huéh miz goudé é tas el lovr endro, ér mem tachad, furietoh eit biskoah.

Komprennet em boè nezé, é vankè un dra benak d'em lezeu..

Ha mé de glask arré.

Én atretant, chetu cherret er hlenùed eùé d'em mab kohan.

Ha mé arnomb hon deu !

Deit e oen de ben anehon, ken és èl mah oen deit ahanonn, met hep distag ataù agren er hlenùed.

Nezé é kasas Doué dein er sonj d'obér un dra aral. Groeit em boè, ketan, en asé ar me mab; rak ean oè ean iouank ha nerhus.

Hag er uéh-ma éh oen bet tré d'el lovróni.

Goudé éh oè bet me zro.

Chetu huéh vlé a oudé, ha biskoah nen dé deit er hlenùed endro.

Met dam ! ne garehen ket kaout unan lovr de ésat bamdé : ne harzehen ket !

Djés bras é donet de ben ag el lovróni, dreistol a pen dé koh un tammig.

Ha m'el lar deoh frank, kenevé d'houh iouankiz ha de hani hou kalant, kenevé eùé d'er fiars e hues bet énonn, em behè bet laret deoh klask sekour pelloh.

Ne vè ket kalz hag e ven obér er péh zo ret aveit

guellat. Mar hues eroalh a nerh-kalon, eroalh a fian
énnon, é hellein labourat aveidoh ha guellat d'en hani
e garet.

— Petra vo daù dein obér, memé ?

— De getan, tapout er hlenùed eùé, ha monet de
Lann-Bihoué d'obér ardro Mikél.

— Guerhéz benniget ! Monet de vout lovr ! Petra
e houlennet hui genein ?

— A hendaral ne vo ket a ésat dehon. Deu é ma ret
bout aveit guellat. Goed en hani e hra guel e zo ret
kaout aveit ésat d'en aral. »

Maria ne saññ grik. Komzeu er sorseréz en des la-
keit un hirisaden de valé dré hé horv abéh. Hag er
spont e hounid ar hé spered. Monet de vout lovr ? Hi,
Maria Eùen ? Hi koanten er hornad ?...

Hag en em-uél, dré hé spered, hé horv ker bouill,
ker biù, ker koaill brema, oeit de vout en eskern di-
giget-sé, hé doè spiet, ur uéh, é bèred Kéùen, étal en
iliz, é dan ur bé e oè en toullour é skarhein...

« Mé, e sonj-hi, mé monet embér de vout en dra-sé
ha n'en des mui hanù erbet ? »

« Ha noah, e sonj hi kentih, azé é ma loden peb
unan ahanomb, kours pé devéhat ! Ha, mar bè devéhat,
aben un nebedig bléieu é tei... Ha nezé, petra hreïn-
mé dré-ma hep Mikél ? Guel é hoah er hlenùed hag er
marù, ar un dro geton, eget er vuhé hag er marù, ur
sord, pèl azohton.

Gouzanv aveit gouzanv, hoah é ma guel dein gou-
zanv tost dehon ! »

Ha bresk, groeit hé sonjeu dehi, é lar :

— Didan volanté Doué ! Prest on d'obér er péh
vo ret.

— Hama, nezé cheleuet mat : Hui cherro er hlen-
ùed. Chetu penaos : hui geméro unan ag el liéneu e
vè ar houli Mikél hag el lakei de dremen un noz ar
hou pruched, en tu kousiet doh hou krohen.

Aben a pe santeet loskadur er hlenùed — hag er
santein e hreet en dé ketan ag el loérad — deit d'em
havet, hep laret de zén éh oh keméret.

Ne zoujet ket nitra, me merh. M'en em-garg-mé
ahanoh hou teu, mar groet èl ma larein deoh. »

Laret e hra Maria trugaré d'er hroah ha kehevo,
hag é keméras hent er gér, a dreuz dré barréz Kaodan,
èl ma hrè bepred ; rak berroh mat e oè en hent éget
dré dreih Sant-Kristol.

Brema, a pen dé deit er sorseréz d'hé lakat de gre-
dein é vo guelleit de Vikél, é ma disammet hé spered
ha ne hra van erbet ag er péh e zo doh hé gortoz hi.
Gozik é kerh joius, dré en henteu bihan, kam-digam e
ia betag er Skorù dré Koed-Forn-Vras, Kerbeban hag
er Skouhél.

Èn aod, é kav en tignol e chervij dehi de dreuzein
er stér, a pe za d'en tu-ma. Krapein e hra abarh ha get
ur ruan él lost, é polinat, é ma èn tu-ral ur hardeur
arlerh, douget get her en tré.

Tennein e hra hé bagig de gosté en aod, ha get un
éor groeit get ur pikol maen, dalhet é deu dam koed
pleget arnehon, éh arrest hé bag. Skanù, é krap nezé
er vinoten e ia get el lanneg betag hé hér.

Ne sañnas grik de zén ag hé baléaden é Kerroh.

Hé zud e eùhas hepken un dra : a houdé er ieueh-sé, ou merh ne vezè ket mui ker klouhañnek èl araok.

Er uéh getan éh oè degoéhet en dé de vonet de glask dillad lous er hakouz, é houlennas arré get hé zud monet de Lann-Bihoué.

Konfort bras en doè tud Mikél é huélet Maria é chomel ker staget doh ou mab, deusto dehi gouiet reih éh oè kollet aveiti. A pe vè en dén ér boén, é seblant skañuoh de zougen a pe gavér réral de gemér lod anehi.

Ha ken akourset e vér de uélet er ré eurus éh ankoéhat en hani e vè skoeit d'ur goal ha doh en dilézel !

Get plijadur enta, é vezè bepred laret ia de Varia, a pe houlennè monet.

Hep dizol de Vikél er péh e oè én hé spered, é laras neoah dehon en hé doè kavet ur voéz hag e iè de labourat aveit distan d'é glenùed.

Er peurkaeh kakouz e larè trugaré d'é vestréz aveit hé difré, met ne oè ket én arvar ne hellè dén ar en doar bout tré de barrat doh é glenùed a greskat. Neoah ne glaskas ket bihannat er fiars hé doè keméret ér sorserez-sé. Rè a vad e hrè d'é galon guélet pegen sonn e oè karanté Maria.

Donet e hra er plah iouank d'er gér leuineit eùè, é santein hé doè gellat lakat marsé ul luheden gounag é kalon Mikél. Engorto mat é de vonet bet er pen get hé sonj : tennein Mikél a glenùed.

Kent degoéhel é Kerbeskont, é treuz ul laneg. Goudé bout sellet én dro dehi, de uélet ma n'en des dén tost, é tigor er sah treu lous e oè geti hag é klask abarh unan ag en tammeu lién krenn, bet ar en token-

nad e zèbrè kalon Mikél.

Ur vlaz ponnér e saù d'hé difren, a pe fourdouill én treu lous-sé. Kemér e hra un tam lién, kousiet er hreiz anehon get el lin hag er goed séh. Hep donjér, ha hep doujans, lan a fé é komzeu er hroah hag a garanté doh Mikél, é plég en tam lién aveit el lakat é sah hé broh dan.

Ha hi de Gerbeskont, skañù ha disoursi.

Goudé bout disammet ag hé béh, étal en nor, éh a de rein doéré a Vikél d'é dud.

Ha hi d'er gér.

Hag en noz-sé, a pe oè lahet er gouleu, é Kergadore, Maria Eùen, er vraùan famellen a gornad Guir-Zikour, e dennè ag hé sah, un tam lién linek, goedek ha blazus, aveit en dispieg, hep krénein, didan hé hiviz, ar hé bruched guen ha iah, aveit donet, a vat volanté, de vout ur gakoúzel !

Kriùoh e oè bet hé haranté eget en donjér ; kriùoh eget er spont ag er marù eahusan e fehè bout.

Eih dé arlerh, d'en déieu ketan ag er hetan kartér, hé doè santet ketan, loskadur er hlenùed. Sellet e hras doh hé bruched hag é huélas arnehon un tachadig, bras èl ur péh-argant hag e oè ru ha goleit a horigeu bihan penneu linek.

En trenoz e oè er ieu. É sigur guerhein un nebed uieu ha prénein podeu laeh, éh as arré d'en Henbont.

É ti Sorserez Kerroh é treménas ketan. Hiziù nen dé ket er hroah héh unan : a pe ia Maria én ti, é ma é tiskontein de harad ur peizant e zo azéet doh taol, é har klanù astennet geton ar er vrich. Truhek é de

uélet.

Ar en daol, éh es ul liénad lezeu prest de zispleg ar er gouli hag é ma er sorseréz é tiskontein dohton hag é huéhein arnehon.

Embér é ma groeit hé labour dehi, hag éh a en dén araok en ur gammein, harpet ar é ben-bah.

Pen dé oeit er méz, é lar er hroah : « Chetu ur peurkaeh dén azé hag e den béh dein. Devéhat mat é ma deit d'em guélet ha brema ne houian ket ha me hello en dijabein.

Na hui, me merh, penaos éh a en treu genoh ?

— Deit é er hlenüed dein, memé.

— Diskoeit ? »

Ha Maria de zilasein hé horv broh, de zigor hé hiviz ha de ziskoein d'er sorseréz en tachad ru-sé deit én hé bruched.

— Malis e zo geton, en ampistu ! emé er hroah. Gor-teit un tammig ; éh an-mé de zistan dehon ! Azéet azé. »

Hag er sorseréz é gemér, ar hé stal, ur podig pri hag e zo abarh bled gleu a dousen en Nedeleg, mesket get ivl, hag un aral, brasoh, lan a zeur a fetan sant Iehann-en-Templ.

Golhein e hra en tachad ketan, get en deur, ha goudé bout ean séhet, é kemér ag er meni ioud du aral, get pen hé biz hag en em-laka de verkein, ar galon Maria, ur gerlen én dro d'er gouli. Monet e hra ar hé goarigeu, én eskem d'en héol. Seih tró e hra elsé, én ur ziskontein étre hé dent hag en ur bouizein mat ar bep silaben ag hé feden. Goaskein e hra, ar un dro, ar galon er plah iouank, kement ma hra droug dehi, get

hé biz tret. Ne hel honnen parrat a dennein ardran. Met er hroah hé harp get hé dorn aral hag e bouiz muioh mui.

Hag er plah iouank e gleu er homzeu souéhus-ma :

*Lovronien glas, lovronien séh,
N'é ket azé é ma hou léh.
É kreiz er mor, teusk er pesked,
É hourhemennan deoh monet.
Peder suhun, dé aveit dé.
Ér gerlen-ma é vo hou pé.
Er Vadelén de zistan deoh ;
St Kadeu d'hou herzel pelloh.
St Kadeu, er Vadelén,
D'hou kas a ru de velen ;
A velen d'hou kas de uen,
Hag a uen d'en em-zispen,
Skantennig arlerh skanten...*

Hag é talh disoñnikoh, én ur huéhein, ar er gouli, tèt guéh én eskem d'en héol.

Maria e uél nezé, get souéh vras, un huizen é tar-hein ar fas groahennet er sorseréz. Hag a pe zisoh a labourat, é ma er ber hanal geti.

Daù é dehi azéet ar hé brich. Hag é chom, un herra-dig, de zihostal, hep laret gir.

Goudé un diskuñ :

« Béhus é, me merh, el labour e hran, ha merhat ne hellein mui derhel pel ér vechér. Er galon e vank dein. »

Embér neoah é saù endro hag é lar :

« Brema, éh an de gampen deoh ur palastr aveidoh, hag un aral aveit Mikél. »

Er sorserez e ia d'hé liorh de glask peder delen *Mehérennig-er-Uerhéz*, ledan èl un dorn, blot ha pañnek èl un tam méheren neùé.

Get ur goutel, é rah er blèu diar un tu anehè hag éh a d'hé stal de gemér podeu.

En ur bodel-pri é vesk nezé ul loéiad mél iliaù, ul loéiad mel-pen luern, un tam rousin guen hag un tam koér melén. Ha hi d'ou lakat ar er gleu de deuein.

A p'ou hleu é tarhal get en tuemdér, é kemér ur broch Roed aveit ou mérat.

Hag a pe gav geti é mant kéjet mat, é ta get hé fodel de dal en daol aveit displeg en treu-sé ar en dél *Mehérennig*.

A pen dint riellet mat, é holo pep palastr get un délen *Meherennig* hag é lar de Varia.

« En déieu-ma, disklériet hou klenùed. De zé er hann, de laret é dirieu ketan, keméret unan ag er palastru-ma, tosteit ean d'en tan, aveit ma tistago en délen lein, ha lakeit ean tuemman guellan ar en tachad lovr. Ha goleit ean get gloañaj

Stagein e hrei é unan. É unan eùé é tistago, a pe vo séh er gouli. A pe vo distaget, goarnet ean mat aveit monet d'en turel d'er mor, kentih ma helleet.

En devéhan dé ag el loérad-ma, de laret é dimerhér aben pémezék dé — dalhet mat sonj ! — get un draen spern pé irin, rahet mat, ha luem, piket ur biz deoh ha lézet tregont tapen goed de goéh én ur pod.

léh m'hou po lakeit deur deit ag ur fetan benniget. Stanket mat ar en deur goèdek-sé ha goarnet ean. Mikél e zéléo évet anehon, épad tregont dé, adal dé ketan el loérad neùé e zeï goudé ma vo séhet é houli. Ul loéiad bamdé e vo traoalh.

Chetu brema gleu, prest aveit kerlennein droug Mikél. Hui hrei dehon èl ma hues men guélet éh obér deoh, aben disadorn ben pemzek dé, de dèr eur arlerh kreisté. Dalhet mat sonj ag en dé hag en eur. D'er hours-sé é tiskontein mé dohton.

D'er hann, groeit dehon èl ma tan a laret deoh obér deoh hui eùé. En dé devéhan ag el loérad-sé, laret dehon tennéin tregont tapen goed anehon, de lakat é deur ur fetan benniget hag évet hui anehon, aben, en dé arlerh, épad tregont dé.

Hou tevéhan loérad de houzanù e vo henneh. Guelleit e vo deoh.

— Trugaré, mémé. Met pegement e zéléin mé deoh aveit rah en treu-ma ?

— Amzér e zo, me merh. A pe veet deit de vad, deit d'em guélet get hou kalant, ur ieueh benak ha ni uélo nezé. De hortoz, groeit perùeh èl em es laret deoh. Ha chans vat deoh hou teu.

— Marsé elkent, mémé, é hrehè plijadur deoh kemér un nebed uieu genein, de hortoz hou tigoel guel ?

— A galon vat, me merh. Lézet un dousén genein, mar karet. Bout em es ur iar é houlen gor : m'ou lakei geti. »

Ha Maria oeit ha lakat pearzek ui ar en daol ha laret kenevo d'er Sorserez.

Nezé éh a d'obér hé marhad.

Un euriad benak goudé ma oè diskontet dehi, é kav get er plah iouank é ma distañnet mat de zèbron hé halon. Bardellet en des kerlen er sorseréz doh el loskadur.

Ur blijadur e gav doh en doéré, en ur zistroein d'er gér.

N'en des nameit hé mam én ti, a pe ia abarh. É ma é veskein amonen. Deit é er hours aveit Maria de zizolein dehi er péh hé des groeit. Prederi hé des; rak gout eroalh e hra éh a d'obér poén d'hé mam. Met dalé ne hel ket kén.

És é gout get pé sord kalonad glahar é kleu en doéré. Kaer en des Maria laret dehi, é ma aveit sovein Mikél é ha n'hé des hi nitra de zoujein, aveit en amzér de zonet, er vam ne hel ket kredein. Biskoah n'hé des hoah guélet kakouz erbet é tonet de vad.

*Pe iér de Lann-Bihoué
Aveit birùiken é.*

e lar er hrenlavar. Ha ne lar ket geu.

Treboulet ha spontet e oè bet en tiad abéh éh anaòout en neùeted eahus-sé. Er marù én tiegeh, e hrè nebetoh a streved; rak ahoel, èl ma larè peb unan dirak unan treménet : « Oeit é é boénieu geton ». Adal d'ur hakouz, é vonet de Lann-Bihoué, ne saùe de zivéz en ol nameit ur gir : « Maleurus ! » en ur sonjal ér poénieu garù ha hir e oè doh er gortoz.

Met petra obér ? Soublein didan er goal, pe n'hellér mui dioal...

Er sul arlerh, é overen Guir-Zikour éh oè spézet arré, aveit er ieu arlerh, intermant Maria Eùen, a Gergadored, oeit de vout lovr.

Un hirisaden a spont en doè redet kentih é goahiad ol er ré e oè én overen. En em-strèuein e hrè er hlenùed ér hornad...

Ha peb unan e sonjè : « Marsé arhoah é vo me zro ? »

Tud Kergadored ha ré Kerbeskont e oè bet en tristan ou doéré hag er brasan ou ankén, en despét d'er péh en doè laret Maria dehè, aveit ou honfortein.

A pe heulient er plah iouank, d'er ieu, én hevelep henteu en doè groeit Mikél, un nebed mizieu araoak, é kerhent hep gounag, sur mah oent éh oè kollet ou bugalé dehè aveit mad.

Groeit e oè bet doh Maria, èl ma vezè groeit doh pep kakouz.

Neoah, èl ma tè a goéh ér hlenùed, éh oè bet lakeit en ul lojel héh unan eùé, ha karget de lakat er forniedeu é go, en dé kent ma vezè pobet.

Donet e hrè elsé, pep eil dé, de gas hé ruskennadeu toéz de dal er forn, de Vikél de infornein.

Dre en atis a gement-sé, éh oè bet forh és de Varia obér er péh en doè gourhemennet er sorseréz dehi. És é kompren n'hé doè ankoéheit nitra.

Gellet hi doè lakat hé mam de zegas dehi, én hé béh dillad, deur a fetan sant Nikodem Kéhen. Brudet bras e oè er fetan-sé, benniget ma vezè de zé er pardon, dré soubein abarh ur pilet koér, en tan abarh, épad ma kañnè er person er homzeu-ma : *Descendat in hanc plenitudinem fontis virtus Spiritus Sancti.*

Heuliet en doè en deu lovr perùeh ha riget mat, kemenneu er hroah, ha, doh achimant el loérad, ou doè guélet, get souéh ha bras plijadur, é luskè ou falastreu distag doh en droienneu anehè.

Ne oè ket hoah deit en hantér ag en eil loérad, ma kavas Maria, ur mitin, hé hani risklet étré hé hiviz hag hé hrohen, didan hé hazal.

Er hemér e hras hag er gronnein mat aveit obér dohton èl ma oè bet diféret dehi.

Barh er splann, é sellas doh hé bruch : éh oè léh el lovronien, anat mat arnehon, guen kann ha tenér er hrohen neüé. Ha ne oè mui na gor, na lin, na skant.

Guir en doè laret er sorseréz.

Ur miz arlerh é tistagè eüé hani Mikél.

Bras e oè eurusted Maria; met nitra étal hani er haeh Mikél hag en doè kollet, chetu pelzo, pep gounag de uellat. Ker bras e oè, èl ma oè bet huerù é hlahar en ul lakat é dreid é Lann-Bihoué. A varù é tè de viù, aveit laret mat.

Brema é hellent kousket. Goannat e hrè ou zerhien a zé de zé, ha dilézet ou doè er cher néhanset ha morliùet e oè hani en ol gakouzed.

Doh devé er miz arlerh, miz Meurh, a pe uélezant ne zè ket ou hlenùed endro, éh ezant de gavet Person er gakouzed, de rein dehon de houiet éh oè guelleit dehè hag é karezent monet d'er gér.

Er peurkaeh bèleg, ha n'en doè ket hoah guélet kementral, a oudé mah oè émesk er ré lovr, en doè lakeit amzér aveit kredein en deu zén iouank.

Ret oè bet dehon guélet en tachadeu dilovret ha

kleuet péh e zisplégas Maria diar héh obéreu.

Treboulet e oè er haeh dén ha hoant en doè de uélet, én treu-ma, labour er Goal-Spered.

Kennig e hras Maria dehon goulén get er sorseréz labourat arnehon eüé. Met en diskontereh, én amzérhont, e oè sellet èl labour en Diaol : n'en dehè ket ean vennet, a du erbet, goulén guelladen doh en tu-sé.

A hendaral, koh e oè : kenniget en doè é vuhé hag é zrougeu d'en Eutru Doué, aveit é salvedigeh ha hani er geih e oè geton, é Lann-Bihoué; ha ne grede ket é vehè bet jaojapl dehon en em-zislaret, brema a pe dostè d'er marù.

Kas e hra gourhemen de berson Kéùen a uelladen en deu zén iouank, hag eih té goudé, é overenneu er barréz, éh oè saüet en harz lakeit ar Vikél er Halvé, a Gerbeskont hag ar Varia Eùen, a Gergadored, dilovret ou deu.

És é gout en en doè rédet en doéré, èl ur had, dré er barréz, hag éh oè bet ohpen souéhet en dud. Ne vezè ket guélet kementral goal liés, ha dén biù atau n'en doè kleuet komz ag ur sord burhud.

Er suhun arlerh é tent er méz, dijap, ou halon bar get el leuiné, bar eüé get er garanté.

Sadorn-Fask e oè. A pe zegoéhent étal bèred Kéùen, hag e hronné nezé en iliz parréz, éh oè « Klehiér Pask éh arriù a Rom », hag ur han getè. Kañnal e hrent én inour d'un Doué, deit er méz ag er bé, léh m'en doè ean lakeit fallanté mabdén; met, post de Varia, kañnal e hrent eüé, ar un dro, én inour dehè ind, deit er méz ag ur bé, léh ma oent bet taolet, é biù, get ur hlenùed

milliget.

Ha diskañnal e hrè ou diù galon, d'er hlehiér, get gradvad, de drugarékat en Eutru Doué, bout dakoret dehè er iehed ha goarnet biù ou haranté.

Obér e hrant, pen-der-ben, en hent a skoéans, en hent-sé hag ou doè groeit, er blé araok, didan kougoul er ré villiget, hag ou halon karget a néhans. Hag er sonj ag en déieu trist-sé e za hoah de greskat ou eurvad. Goudé ur goal, é tañoér er guellan doustér en eured.

É tégoéh é Kerbeskont, àùél kloar en neùe-amzér e héjè, ar en deu zén iouank, délenneu guen er hignéz é bleu, premedi un dezoned fréhus.

Ha deusto d'er péh e sonjè Person er Gakouzeri, ne chomè getè keu erbet bout goulennet guelladen get Sorseréz Kerroh. Ne uélent ind, é kement-sé, nameit fréh er gelloud mistérius en en des reit Doué de lod ag é vugalé, liés én dihoud dehè, hag en hani en en des lakeit én natur krouéet aveit dihloézein mabdén.

Gouélet dru e oè, é Kergadored hag é Kerbeskont, en dé ma oent oeit de Lann-Vihoué : hiziù é red en dareu hoah, a p'ou guélér é tonet én ti, dorn-oh-dorn, lan a joé. Met er uéh-ma é ma get en eurvad é houélér.

Ki Kerbeskont e harhè ker joius hag e dennè kement ar é ranjen, mah oè béh geton pas tagein éh obér trejou doh é vestr iouank é tostat. Iudal e hrè get er jourdoul.

En eil ieu a imbril, éh oè en deu zén iouank get ou zud én Henbont. Oeit e oent de choéj er bizeu hag eùe de béein ha de drugarékat Sorseréz Kerroh. Ha d'hé

fedein d'ou fest.

Devéhat éh oent arriù. Oeit e oè de chom de vèredig Sant-Karadeg, ar ribl er Blaoch.

Éh aters héh amezegion, ou doè gouiet pegours éh oè marù : en un taol éh oè oeit, en dé m'hé doè diskontet doh klenùed Mikél. Rè start e oè bet el labour aveit hé halon goann.

A pe vehè bet degoéhet kement-sé geti un dé koursoh, ne vehè ket bet kleuet er soñnerion é son é Kergadored, d'en devéhan suhun a imbril er blé-sé.

Er suhun-sé éh euredè Mikél ha Maria.

Fest vras e oè groeit getè, ha bourapl e oè bet abarh, m'el lar deoh.

Ur voèreb de Varia e larè, a pe oè é lakat er souben adal d'er ré iouank :

« Chetu er uéh getan é ta dein servij deu zén iouank de zé ou eured, arlerh bout bet én ou intermant ! »

Hag er ré iouank e hoarhè, hag er ré goh getè.

Kuhadel Kastel Ti-Herri

Kuhadel Kastel Ti-Herri

(Revé ur' juden a Vreih-Veur).

Noz kent en Nédeleg, ér blé 1300, éh oè bours é kastel Ti-Herri, barh er Hemened-Héboé.

Tolpet e oè éno, en noz-sé, en dudchentil iouank ag er manérieu tro ha tro, get ou herent, aveit filaj en Nédeleg. Gortoz e hrent elsé, én deverranseu, en overen a hantér-noz hag e vezè kañnet é chapél er hastel.

Ne chomè nameit unan a bep tiad de hoarn er gér. Er réral e oè deit, ar gein ou ronsed, kentih kuh-héol, trema kastel Ti-Herri, degoéhet é dro, er blé-sé, de zegemér en amezegion.

Jaffré II e oè eutru Ti-Herri. Bet en doè bet en eutrunieh anehon goudé marù é vam, Adeliz en Henbont. Eih vlé ha tregont en doè, d'er hours-ma; pear a vugalé dehon, én ou zoueh, ur plah iouank, ag er ré

goantan, hag e hred Adeliz anehi, èl hé mam-goh hag e oè, ar un dro, hé mam-baeron.

En hani e dremen, hiziù en dé, ar hent borh Lovedan de vorh Ploué, ha ne anaù ket istoér é vro, e zo diés dehon dihuen, a pe dremen étal Guir Zikour, éh es bet guéharal ur vorh én andrenad-sé. Ur vorh, get ur hastel ha diù chapél, gronnet, èl en un inizen, get deur distroeit el lén vras, e uélér atañ, troeit devout guern, étré en hent-pras ha tostenneu St Leveneg ha Koed er Vafin.

Brema ne chom mui ag en treu-sé, nameit chapél Guir-Zikour, doh kosté en hent, er velin goh, damguhet doh troed er chaochér, ha, pelloh, émesk er gué, un nebed tiér-tachen dispak ha distér.

En hent-hoarn bihan, hag en des dizalbadet kement a dachadeu kaer én hor bro, e zo deit betag ama de dural él lén, mein ha doar en torgenneu tostan.

A dural, a vlé de vlé é vihanna el lén get er bodadeu hesk ha haleg e hounid arnehi a nebedigeu.

Èn amzér ma komzan anehi, éh oè ohpen deu-ugent tiad tud tolpet én dro de gastel Ti-Herri. Tostat d'er vorh ne oè ket és, a pe vezè digoret er paleu d'en deur, de lafinein er fozelleu don ha ledan, e chom hoah darneu anehè doh er hreisnoz a gér.

Brema, n'en des nameit fetan gaer Guir-Zikour hag e hel lakat en treméniad dé arrest ha de houlen perak éh es bet saùet, én ul léh ken diamén, bénaj ken kaer.

A gastel, nag a zudchentil Ti-Herri, trechad erbet n'en des mui. Chapél ha fetan er Uerhéz hepkén e vrud gred er ré en des groeit ou seùel guéharal ha fé digàs

er midadeu ankoéhin en des keméret ou léh.

Elsé é ta ur bobl diouiek de lezel de vonet de gol, hep gout dehi, devéhan testeu amzér hé frankiz hag héh ampartiz.

Ur haer a gastel e oè neoah Ti-Herri, saùet abéh get mein bén ag er vro, e gavér hoah unan benak anehè é magoérieu kér.

È sal vrasan er hastel éh oè un oèled frank, get pikol landéreu hoarn govellet. Arnehè é loskè en noz-sé ag er blé 1300, ur péh chouch derù koh, harpet get

pemp pé huéh tam koed aral, en tan én ou hostéieu, hag e hrè d'er flam krapout get her ha kañnal ér che-minal, soñnen er houréz tréh d'er iéndér.

Deusto d'er skorn hag e lakè el lén de darhal, deusto d'en nivlen tioél ha sklasus e gargè en amzér, kloar e oè, en noz-hont, é sal vras kastel Ti-Herri.

Kloar e oè ha bourus. Bourus, èl ma vè bepred a p'en em-gav tolpet iouankiz ur hornad bro.

Ardro seih eur, a pe oè degoéhet en ol dud kouviet, mestr en ti, get ur bär beuz, degaset dehon ar ur plad stén, get deur benniget, e vennigas en étèu, araok laret er beden, a voéh ihuél, èl ma oè akustumans er vro.

Nezè é kennigas d'é ostizion un tasad chistr tuem, douseit get mél, ag ur potèu pri é luhé é voelleu melén é korn en tan.

Goudé é ras otré d'er iouankiz de grog get ou deverranseu.

Hoari erbet ne blijè kement d'en dud iouank èl hoari *Moucheka*; rak ma hellent redek dré er hastel ha fetekat é kement kognel, adal er hañeu bet er su-lérieu.

Tennet e vezè d'er blouzen yer de houiet più e vehè bet « abarh ». En hani en dezè hi, e chomè ér sal get er filajerion, epad ma vezè er réral é vonet de guhet. A pe vezè bet kontet kant, d'en hani e oè « abarh », éh è de ziguhet er réral. En hani kavet ketan e iè « abarh » d'en taol aral.

Aveit kas gourhemen, d'er ré guhet, éh oè kavet unan anehè, é vezè kornet get ur horn-boud e iè en trouz anehon de bep korn ag er hastel.

Hoariet e oè deu pé tri taol, huchet ha hoarhet doh sour, a pe eùéhas en ol ne oè ket deit d'er sal Adeliz, merh er hastel. Adkornal e hrezant dehi; met ataù dén.

Chonjal e hras en ol éh oè un dro e glaskè hoari d'er réral, é chomel kuhet aveit obér dehè monet d'hé hlask a vanden.

Ha peb unan de gemér ur flammèren ha de glask er goanten get jourdoul.

Dré beb diù uéh, é tigorè dor er sal hag é tè ur paotr pé ur plah iouank, ar en trezeu, de houlen ha kavet e oè Adeliz.

Hag er filajerion e respontè, digas, ne oè ket, hag e zalhè de barlandal.

« Start e vo, péchans, diguhet er had ? emé, ur uéh, beskont er Faù, én ur hoarhet.

— Haval é gegin, e respont Jaffré. Ur hi mat e vo ret aveit hé divertimein. »

Ne gredent ket bout ken tost d'er uirioné.

Neoah, goudé ma oè bet klasket é kement korn, é tas d'er glaskerion skuihein.

Skuihein e hrent, hag ar un dro, é hounidè 'en néhans arnehè hag ar er filajerion.

Ne hellent ket kredein é chomè Adeliz ker pel kuhet, é sigur deverral, ken ién èl ma oè en amzér. Nag é pè tachad é vehè hi, pen-dé-guir é ma bet tour-hellet er hastel ag en dias bet el lein ?

A pe zas er glaskerion devéhan ér sal, ne oè ket mui bourus é Kastel Ti-Herri. Tad ha mam Adeliz ha beskont er Faù, eutru er Brug, hag e oè doh hé lésat, en doè, ou zri, déhañnet a gomz hag a hoarhet.

Guélet e vezè, doh ou selleu néhet, troeit dalbéh trema en nor, ha doh ou liù kann, é toujent ur goaleur.

Hag er dud kouviet, ind ou unan, ne hellent ket parrat doh en néhans a hounid ar ou spered.

Goarekeit en doè blaoh en devizeu.

Monet e hras d'ou zro Jaffré hag eutru er Brug, get deu pé tri aral, d'obér un dro dré er hastel, épad mah è deu zén iouank de aters tiadeu tud Ti-Herri, de houiet getè ha guélet ou dehè en namezél.

Fojellet e oè é kement léh, aterset kement dén, hep kavet ataù en distéran trechad ag er plah iouank.

Klasket e oè ha rah doh el lén, get gouleu. Marsc é vehè koéhet én deur ? Met kehéd èl mah é er splandér, ne vezè eùéheit ér gléren na toul, na tarh.

Hag épad er glaskereh-sé, é ma deit kours en overen. Soñnet é kloh er chapél, aveit er hlohád ketan, ha haval é é touj er hlohér a laret d'er hornad leuiné er gouil e ia de zigor, a pen dé ker bras glahar é zudchentil. Bresk é tistag é glohadéu ha ne gañnant ket èl d'el liésan.

Met er ré iouank, én ur obér un devéhan displeg d'ou dillad, dibléneit un nebed, get ou hlaskereh, e sonj é ma en nivlen diù hag e garg en amzér, èl lostadeu dumed guen, e zinerh kan er hloh. En ou iouankiz berùidant, ne hellant ket arrest ou sonjeu ar ur goaleur.

Brema, é kleuet er hloh, é tei endro, e sonjent ind.

Monet e hra en ol d'en overen. Ha gratat e hra intron Ti-Herri, seùel ur chapél d'Intron-Varia Guir-Zikour, mar kavér hé merh biù pé marù.

Kañnet e oè en overen hag Adeliz ne oè ket deit dehi; kañnet e oè Noellenneu goudé en overen ha ne oè ket kleuet boéh flour Adeliz é tiskan dehè.

Ha brema, chetu tolpet ol er prederion doh taol tudchentil Ti-Herri, goleit a jibér rostet, a hoastel mat, a chistr hag a chouchen hag a uin ag er vro zoken. Keméret é rah er skabèueu kizellet én dro d'en daol; n'en des nameit unan hag e chom goulé doh pen en daol, hani merh en ti, hani Adeliz er goanten.

Biskoah ne oè bet é kastel erbet, é Breih, ur pred noz en Nedeleg ken divourus èl hani Kastel Ti-Herri, ér blé-sé, 1300. Haval e oè en en doè kollet er gomz en ol prederion. Disonnik é komzè er ré e larè un dra benak. Laret vehè bet ur pred intermant. Tréhiet e oè en ol, hep gout petra sonjal.

Ha skabèu Adeliz e chomèl ataù goulé.

N'en doè ket padet pred en noz-sé. Kentih dijabet, peb unan en em-dennas d'é du, goudé bout trugarékeit Jaffré hag é intron, hag e oè béh getè derhel ar ou dareu.

Ne oè ket ur vinoten hag e gasè d'er hastelleu ag en dro, ha ne gleuas, er mitin-sé, komz ag en dra souéhus degoéhet é Ti-Herri. Hag én ur vonet get ou hent, ar ou ronsed lann, a dreuz dré goèdeuiér ha lanneuiér er hornad, koh ha iouank n'hellent parrat a vartezéat. Na petra e oè degoéhet get er gaeh Adeliz ?

A pe saùas en héol de vitin, é ruas er retér geton, hag er ruoni en em-strèuè barh en nivlen e gargèl ataù en amzér hag e zè de rein de garéieu guer kastel Ti-Herri, ul liù goèdek. Dinerh ha klouhañnek e oè en

héol, èl a p'en dehè keméret é lod é ankén Jaffré hag é dud.

Er ré-ma ne oent oeit de uélé erbet. En em-lakeit ou doè ol de sellet, hoah ur uéh, é pep kambr, é pep kaù, é pep sulér, é pep kognel, betag en tachadeu kuhetan, aveit asé kavet trechad en hani kollet.

Dén ! nag anad a zén !

É tiér er vorh, hañni n'en des hé guélet, nag ér hé-rieu ag en dro : Koetizeg, Penhoed, Er Hraneu...

Nag en dé-sé, na pèl goudé, hañni n'en doè kleuet doéré dehi. Dén ne hellè laret ha biù pé marù e oè.

Neoah, ér hastel ou doè groeit kanveu dehi hag é manér er Brug eùé. Ha pep plé, é tolz noz en Nedeleg, é té er gomz ar er hol souéhus ha glaharus-sé. Er Varhed en doè saùet diarnehi guerzenneu e vezé kañnet é kement kornad e oè hag e lakè en dud d'obér sonjeu.

Neoah, ér blé 1310 éh oè deit tro Kastel Ti-Herri de zegemér arré tudchentil er hornad.

Bourus e oè hoah de noz en Nedeleg é ti Jaffré II. Neoah n'en doè ket gellat ankoéhat é verh, nag é bried marù er blé arlerh, get er glahar.

Met elsé é ma er vuhé ! A geteh ma pellamb doh ur goal é hoanna eùé én hor halon el loskadur en dè groeit. Groeit é mabdén aveit ankoéhat a nebedigeu.

Kansorted ha kansortézed Adeliz deit hantér oed brema, e zo ol diméet pé marù. Albèhen er vuhé en des displéget hé mantel ar er sonj ou des goarnet ag en

nozeh spontus-hont. Hag ind e gemér ou flijadur.

Tré mah oér get en overen a greisnoz éh oè koskor er hastel é kampen pred hag en daol d'en dèbrein.

Én ou mesk, éh oè Katel, er vatéh goh, bet mageréz Adeliz a pe oè bihan. Honneh merhat en des dalhet er biüan én hé halon er sonj ag en hani kollet. Hé harout e hrè èl a pe vehè bet hé hroèdur é vehè bet.

En noz-sé ataù, épad ma oè é trapikellat én dro d'en daol éh as hoah hé sonj arnehi.

Pladeu stén bras hé doè dobér anehè aveit lakat tammeu hoh goué, ha d'en dias ne oè ket traoalh anehè.

Ha hi d'ur gambr d'el lein, léh ma vezé goarnet er sténaj reléz. Ur gambr goh e oè ha nen dè ket goal liés hañni dehi.

Ur grezol ivl e oè get Katel. Lakat e hras er gouleu ar en daol aveit klask er pladeu e jaojè. Lemel e hras pilériadeu ag en armenér-staget, doh kosté er cheminal, aveit ou digas ar en daol, ha dibab er ré anehè e blijè dehi.

Frankiz e oè én armenérieu vras-sé de lakat meur a dra ha léh ne gemérent ket, én arben dehè bout ar-dran lambruskadur er gambr.

En ur gas endro d'ou léh ur bern pladeu, é krogas pleg bréhegen Katel doh un dra benak plantet é kosté en armenér. « Un tach benak, merhat ? e sonjas hi ».

Roeget e oè ataù hé bréhegen. Ha Katel de gemér er gouleu aveit guélet petra oè éno. Ur morailig en hani oè, staget ar un nor vihan tarh-digoret doh kosté en armenér.

Er uéh getan e oè de Gatel eùchat er moraill hag en nor-sé. Tenein e hras en nor geti hag é lakas hé gouleu én toul.

Petra uél hi ? relegu digiget ur horv guisket atañ, azéet ar é flutigeu.

Adeliz ! Hi e oè, nitra suroh. Anañout e hra Katel hé dillad, hag er gurunen bokedeu roz e oè ar hé fen noz en Nedeleg, dek vlé-zo.

Séh int brema, er bokedeu roz, ha séh eùé korv Adeliz...

Ér guhadel-sé, krouizet barh er vagoér, ardran el lambruskadur, éh oè oeit de guhet. Ha hañni nameiti ne anañùe er guhadel-sé.

Frank eroalh e oè el léh aveit kemér un dén astennet pé hantér sañet.

Marù e oè Adeliz, damezel Ti-Herri, én hé huhadel, hañni ne oér penaos nameit Doué.

Honneh e oè bet ur gohad aveit Katel ! Un taol kri divalaù e achapas geti, araok iarein ar er blancheriz. Éno éh oè bet kavet un herradig arlerh get ur vatéh deit de houiet hé doéré.

Pe oè arriù hantér en noz

Pe oè arriù hantér en noz . . .

*N'hé des na fri, na deulagad,
Na divréh de sekour erhat.*

(Noélen goh)

Ur bam d'en dud e uélér é vonet hiziù ar hent « Ti-er-Bara ». Nen dé ket mui kours er gouilieu neoah : éh omb é miz Thébel — miz Kerzu aveit er Vretoned. Ber é en dé; fresk en nozèhieu. Ne zigérér kén 'meit doh ret.

Mechal nezé petra zo é troein ?

Étal ur puns, e uélér doh kosté en hent-pras, kent degoéh get roh Eli, ur goaz hag ur voéz zo arrestet get ou azen.

Guisket int mod er vro. Geton-ean, ur péh mantel hir, ur ganden danùé én dro d'é ben; geti-hi, ur vroh

brikemardet hag ur gouél. Azéet int ar varlen er puns, tré men dé ou azen, é silat, étré é zent, deur ién un èù vein staget doh er puns.

Oédet mat é en dén. Er voéz, hi, e zo iouank flam. Ur cher karadek dehi, deulagad glas, lan a garanté hag a vadeleh. Koantoh egeti ne vè ket guélet stank.

Ne bad ket pèl ou diskuih. Kentih men dé torret é séhed d'el lon, éh ant endro get ou hent, er voéz iouank ar gein en azen, hag en dén araok, ur vah hir én é zorn deheu, hag, én é zorn klei, pen stag el lon.

Araok en noz é vennant bout é kér. Mal e vo dehè; rak é ma en héol didan izellat.

Ul lèuig e chom hoah dehè d'obér.

Èmber é kerhant a skoéans get tud aral hag e ia péchans, léh m'éh ant ind èùé. Hag é saù komz kentih ag el lojeris, e vo start de gavet, d'en nivér a dud e zegoého é kér; ag en hent hir en en des groeit lod. Hag é tarañnant énep d'el lézenneu lakeit arnehè get er Romaned, dreistol énep d'en hani e hra dehè donet ker pel ag er gér, de rein ou hanù ha de bécin taoseu.

Aogust, ampeleur ha doué aveit er Romaned, ér blé-ma 747 a Rom, en des kemennet nivérein rah en dud didan é vili hag obér dehè pécin, ar un dro, taoseu én argant.

Hag é ma ret de beb unan monet, eit kement-sé, de gavet « Censitor » er gér hag e zo kavel é ligné. Chetu perak é ta, lod ag en dud-ma, ag er Galilé de Beit-el-Lehm — Ti er Bara —, kér gennedig ligné David.

Hiret un hent d'obér ar droed !

Berrat e hra neoah. É mant brema é krapout doh

er mañné plom é ma diazéet arnehon en hantér a gér. A geteh mah ihuélant doh tor er mañné, é huélant duhont, a zeheu, mañnéieu er Judé éh izélat, éh izélat.

Chetu ind ar el lein.

Paravis dehè, é ma kér, skouret doh souk deu vañné meinek, ur flagen hlas étrézè. Hag, ér pelleu, harpet en oèbr arnehè, sted mañnéieu Moab, ihuél ha du, lakeit, èl ur vagoér de zerhel én é boul, er Bahr-Lut (1) hag e guh de virùikén, get é zeur ponnér, lousteri en diù gér milliget.

Ha kèn nameit er sonj ag en diù gér-sé e laka er voéz iouank de hirisein...

Chetu pen hé hent, elkent. Nen dé ket, aveit-sé, achiüet hé néhans.

Brema é vo ret kavet lojeris. Monet e hrant beta «Khan» kér, léh ma vè degeméret en diavézerion.

Lan bar é.

Daù é enta de beb unan tennein d'é du ha monet de glask repu, a zor de zor, èl klaskerion bara.

Goulen e hrant, én ur zisken trema flagen Karroubeh; goulen e hrant én ur grapein doh tor er mañné aral. Nitra é nep léh.

Diskoeit e zo dehè ti ur Farizian pinùik hag en des ur ioh frankiz, e larér.

É mant a dal d'é benhér, klozet get ur vagoér, grocit get mein paket hep pri. Er porh, diù pé tèt figézen dizél. É dan er porh, ti en eutru, raet a neùé, ul leuren arnehon, é léh en doen. Un nor strih e zo aveit

(1) Er Mor-Sal pé Marù.

monet abarh. Hantér digor é, ha dré en tarh anehi, é kreiz en ti, é huélér un nebed tud tolpet én dro d'en oaled, ur gohad tan getè.

Lod anehè e zo azéet ar skabèueu ; réral kemenéret ar dorchenneu. Ur ré benak e uélér en ou saù, troeit trema er mestr ag en ti, péchans, hag e gomz kriù ha get randon.

Donet e hra darneu ag é gomzeu beta diskoarn er véajerion :

« Ne zéléamb nitra d'er Romaned...

« Pobl Doué omb-ni...

« Hañni, nameit Doué Moiz, n'en des perh arnomb...

« N'en des mui goèd é gohiad bugalé David...

« Perak plégein...

« Pegours é tei en Hani e zélé lakat hor bro de « vestroniein er bed... »

Épad ma komzè, en doè er véajour digoret klouid er porh.

Kentih oeit abarh, é huélant, én un dregorn, étal er forn-bara, ur voéz é kampen hé forniad. Guen é hé deuorn get er bras. Ur plah iouank e zo azéet étalti, digor kaer hé beg geti hag hé deulagad èl a pe vehent tarhet.

« Un dra benak e glasket, e houlén er voéz get er béajour ?

— Lojeris aveit me fried ha mé, emé ean.

— Ne ouian ket ha bout e vehè hoah. »

Ha goudé ur poz : « De vout nivéret éh oh deit, merhat ?

— Ia.

— Ag er Galilé oh, péchans, doh hou parlant ?

— Ag er Galilé. Chetu pear dé éh omb lammet ag er gér.

— Kerhet, Brehed, e lar er voéz, é komz doh er plah, de houlén get er mestr ha chom e hra hoah léh. Kerhet, me merh. »

Hag épad men dé é vonet, éh èueha er véajour é ma goal vahagnet er plah.

« Koéhet é bet er goal ar hou tiegeh, er voéz, e lar ean.

— Ia, siouah ! Elsé é ma deit ér bed : hé deuorn kroset, hé bizied cherret, hé difren stanket hag hé deulagad peur hantér goleit.

Ur hoalen garù é aveiti hag aveidonn-mé, kaeh instantvéz.

— Erbat é de vabdén barnein sonjeu kuhet en Eutru Doué, emé er béajour ».

Tré ma komzent, éh oè oeit Brehed én ti.

Hag é kleuér er mestr é houlén : « A veban int ?

— A vro er Galilé, e larant.

— Laret dehè n'en des ket léh ! »

Hag é tistrocin doh er ré e zo én dro dehon : « Ne gousiein ket me zi get er baiañned-sé. Kerhent pelloh !

— Chans e vo dehè kavet lojeris, emé unan benak.

— Petra vern dein-mé ! Ér méz é ma léh er gouéaj, emé er Farizian disprizus. Na bout é varùehè bamdé naù kuéh kant ag er vrìh-galled-sé, ne vehè droug erbet. Dizinourein e hrant pobl Doué. »

É kleuet er homzeu garù-sé, er boberéz e bleg hé fen hag e lar étré hé dent : « Kaloneu mein ! »

Er véajerion, ind, ne hortant ket pelloh. Kleuet ou des barn er Farizian. Goulen e hrant get er voéz é peh tachad é hellehent en em-dennein.

« Kerkλους e vo deoh, me heih tud, emé-hi én ur dural ur sel a druhé ar er voéz iouank, monet d'er Groheu.

Heuliet er vinoten-ma betag er uiniég e uélet duzé; keméret nezé a zeheu. É mant abennik ardran beg er mañné. »

Monet e hrant arré enta, hep ur hlem, soublet didan volanté Doué.

En azen, ean, ne ven ket mui diblas. Hernet é. Neoah chetu un herrad é ma diskennet er voéz iouank. Nitra ! Mohet é... Ret é d'é vestr er stléjal gozik. Monet e hra er stag hag é ben get é vestr, er morch prest de strimpein a veg el lon. Ean ne fich ket.

« Kerhet 'ta, skoarnek ! emé er voéz iouank. »

Hag é kleuet boéh dous é vestréz, ker mat én é gevér, éh a.

Deval e hra en héol bepred. É ma brema just adreist ur mañné, louet é griben get er vrumen diù e saù diar er flagen. Ne daol mui téren erbet. Deit é de vout ru ar velén : laret vehè ur bilig arem stuet mat, lakeit ar hé sill ar ur bern ludu louet.

Embér é tegoéhant get ur hroh : un toul didan er mañné, deu-ugent troèted benak a hirded dehon.

Monet e hrant betag en dan anehon, é trapikellat émesk bouzél el loñned, hag e za du-ma de zistau er baradeu glaù, a pe n'hellant ket pérat get er fal amzér.

Klask e hra er béajour ur goégnel distro aveit di-

sammein é azen. Hag é ra dehon un nebedig hei, én un of krouizet ér roh. Joé e hra el lon doh é bred : hoant en doè.

Nezé eùé é tèbr, en deu véajour, beb a végad bara get fromaj laeh.

Met ne uélant ket mui. Oeit é en héol de guh, hag ér vro-ma ne vè goubañuel-noz erbet. Kentih kousket en héol, kentih en tioélded.

Goudé bout predet d'er fonaplan enta ha saùet ou halon trema Doué, en em-astennant ar ou lanjélieu, ar en doar ién.

Start é ou guélé. Dergaer ! Ken skuih int, ma koéh embér er housked arnehè.

É ti er Farizian eùé é ma brema kousket en dud. Filaj e zo bet geté neoah. Hag er mestr, revé en akustumans, éraok monet de Gerhun, en des keméret, é bouist er Skritur Santél, ur roltad krohen azen guenneit ha skriüet arnehon : Lévr Izai.

Ha lénnnet en des d'é lojerion, ol Iudèued elton : *Goulé kaer é hou toareuiér hag hou kérieu, losket int get en tan; hou pro diragoh, sunet é d'en estrén...*

Diskoein e hrei deoh en Eutru, ean mem, ur burhud : engehenta e hrei er Uerhéz, hag é hañno ur mab e vo groeit Emmanuel anehon...

Ur hroèdur bihan e zo gañnet demb, ha reit e zo demb ur mab...

Nezé é huélo deulagad er ré dal er splandér, hag é

tigoro diskoarn er ré bouar. Saill e hrei er ham èl er harù, ha tead er mud e gañno kañnenne... » (1)

Rah en dud e cheleuè komzeu en diouganour; met, èl ma oè chomet cherret dor er Farizian doh er geih béajerion, elsé eùé é chom cherret spered el lénnour hag er cheleuerion doh splanddér er Skritur.

Ha neoah, skoeit en doè Spered Doué é kalon en hani distéran anehè : er beurkaeh plah mahagnet. Astennet brema étal hé mam, én tammig loj, stag doh er forn-bara, kaer hé des troein ha distroein, nen da ket er housked dehi. Sonjal e hra ér geih-sé hag ér homzeu garù laret get hé mestr énep dehè.

Aveit hé mam ha hi éh oè eùé er homzeu digar-sé; rak ind eùé e zo gennedik ag er Galilé.

Ha neoah, petra zo de demal d'ou bro ind ? e sonj hi. Pè bro aral e zo ker kaer elti ha ken dru ?

É pè léh é kavér guénih ker braù, ker ponnér ? Ba-reu rézin ker bras, ker huek ? Goazed ken dous, ha ker kalonek ar un dro ? Merhed ker koant ?...

De heul get er sonjeu-sé é ta réral, sonjeu a druhé aveit en deu zén, aveit er voéz iouank dreistol, oeit de glah repu get el loñned

...én ur hreu distér

Durheit d'er glàù, d'er seih amzer (1).

Ne bad ket mui.

« Me Mam, emé hi, hoant em es mé de gas plouz

(1) Izai.

(1) Noélen goh.

hag ul lanjér d'er geih-sé ? Ker fresk èl m'é ma, sur ou devo anoued. — É ma sonj Doué genoh, me merh, emé er vam. Éh oen-mé justeroalh é sonjal arnehè eùé.

« Gorteit m'éh an d'obér ur béh plouz deoh ».

Hag ember é ma Brehed ar hent er Groheu, ur béh plouz didan ur gazal dehi, ul lanjér didan en aral.

Stérgannek é en noz ha didrous. Hoah é huélér gouleu é meur a di, doh tor er mañné aral. Haval int doh stéred. Hag é vehè kredet é tisken en oèbl stérednek beta dan er flagen, èl ur vantel burhudus deit de hroñnein Kevrin er mañné-ma.

Ér Hroh,

pe oè arriù hantér en noz,

Mari ne hellè mui repos.

« *Joheb, Joheb, kousket oh hui ?*

— *Pas, Mari, petra fal deoh hui ?* ».

Joheb e iè, Joheb e zè

Sellè doh Mari get truhé... (1)

« Hag hi e lakas ér bed hé Mab ketan gañnet, er gronnas get liéneu... (2)

Kent pel en en des Brehed groeit en dro de lein er mañné. Tostat e hra de veg er hroh. Chetu azé en

(1) Noélen goh.

(2) Sant Lukaz.

olèuen goh e zo a gosté dehi. En un taol éh arrest bamet : Pèl duhont, trema Bet Saour, é spurmant get hé hantér deulagad, ur splanddér vras. Nen dé ket hoah en dé é tonet, elkent ! En tan marsé ?... Met kentih, én ér ag en amzér é kleu ur han hep par. Paréadeu kañnerion, ne uélér ket, e respont de baréadeu aral ken kuhet. Hag ou hañneu e ia ag ur mañné d'en aral, kreskeit get en dasson ha douget get en àuel. Nag ur meledi !

Chetu goah : brema é kjeu én dro dehi èl eskel é pilat en ér...

Eun e za dehi ha hi, a her ér hreu.

Ne oè éno tan na splanddér... (1)

(1) Noélen goh.

Met petra é en dra-ma : Berùein e hra hé fen, èl a pe vehè abarh un néhiad melion. Na splanddér ér goégnel duzé ! Ha neoah, n'en des anat a houleuen erbet. Nag ur houst mat e saù diar er bouzel strèuet didan hé zreid !

Ne gompren ket petra zo degoéhet get hé deulagad na get hé difren : digoret int heb arvar !

Ia, digoret int; rak, é dan er hroh, é tiforh mat brema ur voéz iouank gourséet ar en doar, é liénein ar hé barlén, ur Hroèdurig bihan ker braù, ker menon, ma vehè laret un él diskennet ag en Néan.

A zuhont é ta er frond mat hag er splanddér...
Ha hi de dostat.

Un dén e zo étal er vam, deulinet ar en doar, hag a bep tu dehè, gourvéet, un azen hag e sel doh er Hroèdur get é zeulagad bras, lan a zareu, hag un éjon e asten é vonj èl aveit tuemmet d'er Hroèdur get é hanal.

Ker bamet é d'er péh e uél, ma chom én hé saù, mut. Ne houi ket petra laret, na petra obér get hé diù gazaliad treu.

Er vam e sel dohti, ur guenhoarh karantéus ar hé geneu.

« Petra zo ? emé hi, get ur voéh kloar. — Deit on de gas plouz deoh hag ul lanjér, e respont Brehed. Eun hor boè m'hou pehè bet anoued.

— Oeit é frond huek hou sonj mat, me hoér, beta dan me halon, emé er vam. Revo bennoh Doué arnoh !

« Lakeit er plouz ardran me hein, én of e zo azé ha displéget el lanjér arnehè ».

Hag er Hroëdurig oeit ha moushoarhet doh Brehed, èl aveit hé zrugèrékat.

En despèt dehi, chetu Brehed é krenein. Petra e hoal doh hé diù vréh ? Nen dé ket mui eit ou derhel...

Hirat e hrant, haval é geti...

Hé deu arzorn e zispleg...

Hé bizied e zigros !

Obér e hra er péh e zo gourhemenet dehi, èl a pe vehè divahagn a viskoah.

Mari e saù, e laka er Hroëdur bouchennet ar el lanjér, e drons er biüenneu anehi én dro d'é Gorv, hag e lar, en ul lakat ur bok karantéus ar é dal : « Me Mabitig ha men Doué ! »

Èl ul luheden é du en noz é ta nezé é spered Brehed er sonj a gomzeu Izai, kleuet en nihour, ér filaj. Ul leuiné hep par e zisken én héh inéan. Koéhet é ar hé deulin dirak er Hroëdur-Doué, hé zal ar en doar.

Un gomz hepken e hel hé geneu laret : « Er Mèsi ! »

Èr méz, é kreska bepred en han. Tostat e hra. Kleuet e hrér eùé boéhieu tud é komz. Chetu bugulion, guisket get krohen deved, é tegoéh a bakadeu, her arnehè, de soublein d'ou zro dirak ou Doué.

Sonj hé mam e laka Brehed de seùel : daù é monet de gas dehi en neüéted burhudus.

Hag é monet ér méz ag er hroh, é kleu boéhieu éled é kañnal adreist hé fen :

*En obéreu mat zo guel eit gloan
Er garanté zo guel eit tan !*

Ha boéhieu aral e respont :

*Gloér de Zoué ! Gloér de Zoué !
É ihueded en Né;
D'er Mèsi gañnet demb, gloér eue !
Gloér eue !*

*Dré ol er bed, é pep kornad,
Peah d'en dud a volanté vat...*

Saüet é el loér. É ma en hé devéhan kartér. A glei dehi, trema mañné Nébo, étré en néan hag en doar, é spurmantér ketan sklerdèren gouleu-dé, haval doh ur hléan argant é krenein biüen en tioelded.

Elsé éh a noz du er baiañnaj de vout krignet get sklerdér lugernus Stiren Iakob.

Redek e hra Brehed de gavet er gér, èl un heié. Étré peb diù uéh, neoah, ne hel ket parrat a hoarekat hag a sellet, bamet, doh hé deuorn divahagnet. Hi ou zro, ou distro; ou cher hag ou digor...

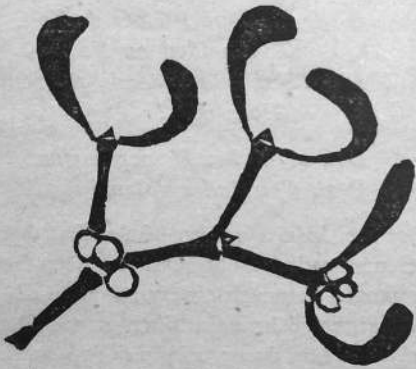
Euruset é hi !

Skanüeit d'hé leuiné, é krog arré de redek, hé divréh é pilat en ér, èl a pe neijhè, en ur ziskan de gan en Éled :

Gloér de Zoué ! Gloér de Zoué !

É Sklerdér er Stéren

de X. de Langlais

E tal Stéren er Groh é spurmantér er Groéz,
El ma spurmant en dar étal el leùiné;
Met, èl en ihuél-var hag e splann ar er gué,
Sel mui men dint dizél hag ou bareu é poéz;
Elsé, sammet d'hé hroéz, ha tost de gluhunat,
É splann, kaeroh pé kaer, iné er guir Gristen.
Rak, tostik tra d'en dar, é par el leùiné,
Hag er Peah bet grateit d'en dud a galon vat,
Doh troed er Groéz é sap, é sklerdér er Stéren...

GIRIEU

HA NEN DINT KET ANAUET GET EN OL

A

abeg : cause
adùeh : de nouveau
aior : abri
alarh : cygne
amezegion : voisins
ampistu : vermine
ardamézeu : armoiries
aroué : symbole
avelantat : élargir

— B (e dro de P. V.) —

bann : croisillon
banneu : section
barnein : juger
beziùet : étonné
bigrierion : braconniers
brazoni : orgueil
Breihadéz : Bretonne
burhud : merveille

Ch

cholhein : écurer

— D (e dro de Z. T.) —

dahaùein (taraùein kentoh) :
asséner
delùen : statue
dezoned : avenir
dianadein : disparaître

diañneu : d'en nias
dibaot : rare
didéhus : inéluctable
didu : isolé, sans voisins
difoulgahet : s'écrouler
diléal : déloyal
diouganet : prophétisé
diouganour : prophète
diounag : désespoir
diskoéhaden : exposition
disonik : tout bas
Dispah : Révolution
divéz : deux lèvres
dizeur : étrange
dré en atis : à cette occasion
drem : visage
dremùel : horizon
dudi : plijadur
dumed : duvet

E

egedonn : que moi
èhen : vapeur
enebein : seùel ènep
engehentein : engendrer
engravadurieu : gravures
engroéz : foule
enkréz : affliction
éor : ancre
erbed : recours
esmei : semblant
estren : étranger

étéu : tous en Nedeleg
é touch : parmi
évor : mémoire

F

faltazi : imagination
farkaj : bastingage
fichel : fourche en bois à pied court
flamméren : torche
flér : odorat
flutigeu : accroupi
frouden : caprice, passion

G (e dro de H. K.)

galéerion : galériens
geneu : bouche
glann : rive
goa : malheur !
goubaññel : crépuscule
gouen : race
gounag : espoir
gour : homme
gouron : héros
gourséet : accroupi
goustiuein : constiper
gouzav : souffrir
grachennat : taquiner
grezol : lampe
grin : incarnat
groth : grotte
guen : cible
guér-strink : cristal
gùeuz : lèvres
guiniégi : vignobles

H

héet : trempé
hei : orge
heiez : biche
hinkinen : stalactite
huéhigen : vessie sèche

I

ieh : langage
iliaù : lierre
ilin : coude
ingochet : emmortaisé
ingoulek : glouton

J

jibl : sable
joubius : frais émoulu
jourdoul : empressement

K (e dro de G. H.)

kadarnded : bravoure
kadour guerrier
kaheri : cabinet d'aisance
kakouzel : lèpreuse
kakouzeri : lèproserie
kantved : siècle
kargiad : fonctionnaire
kelan : cadavre
kelidet : germé
Kembré : Pays de Galles
kembréeg : langue galloise
kened : beauté
keneta : ramasser du bois mort

kengomzour : interlocuteur
kentélieu : leçons
kenùherherion : commerçants
kerù : cerfs
keuz : fromage
kevérekeh : concours
kevrin : mystère
kilé : camarade
klaññudi : hôpital
klet : bien abrité
klodus : glorieux
kluhunat : geindre
korol : danse
korzen : tuyau
konventen : ouragan
koskor : serviteurs
kougoul : capuchon
kouon : souvenir
kun : doux

L

lambruskadur : lambris
landéreu : chenets
lankout : goulu
lintr : brille
lovroni : lèpre

M (e dro de V.)

mamaeth : é kembréeg mage-réz
megin : soufflet de forge
Mehérennig-er-Uerhéz : bouillon-blanc (Verbascum thapsus)
meih : fade

midad : génération
millis : insipide
moreg : océan
morfat : merchat
morian : nègre
morlen : rade
mudurun : gond

N

negennein : se démener

O

oberat : ar er pamdé
of : auge
olèuen : olivier

P (e dro de B. F.)

pal : but
paraviz : en face
peg : colle
petra e hoallè : qu'est ce qui le prenait
piskedi : criée aux poissons
pohonein : se vanter
pleuchein : ployer, se tasser
pobet : cuit
polinat : godiller
pondalé : palier
post de : comme le disait...
premedi : prémices

R

radel : radeau
rampèu : étendu sur le sol

reléz : *de reste*
 rodu : *gué*
 roued-kriben : *porte-bagages*
 à *filet*
 roufil : *fortanterie*
 ruañnour : *ramieur*

S

sanson : *brih-veù*
 saozoneg : *langue anglaise*
 seboret : *ramassé*
 selam : *Hambée*
 seran : *serin*
 seutein : *souder*
 siouldér : *calme*
 skoued : *bouclier*
 skousel : *serpe ou faucille à*
 bois
 spég : *javelot*

stanù : *palais de la bouche*
 strakel : *claquette*

— T (e dro de D. Z.) —

tankar : *auto*
 tarhelleu : *meurtrières*
 tonn : *douar lein*
 tré : *reflux*
 trehliour : *trionphateur*
 treméet : *hébété*
 trezvor : *transatlantique*
 tuken : *butte*

U

uvélat : *humilier*

Z

zoken : *même*

FARIADENNEU

Pajen 92 linen 7 lénn *alarh é léh alar*
 — 149 — 21 — *de lakat é léh laket*
 — 150 — 26 — *harhal é léh harval*
 — 209 — 6 — *noah é léh noh*
 — 225 — 28 — *ardeu é léh ardeu*
 — 226 — 26 — *Nenneg é léh Nenneg*
 — 249 — 23 — *mudurun é léh muduren*

TAOLEN

<i>Kent er filaj</i>	I
Ur ouleuen é hreiz en noz	3
Ur vagadel eahus	13
Memé Fanchon	23
Chistr Kervignag	45
Minouréz er Bodérù	55
Ailbé	81
Intron burhudus Treùison	99
<i>Kañnamb Noel !</i>	110
Diù nozeh en Nedeleg	127
Fal gi henneh ha he hant	145
D'en dé lakeit	159
Tro-kam Perrot	173
Devéhan Nédeleg er béleg-soudard	181
Un dachen heb inéan; un ti heb oaled	191
Kroéz er Morian	217
Kakouzel Lann-Bihoué	233
Kuhadel Kastel Ti-Herri	271
Pe oè arriù hantér en noz	283
<i>É sklerdér er Stéren</i>	296

SKEUDENNEU

E, Er V. : pp. 156 — 178.
 X. V. HAAS : pp. 36 — 42 — 47 — 52 — 67 — 78.
 X. DE LANGLAIS : pp. 15 — 20 — 110 — 116 — 297.
 R. PERRIN : pp. 8 — 9 — 10 — 142 — 151 — 153 — 185
 188 — 230 — 268 — 292.
 L. H. : golo ha pp. 93 — 96 — 101 — 124 — 141 — 155 —
 209 — 229 — 267 — 273 — 296.

OBÉREU LOEIZ HERRIEU

KETAN FESKEN. Barhonegoeu.	<i>guerhet rah</i>
EIT FARSAL. Barhonegoeu.	<i>g. r.</i>
SONNENNEU EL LABOUUR-DOAR.	<i>g. r.</i>
KERHET DE BARIZ. Pehig-hoari eit paotred.	<i>g. r.</i>
EN ERUEN HAG ER ROZEN. Barhonegoeu.	<i>g. r.</i>
BUGULÉZ KERDORED. Péh-hoari eit merhed.	<i>g. r.</i>
PRINSEZIG EN DEUR. Troidegeh. Skeudennet	
CHANSONS POPULAIRES DU PAYS DE	
VANNES. Brehoneg ha galleg. Tofinieu merket	
LE BRETON USUEL. Dornlévr aveit diskein	
er brehoneg. (Eil molladen).	
FEST E ZO. Sofinen hoariet aveit merhed.	
LA LITTÉRATURE BRETONNE depuis les	
origines jusqu'au XVIII ^e siècle.	<i>g. r.</i>

AR UN DRO GET RÉRAL

RECUEIL DE MÉLODIES BRETONNES (get	
en E. H. Guillerm).	<i>g. r.</i>
ISTOÉR BREIH (get en E. Héneu).	
SUPPLÉMENT AUX DICTIONNAIRES du	
dialecte de Vannes. (Didan renadur en E. P. Er	
Go).	<i>g. r.</i>
IMRAM MAEL. DUIN (get en E. I. en Diberder.	<i>g. r.</i>
SONNENNEU BRETONED.	<i>g. r.</i>
ER BUGUL-FUR (Kampennet).	
TUD BRUDET HOR BRO-NI.	

DIDAN BOUT EMBANNET

KAMDRO EN ANKEU, Notenneu diar er brezél
1914-1918. *Skeudennet.*

DASSON UR GALON. Dibab barhonegoeu. *Skeudennet.*

LA LITTÉRATURE BRETONNE DEPUIS
LES ORIGINES JUSQU'AU XXe SIÈCLE.
Eil molladen kampennet ha hireit, get tammeu
trocit.

*Ei lévreur, nen dint ket guerhet rah, e gavér de brénein é
burèu « Dihunamb » én Henbont, (Bro-Guéned).*

DIHUNAMB !

Dastumaden miziek, savet é 1905, skrivet pen-der-
ben é brehoneg,

Renet get LOEIZ HERRIEU

E gavér abarh obéreu guellan skrivagnerion bro
Guéned.

Bourus de lénn !

Goulennet un nivéren de uélet.

PEURMOLLET
D'EN 30 A VIZ MEHEUEN 1942,
GET MOLLEREH "DIHUNAMB"
LE BAYON-ROGER & CIE
13. TACHEN ALSACE-LORRAINE
ÉN ORIENT
